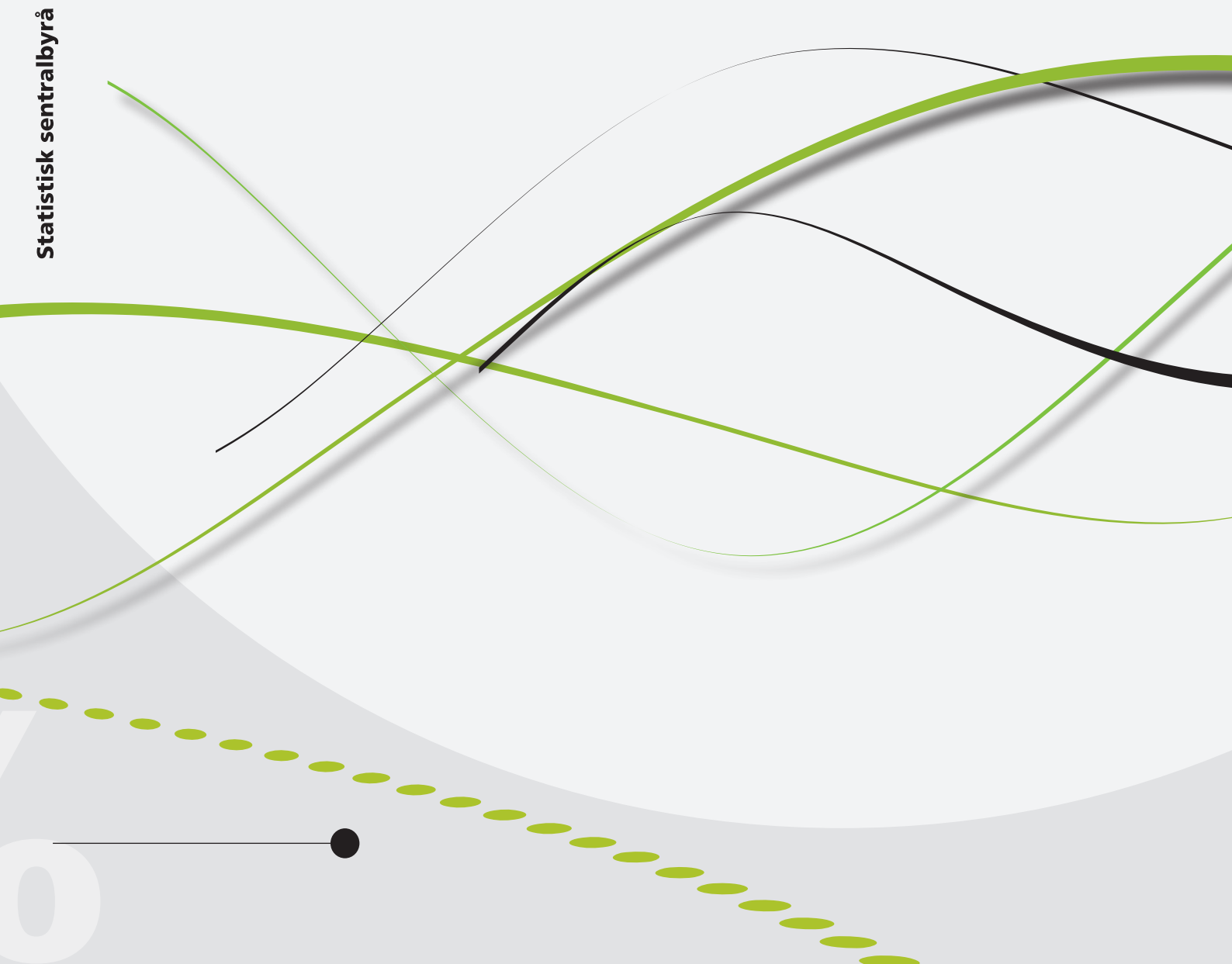

Manudeep Bhuller og Eirik Eylands Brandsås

Fattigdomsdynamikk blant innvandrere

En empirisk analyse for perioden 1993-2011

Manudeep Bhuller og Eirik Eylands Brandsås

Fattigdomsdynamikk blant innvandrere

En empirisk analyse for perioden 1993-2011

	Standardtegn i tabeller	Symbol
© Statistisk sentralbyrå	Tall kan ikke forekomme	.
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.	Oppgave mangler	...
Publisert september 2013	Oppgave mangler foreløpig	...
	Tall kan ikke offentliggjøres	:
	Null	-
ISBN 978-82-537-8749-7 (trykt)	Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
ISBN 978-82-537-8750-3 (elektronisk)	Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
ISSN 0806-2056	Foreløpig tall	*
Emne: Inntekt og forbruk/Innvandring og innvandrere	Brudd i den loddrette serien	—
	Brudd i den vannrette serien	
Trykk: Statistisk sentralbyrå	Desimaltegn	,

Forord

I Norge og EU-landene benyttes fattigdom vanligvis som et relativt begrep, dvs. fattigdomsgrensen forutsettes å være avhengig av den generelle levestandarden i samfunnet. OECD tar utgangspunkt i en slik relativ definisjon av fattigdom og regner en person som fattig dersom vedkommende har en årlig inntekt lavere enn halvparten av medianen i fordelingen av disponibel inntekt i befolkningen (OECD, 2012). I 2002 la Bondevik II-regjeringen fram en stortingsmelding om fattigdom, St.meld. nr. 6 (2002-2003), basert på OECDs relative fattigdomsdefinisjon. I 2007 la Stoltenberg II-regjeringen fram en handlingsplan mot fattigdom, St.prp. nr. 1 (2006-2007), ut fra en tilsvarende fattigdomsdefinisjon. I denne rapporten benyttes også et relativt fattigdomsbegrep.

Det har vært uttrykt bekymring for at innvandrere oftere opplever vedvarende fattigdom sammenliknet med den øvrige befolkningen. Bhuller og Aaberge (2010) anslår at hele 25 prosent av innvandrerne som levde under fattigdomsgrensen i 1993-1995 også var fattige i perioden 2005-2007, mens den tilsvarende andelen for den øvrige befolkningen var 11 prosent. Disse resultatene kan tyde på at innvandrere på mer permanent basis er overrepresentert blant de økonomisk fattige i Norge. Imidlertid gjenstår det fortsatt å avklare hvilke bakenforliggende forhold som sammenfaller med strømmene inn i og ut av fattigdom og dermed bidrar til dynamikk i fattigdom blant innvandrere. Siktemålet for denne studien er å analysere fattigdomsdynamikk blant innvandrere fra tidlig på 1990-tallet og frem til 2011. Rapporten inneholder en deskriptiv del som beskriver utviklingen i fattigdomsforløp for ulike grupper av innvandrere og den øvrige befolkningen over tid. Deretter presenteres resultatene fra en dynamisk analyse av strømmene inn i og ut av fattigdom, der det kontrolleres for en rekke observerbare kjennetegn og vedvarende uobserverte forskjeller mellom individene. Spørsmålet om det eksisterer såkalt tilstandsavhengighet i fattigdom blir også belyst.

Analysen begrenser seg til å undersøke utvikling av relativ fattigdom blant innvandrere over den perioden de har vært bosatt i Norge. Det tas dermed ikke hensyn til at innvandrere kan ha opplevd en vesentlig økning i levestandarden på grunn av utvandring fra sitt hjemland. Siden siktemålet er å undersøke fattigdom blant innvandrere bosatt i Norge er innvandrernes fattigdomsforløp basert på det generelle nivået på levestandarden i Norge. En oppsummering av hovedfunn i rapporten gis i sammendraget på neste side.

Rapporten er finansiert av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD). Forfatterne ønsker å takke Eva Haagensen (BLD), Anders Fyhn (IMDI), Tale Hellevik (IMDI), Ragnhild Nersten (AD), Marcus Langberg Smestad (BLD) og Rolf Aaberge (SSB) for kommentarer og nyttige innspill under arbeidet med denne rapporten.

Statistisk sentralbyrå, 26. juni 2013.

Hans Henrik Scheel

Sammendrag

- Det har vært store endringer i den demografiske sammensetningen av innvandrere over perioden 1993-2011. Likevel finner vi at andelen fattige i innvandrerbefolkningen har holdt seg nokså stabil i årene 1993-2011. Det er kun blant innvandrere fra Øst-Europa vi finner en betydelig nedgang i andelen fattige over denne perioden.
- Andelen fattige blant innvandrere avtar med botiden i Norge, og for flere av gruppene halveres andelen fattige over de første fem årene de er bosatt i Norge. Etter de første fem årene stabiliserer andelen fattige seg på rundt 12-20 prosent blant innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika, rundt 5-10 prosent blant innvandrere fra Øst-Europa, og rundt 3-5 prosent blant innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania.
- Endringene i andelen fattige over tid kan dekomponeres i endringer som skyldes utviklingen i andelen som går inn i fattigdom og utviklingen i andelen som går ut av fattigdom. Våre anslag viser at andelen som blir værende i fattigdom i to påfølgende år er på ca. 55-60 prosent blant innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika, mens innstrømningsraten ligger på ca. 6-10 prosent. For personer uten innvandrerbakgrunn er den tilsvarende andelen som blir værende i fattigdom på ca. 40 prosent, mens innstrømningsraten ligger på ca. 1 prosent.
- Våre resultater tyder på at det er en betydelig grad av tilstandsavhengighet i fattigdom blant innvandrere fra Asia, Afrika og Sør-Amerika, estimert til å være mellom 20,3 og 26,8 prosent. Disse estimatene innebærer at hvis en gruppe med tilfeldig valgte innvandrere blir fattige ett år vil dette i seg selv øke deres sannsynlighet for å være fattige det påfølgende året med 20,3 til 26,8 prosentpoeng.
- Våre resultater for såkalte *referansegrupper* trukket fra den øvrige befolkningen slik at fordelingen av observerbare kjennetegn som alder, kjønn, og utdanning for en slik gruppe er lik fordelingen av disse kjennetegnene i en innvandrergruppe, viser at forskjeller i fordeling av de observerbare kjennetegnene i nokså liten grad bidrar til forskjeller i tilstandsavhengigheten mellom gruppene.

Abstract

- There have been substantial changes in the demographic composition of immigrants residing in Norway over the period 1993-2011. Nevertheless, we find that the overall poverty rate in the immigrant population has remained fairly stable over the years 1993-2011. It is only among immigrants from Eastern Europe we find a significant decline in the proportion of poor over this period.
- The poverty rates decline by years since migration in Norway, and for several of the groups we find that the poverty rates are cut in half over the first five years of their residence in Norway. After the first five years the poverty rates stabilize at around 12 to 20 percent for immigrants from Asia, Africa, and South America, around 5-10 percent for immigrants from Eastern Europe, and around 3-5 percent for immigrants from Western Europe, North America and Oceania.
- Changes in the poverty rates over time can be decomposed into changes due to (i) changes in the share of individuals going into poverty (entry rates) and (ii) changes in the share of individuals that go out of poverty (exit rates). Our estimates show that the proportion remaining in poverty over two consecutive years (i.e. $1 - \text{the exit rate}$) was at about 55-60 percent for immigrants from Asia, Africa and South America, with an entry rate about 6 -10 percent. For persons without an immigrant background about 40 percent remain in poverty over two years while the entry rate is about 1 percent.
- Our results reflect a substantial degree of state dependence in poverty among immigrants from Asia, Africa and South America, estimated between 20.3 and 26.8 percent. These estimates imply that if a group of randomly selected immigrants are poor one year, this in itself increases the probability of being poor in the following year by 20.3 to 26.8 percentage points.
- Our results for the so-called reference groups, drawn from the general population so that the distribution of observable characteristics such as age, gender, and education for such a group is similar to the distribution of these characteristics in an immigrant group, shows that the differences in the distribution of observable characteristics only to a very limited extent contribute to differences in state dependence in poverty across groups.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Abstract	5
1. Innledning	7
2. Data og deskriptiv statistikk	11
2.1. Datakilder og populasjon	11
2.2. Inntektsbegrep og definisjon av fattigdom	13
2.3. Deskriptiv statistikk.....	16
3. Utviklingen i fattigdom blant innvandrere	19
3.1. Utviklingen i andelen fattige over tid.....	19
3.2. Utviklingen i andelen fattige etter botid og innvandringsgrunn	23
4. Fattigdomsdynamikk blant innvandrere	28
4.1. Innstrømning, utstrømning, og tilstandsavhengighet	28
4.2. En empirisk modell for fattigdomsdynamikk	31
4.3. Empiriske resultater: Betydning av individuell heterogenitet	35
4.4. Empiriske resultater: Betydning av initialtilstanden	37
4.5. Empiriske resultater: Betydning av yrkesaktivitet	39
5. Oppsummering og diskusjon	41
Referanser	44
Vedlegg A: Estimeringsresultater	45
Figurregister	58
Tabellregister	59

1. Innledning

I Norge og de fleste vestlige land blir det uttrykt bekymring for at innvandrere har høyere sannsynlighet for å oppleve fattigdom sammenliknet med den øvrige befolkningen. Ved å bruke SSBs Inntektsstatistikk over perioden 1993-2007, anslår Bhuller og Aaberge (2010) at hele 25 prosent av innvandrere som levde under fattigdomsgrensen i 1993-1995 også var fattige i perioden 2005-2007, mens den tilsvarende andelen for den øvrige befolkningen var 11 prosent. I tillegg til å ha en betydelig høyere sannsynlighet for å være utsatt for fattigdom viser det seg at innvandrere også er mer utsatt for vedvarende fattigdom sammenliknet med befolkningen for øvrig. Disse resultatene kan tyde på at innvandrere på en mer permanent basis er overrepresentert blant de økonomisk fattige i Norge. Imidlertid gjenstår det fortsatt å avklare hvilke bakenforliggende forhold som sammenfaller med strømmene inn i og ut av fattigdom og dermed bidrar til dynamikk i fattigdom blant innvandrere.

Siktemålet for denne studien er nettopp å nærmere analysere fattigdomsdynamikk blant innvandrere fra tidlig på 1990-tallet og frem til 2011. Rapporten inneholder en deskriptiv del der vi beskriver utviklingen i fattigdomsforløp for ulike grupper av innvandrere og den øvrige befolkningen over tid. Videre presenterer vi resultatene fra en dynamisk analyse der vi studerer nærmere strømmene inn i og ut av fattigdom. I denne analysen kan vi kontrollere for en rekke demografiske kjennetegn som alder, kjønn, utdanning, familiesammensetning og yrkesaktivitet samt ta hensyn til vedvarende uobserverte forskjeller mellom individene. Dette tillater oss å nærmere undersøke såkalt tilstandsavhengighet i fattigdom. Denne typen avhengighet er uønsket fra samfunnet side da det kan indikere at det finnes såkalte fattigdomsfeller som bidrar til å øke vedvarende fattigdom blant innvandrere, utover forskjeller i demografiske kjennetegn og vedvarende uobserverte forskjeller mellom individene

Det har til dels vært store endringer i den demografiske sammensetningen av innvandrere over perioden 1993 – 2011. I kapittel 2 diskuterer vi hvordan dette gjenspeiler seg både i antallet innvandrere som har vært bosatt i Norge over tid, men også de bosatte innvandrernes observerbare kjennetegn som alder, sysselsetting, kvinneandel, andel enslige, studentandel, flyktingandel og så videre. Fra tidligere studier vet vi at disse demografiske kjennetegnene henger sammen med risikoen for å oppleve fattigdom (Bhuller og Aaberge, 2010). Vi vil derfor forvente at de ulike innvandrergруппene til dels har ulik fattigdomsutvikling over tid. Dette utgangspunktet gjør det naturlig for oss å analysere både utviklingen i andelen fattige og dynamikk i fattigdom separat for hver innvandrergroupe etter landbakgrunn og etter innvandrernes ankomstår og innvandringsgrunn til Norge.

I kapittel 3 undersøker vi hvordan fattigdomsutviklingen varierer på tvers av innvandringsgruppene fra (i) Asia, Afrika, og Sør-Amerika, (ii) Øst-Europa, og (iii) Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania samt (iv) befolkningen for øvrig. Samlet sett finner vi at andelen fattige har holdt seg stabil gjennom perioden 1993 – 2011. I 2011 var andelen fattige blant innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania og for befolkningen for øvrig tilnærmet identisk med andelen fattige i 1993 for hver av disse gruppene. Blant innvandrere fra Øst-Europa og innvandrere fra Asia, Afrika og Sør-Amerika finner vi en nedgang i andelen fattige samlet over denne perioden. Imidlertid finner vi at andelen fattige blant barn i alder 0 – 16 år har økt i nesten samtlige befolkningsgrupper. Blant innvandrerbarn fra Afrika, Asia og Latin-Amerika har det vært stor variasjon i barnefattigdom; for denne gruppen var andelen fattige barn lavest i 1997 på 34 prosent og høyest i 2007 på 45 prosent.

Videre finner vi at det er nokså store variasjoner i andelen fattige over tid innad i innvandrergруппene som kommer tydelig frem når utvalgene blir delt opp etter ankomstår/botid og innvandringsgrunn. Vi finner at andelen fattige blant samtlige grupper av innvandrere reduseres med antall år de har bodd i Norge. For flere av

gruppene halveres andelen fattige over de første årene fra de har bosatt seg i Norge. Imidlertid tyder våre resultater på at disse botidseffekter forsvinner tilnærmet helt etter de første fem tilpasningsårene. Andelen fattige ser derfor ut til å stabilisere seg på et nokså høyt nivå på henholdsvis rundt 12-20 prosent blant innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika, og rundt 5-10 prosent blant innvandrere fra Øst-Europa. For *flyktninger* fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika finner vi at utvikling i andel fattige over tid stort sett samsvarer med fattigdomsutviklingen for den samlede gruppen av innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika. Dessuten finner vi at andelen fattige blant flyktninger fra Øst-Europa ligger rundt to til fire prosentpoeng høyere enn blant innvandrere fra Øst-Europa sett under ett, men er vesentlig lavere enn andelen fattige blant flyktninger fra Asia, Afrika og Sør-Amerika. Til sammenlikning tyder våre resultater på at andelen fattige blant innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania konvergerer mot omtrent 3 prosent når de har fått en lang botid i Norge, noe som er tilnærmet lik andelen fattige i den øvrige befolkningen uten innvandrerbakgrunn. Dette gir oss dermed et nokså sammensatt bilde av fattigdomsutviklingen blant innvandrere over tid.

I kapittel 4 presenterer vi resultatene fra en dynamisk analyse der vi nærmere studerer strømmene inn i og ut av fattigdom blant innvandrere og den øvrige befolkningen. Utviklingen i innstrømnings- og utstrømningsrater over tid er interessant fordi det gir oss et empirisk grunnlag for å kunne utføre en videre dekomponering av endringene i andelen fattige over tid som skyldes (i) utviklingen i andelen som går inn i fattigdom og (ii) utviklingen i andelen som går ut av fattigdom. Våre deskriptive anslag viser at andelen som blir værende i fattigdom mellom to påfølgende år er betydelig større enn andelen som går inn i fattigdom. Eksempelvis er andelen som blir værende i fattigdom i to påfølgende år på ca. 40 prosent blant personer uten innvandrerbakgrunn, mens innstrømningsraten ligger på ca. 1 prosent. Tilsvarende er andelen som blir værende i fattigdom på rundt 55-60 prosent blant innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika, mens innstrømningsraten ligger på ca. 6-10 prosent. En slik sammenheng mellom strømmene inn i og ut av fattigdom kan indikere at det eksisterer tilstandsavhengighet som betyr at det å være fattig i en periode påvirker sannsynligheten for at man er i denne tilstanden (fattigdom) også i senere perioder. Siktemålet for vår analyse er å nærmere undersøke og tallfeste betydningen av denne typen tilstandsavhengighet i fattigdom. Det er verdt å bemerke at avsnitt 4.2 er forholdsvis teknisk. Likevel er avsnittene 4.3-4.5, der flere viktige resultater presenteres, skrevet slik at det ikke skal være nødvendig å forstå alle tekniske detaljer i avsnitt 4.2.

Heckman (1981) skiller imidlertid mellom to ulike kilder til slik persistens i individuelle arbeidsmarkedshistorier. For det første kan det eksistere en ren atferdsmessig effekt av å være i en tilstand på sannsynligheten for å være i denne tilstanden senere. Dette kan være tilfelle hvis det å ha lavinntekt i en periode fører til sviktende motivasjon til å søke jobb og dermed igjen bli yrkesaktiv. Dette kan også være tilfelle dersom det å være fattige en periode gjør at humankapitalen reduseres, slik at fremtidig yrkesaktivitet er mindre sannsynlig eller er forbundet med lavere inntekt. Tilsvarende persistens i fattigdom kan også oppstå dersom potensielle arbeidsgivere tolker lavinntekt eller arbeidsledighet som et tegn på lav produktivitet og deretter diskriminerer personen på grunnlag av dette. Vi kan tenke på flere andre eksempler hvor det eksisterer en ren atferdsmessig tilstandsavhengighet i fattigdom. Slik atferd på arbeidsmarkedet vil bidra til å skape *fattigdomsfeller* og er dermed uønsket fra samfunnets side.

For det andre kan vi observere persistens i fattigdom dersom det eksisterer vedvarende forskjeller mellom individene som påvirker sannsynligheten for å være fattig. For eksempel kan det være at en befolkningsgruppe over tid fortsetter å ha lavere utdanningsnivå og dermed har en lavere sannsynlighet å komme i arbeid og også for å unngå fattigdom. I dette tilfelle vil vi kunne observere betydelig persistens i individenes fattigdomshistorie selv om det ikke er grunnnet en ren tilstandsavhengighet. Videre kan slike individuelle forskjeller fra forskerens ståsted

enten være observerbare som individets utdanningsnivå, familiesituasjon, yrkesaktivitet eller uobserverte som individets preferanser, arbeidsmarkedsmulighet, evner, motivasjon og så videre. I en studie av fattigdomsdynamikk vil man typisk kunne ta hensyn til hvordan sannsynligheten for å være fattig påvirkes av en rekke observerbare demografiske kjennetegn. Imidlertid er det krevende å identifisere tilstandsavhengighet dersom det eksisterer vedvarende uobserverte forskjeller mellom individene. I denne studien anvender vi en mikroøkonometrisk modell for fattigdomsdynamikk som tillater oss å tallfeste betydningen av tilstandsavhengighet i fattigdomsdynamikk ved å kontrollere for en rekke observerbare demografiske kjennetegnsamt såkalt permanent uobservert individuell heterogenitet..

Våre resultater tyder på at selv etter å ha kontrollert for en rekke demografiske kjennetegn, permanent uobservert individuell heterogenitet, initialtilstanden i fattigdom samt historien av yrkesaktivitet, eksisterer det en betydelig grad av tilstandsavhengighet i fattigdom blant innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika. Vi finner en tilstandsavhengighet mellom 19,9 og 26,6 prosent for denne gruppen. Disse resultatene kan tolkes som at hvis en gruppe med tilfeldig valgte innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika blir fattige i ett år vil dette i seg selv i snitt øke deres sannsynlighet for også å være fattige neste år med 19,9 til 26,6 prosentpoeng. Våre resultater tyder også på at det eksisterer en slik ren tilstandsavhengighet i fattigdom blant innvandrere fra Øst-Europa som er estimert til å være mellom 18,5 til 21,5 prosent. Mens innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania har de laveste estimatene for tilstandsavhengighet på 10,6 til 16,5 prosent. Utover disse forskjellene finner vi ingen klar sammenheng mellom ankomstår eller botid og graden av tilstandsavhengighet i fattigdom blant innvandrere.

Til sammenlikning finner vi at personer i den øvrige befolkningen uten innvandrerbakgrunn har en betydelig lavere grad av tilstandsavhengighet, estimert til rundt 7,6 prosent. Avviket i estimert tilstandsavhengighet på tvers av innvandrere og den øvrige befolkningen reduseres litt når vi sammenlikner resultatene for referansegrupper utvalgt fra den øvrige befolkningen slik de har en tilnærmet identisk fordeling av alder, kjønn, og utdanning som innvandrergruppene. Referansegruppene for innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika er estimert til å ha en tilstandsavhengighet på 7,4 til 8,7 prosent, mens tilsvarende estimater for innvandrere er på mellom 20,3 og 26,8 prosent. Med dette kan vi konkludere at kun en liten andel av avviket i tilstandsavhengigheten mellom innvandrere og den øvrige befolkningen skyldes en ulik fordeling av alder, kjønn, og utdanning.

Når vi videre analyserer strømmene inn og ut av fattigdom finner vi dessuten at innvandrere fra Asia, Afrika og Sør-Amerika har de laveste utstrømningsratene fra fattigdom på 61,7 til 67,4 prosent og samtidig de høyeste innstrømningsratene til fattigdom på 10,3 til 13 prosent. Til sammenlikning har referansegrupper fra den øvrige befolkningen uten innvandrerbakgrunn betydelig høyere utstrømningsrater mellom 89,7 og 91,4 prosent og betydelig lavere innstrømningsrater mellom 1,2 og 2,1 prosent. Disse tallene betyr at den estimerte sannsynligheten for at en innvandrer fra Asia, Afrika og Sør-Amerika går ut av fattigdom fra ett år til neste ligger rundt 65 prosent. Sannsynligheten for at en person fra den øvrige befolkningen går ut av fattigdom fra ett år til neste ligger rundt 90 prosent. Dessuten har innvandrere fra Asia, Afrika og Sør-Amerika nærmere 4-5 ganger høyere sannsynlighet for å gå inn i fattigdom fra ett år til neste, sammenliknet med personer uten innvandrerbakgrunn.

Det er her viktig å påpeke at den rene tilstandsavhengigheten vi identifiserer i denne analysen viser en egen effekt av fattigdom i én periode på sannsynligheten for å være fattig i neste periode, utover betydningen av individets observerbare eller uobserverte kjennetegn. Slik tilstandsavhengighet kan være forbundet med eksistens av såkalte fattigdomsfeller og er derfor uønsket fra samfunnets side. Dette kan eksempelvis være tilfelle ved at det å oppleve fattigdom gjør at individene

mister motivasjon til å søke fremtidige jobber, opplever redusert humankapital eller diskrimineres på grunnlag av tidligere fattigdom/arbeidsledighet ved at potensielle arbeidsgivere bruker dette som tegn på at personen har lav produktivitet. Det at vi finner større grad av tilstandsavhengighet i fattigdom blant innvandrere fra først og fremst Asia, Afrika og Sør-Amerika, og dernest fra Øst-Europa kan være en indikasjon på at personer fra disse gruppene i større grad opplever, for eksempel, tap av motivasjon, reduksjon i arbeidsspesifikk humankapital eller diskrimineres av potensielle arbeidsgivere når de blir fattige. Man kan tenke på flere andre slike mekanismer som samlet bidrar til at det eksisterer en ren tilstandsavhengighet i fattigdom. Siktemålet for denne studien har ikke vært å avgrense eller tallfeste betydning av de ulike mekanismene som kan bidra til den totale tilstandsavhengigheten. Vi klarer imidlertid å identifisere og tallfeste betydningen av den rene tilstandsavhengighet ved å kontrollere for en rekke observerbare demografiske kjennetegn og permanent uobservert individuell heterogenitet.

Rapporten er delt inn i fem kapitler. Vi begynner kapittel 2 med å gi en oversikt over datakilder benyttet i studien. Metoden for å analysere fattigdom bygger på en rekke forutsetninger som diskuteres i avsnitt 2.2. Deretter presenterer vi deskriptiv statistikk for de mest sentrale variablene som er brukt i denne studien i avsnitt 2.3. I kapittel 3 beskriver vi fattigdomsutviklingen fra 1993 og frem til 2011 blant både innvandrere som grupperes etter deres ankomstår, botid, og innvandringsgrunn, og den øvrige befolkningen. I kapittel 4 presenterer vi resultatene fra en analytisk del der vi nærmere studerer strømmene inn og ut av fattigdom blant innvandrere og den øvrige befolkningen. Vi undersøker og tallfester betydningen av tilstandsavhengighet i fattigdom. Vedlegget presenterer detaljerte estimeringsresultater for henholdsvis (i) innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika, (ii) innvandrere fra Øst-Europa, (iii) innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania, og til slutt (iv) befolkningen for øvrig.

2. Data og deskriptiv statistikk

Vi begynner avsnitt 2.1 med å gi en oversikt over datakilder benyttet i studien. En studie av fattigdom forutsetter en rekke metodiske valg og tilnærminger som trenger drøfting og begrunnelse. Man kan blant annet stille seg spørsmål om hva som er en god indikator på ett individs økonomiske ressurser, om det er meningsfylt å sammenlikne individer som bor i husholdninger med ulik størrelse og sammensetning og ikke minst hva som menes med et uakseptabelt lavt nivå på levestandard i samfunnet. Metoden for å analysere fattigdom diskuteres i avsnitt 2.2. Til slutt i avsnitt 2.3 presenterer vi deskriptiv statistikk for de mest sentrale variablene som er brukt i denne studien

2.1. Datakilder og populasjon

I denne rapporten benytter vi oss av individdata hentet fra SSBs ulike registerbaserte statistikker for årene 1993-2011. Dette gjør det mulig for oss å følge individenes inntektsforløp og andre arbeidsmarkedsutfall over en lang periode, samt estimere en økonometrisk modell for fattigdomsdynamikk for ulike innvandrergupper. Denne analysen er dermed unik ved at vi kombinerer registerdata for hele befolkningen i en studie av fattigdomsdynamikk og presenterer resultater for både ulike innvandrergupper og den øvrige befolkningen. Nedenfor gir vi en mer detaljert oversikt over datakilder og variable hentet fra SSBs registerbaserte Inntektsstatistikk og andre registerkilder.

SSBs Inntektsstatistikk er tilgjengelig som heldekkende statistikk for alle personer som bor i landet ved utgangen av året for hvert år i perioden 1993 – 2011. Inntektsstatistikken omfatter alle registrerte kontante inntekter, både skattepliktige og skattefrie. Inntektsopplysninger er konstruert ved å koble ulike administrative datakilder for hele befolkningen per. 31.12. i inntektsåret. Inntektsopplysninger hentes inn fra følgende kilder: Selvangivelsesopplysninger (lønn, næringsinntekt, kapitalinntekter, pensjoner), Ligningsregisteret (skatter), NAV (barnetrygd, grunn- og hjelpestønad, kontantstøtte), Lønns- og trekkoppgaveregisteret (arbeidsledighetstrygd, ulike skattefrie overføringer), Lånkassen (lån og stipend), Husbanken (bostøtte) og FD-Trygd (sykepenger og fødselspenger). I denne analysen benytter vi hovedsakelig variablene inntekt etter skatt, arbeidsinntekter, og brutto finanskapital. Arbeidsinntektene brukes for å identifisere om individene har vært i arbeid i løpet av et år, mens brutto finanskapital gir opplysningene om individenes finansielle formue ved utgangen av et år.

SSBs Statistikk for familier og husholdninger er også tilgjengelig fra og med 2005 for alle personer. Dette gir oss detaljerte opplysninger om hvilke husholdninger individene tilhører, størrelsen på husholdet og sammensetningen av dette. For perioden 1993 – 2003 har vi konstruert et eget husholdningspanel, basert på opplysningene om familier og samboere i SSBs Familiestatistikk for årene 1990 – 2004 samt Folke- og Boligtellingene i 1990 og 2001. Dette gjør at vi har et husholdningspanel for alle årene 1993 – 2011. Det gjør det mulig for oss å kunne beregne såkalte ekvivalentinntekter for husholdene ved å kombinere disse opplysningene sammen med inntektsstatistikken. Dette er nødvendig for å kunne ta hensyn til at individene kan fordele inntektene innad i husholdningene.

I tillegg til de nevnte registerkildene benytter vi SSBs *Innvandringsstatistikk*, *Befolkningsstatistikk* og *Utdanningsstatistikk* til å hente demografiske variable som alder, kjønn, sivilstand, ektefelle/samboer, antall barn, fullført utdanningsnivå, og innvandrerbakgrunn. Vi kobler disse opplysningene sammen med individenes inntektsopplysninger og demografiske data gjennom entydige koblingsnøkler slik at samtlige variable kan brukes simultant i den empiriske analysen. Med unntak av utdanningsopplysninger som vi mangler for ca. 20 prosent av innvandrere er disse variablene tilgjengelige for de aller fleste individer i vår analysepopulasjon. Dette skyldes at det ikke finnes et fullstendig dekkende system for å registrere utdanning som innvandrere har fullført i utlandet. Vi er dermed avhengig av at innvandrere

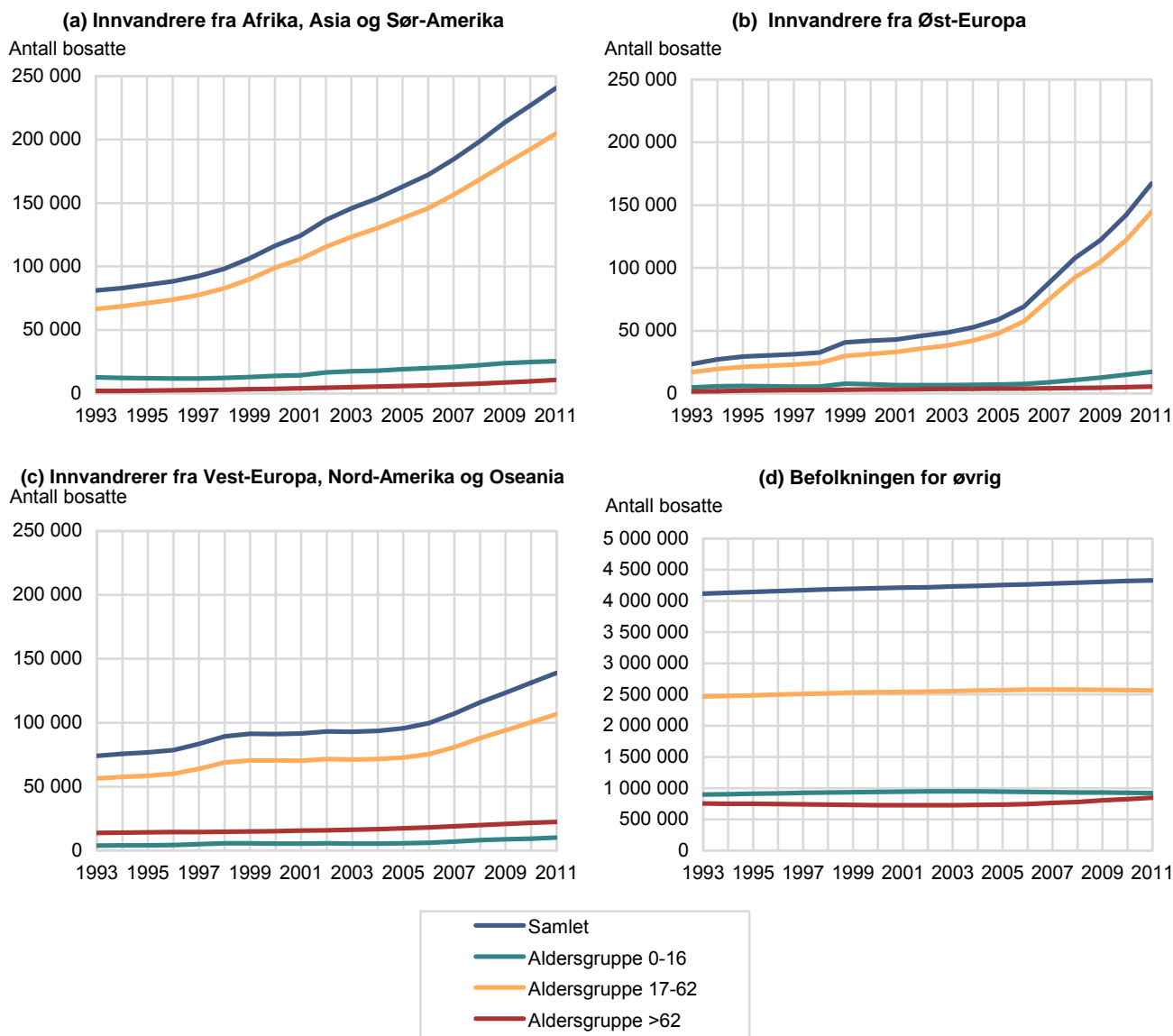
inngår i de norske registerbaserte kildene ved at de har fullført en utdanning i Norge eller rapportert utdanning fullført i utlandet. Imidlertid utelater vi ikke innvandrere som mangler utdanningsopplysningene fra den empiriske analysen, men kategoriserer disse i en egen gruppe ('utdanning manglende') i modellestimeringene der utdanningsnivå inngår som en viktig variabel.

I den deskriptive delen av studien (kapittel 3) benytter vi en analysepopulasjon som består av alle som har vært bosatt i Norge minst ett av årene 1993-2011. Vi inndeler analysepopulasjon etter tre aldersgrupper: (i) den første gruppen består av *barn*, definert som personer i alder 0-16 år, (ii) den andre gruppen består av *personer i yrkesaktiv alder*, dvs. i alder 17-62 år, og (iii) den tredje gruppen består av *personer i pensjonsalder*, definert som personer eldre enn 62 år. De deskriptive resultatene presenteres samlet og innenfor hver av disse tre gruppene, etter innvandrerbakgrunn og en rekke andre kjennetegn. I den analytiske delen av studien (kapittel 4) undersøker vi empirisk om det finnes tilstandsavhengighet i fattigdom (dvs. såkalte 'fattigdomsfeller') og betydningen av yrkesaktivitet for fattigdomsforløpet. For denne delen av analysen benytter vi en analysepopulasjon som består kun av personer i yrkesaktiv alder, definert som mellom 17 og 62 år. Dette innebærer at analysepopulasjon består av personer som har vært bosatt i Norge minst ett av årene 1993 – 2011 mens de var 17 – 62 år (se figur 2.1 nedenfor).

Vi følger Statistisk sentralbyrås definisjon av innvandrere i denne rapporten. *Innvandrere* er personer som er født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre. Innvandrere har på et tidspunkt innvandret til Norge. *Norskfødte med innvandrerbakgrunn* er personer som er født i Norge av to foreldre som er født i utlandet, og som i tillegg har fire besteforeldre som er født i utlandet. Landbakgrunn for innvandrere er i hovedsak eget fødeland. Innvandrere grupperes i følgende tre landgrupper gjennom hele analysen: (i) innvandrere fra Asia (inkl. Tyrkia), Afrika, og Sør-Amerika, (ii) innvandrere fra Øst-Europa (uavhengig av landets EU-medlemskap), og (iii) innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania. Personer som ikke er definert som innvandrere eller norskfødte med innvandrerforeldre inngår i *befolkningen for øvrig*.

Figur 2.1 viser antall personer bosatt i Norge over perioden 1993 – 2011 etter landbakgrunn og alder. Figurene (a)-(c) viser antall innvandrere henholdsvis fra hver av de tre landgruppene, og figur (d) viser antall bosatte uten innvandrerbakgrunn. Figuren illustrerer noen viktige trekk ved utviklingen i innvandringen til Norge. Mens antall personer bosatt i Norge uten innvandrerbakgrunn har vokst nokså stabilt fra 4,1 til 4,4 millioner, har det vært en sterkere vekst i antall bosatte innvandrere over denne perioden. På begynnelsen av 1990-tallet var det bosatt ca. 175,000 innvandrere i Norge, mens det i 2011 var litt over 550,000. Det har vært en relativ sterk vekst i antall innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika gjennom hele perioden, mens antall innvandrere fra Øst-Europa har vokst sterkest samtidig som det har vært en gradvis EU-utvidelse de senere årene. Samtidig har antall innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika, Oseania og spesielt fra nordiske land vokst sterkt siden 2006. Den sterke innvandringen over perioden 1993 – 2011 resulterer i at sammensetningen av befolkningen samlet sett – og innenfor hver innvandrergruppe – endrer seg i løpet av analyseperioden (se nærmere diskusjon av den demografiske utviklingen i avsnitt 2.3 nedenfor). Disse vesentlige forskjellene mellom gruppene gjør at vi velger å gjøre alle analysene presentert i denne rapporten separat for hver innvandrergruppe etter ankomstår i Norge..

Figur 2.1. Antall individer bosatt i Norge, etter landbakgrunn. 1993-2011

2.2. Inntektsbegrep og definisjon av fattigdom

Valg av inntektsbegrep kan ha avgjørende betydning for resultatene fra analyser av fattigdom. Vanligvis benyttes inntekten som er tilgjengelig for konsum/sparing for medlemmene i et hushold som en indikator for deres økonomiske ressurser. Man fokuserer altså ikke på det faktiske konsumet, men potensielt konsum. En person som har høy inntekt, men velger lavt forbruk for å kunne spare penger, kan naturligvis ikke oppfattes som fattig. Tradisjonelt defineres inntekt i økonomisk litteratur som det maksimale forbruket en kan tillate seg uten at nettoformuen reduseres. Fordi det er mangelfulle data for nettoformue, bruker vi *inntekt etter skatt* eller *kontantinntekt* som et grovere mål på de økonomiske ressursene individene har til disposisjon (se definisjon av inntektsbegrepet i tekstboks). Det er verdt å merke seg at dette inntektsbegrepet kan sies å være en god indikator på husholdets forbrukspotensial, og er i overensstemmelse med de internasjonale anbefalingene (Expert Group on Household Income Statistics, 2001).

For å kunne måle de økonomiske ressursene tilgjengelig for hver av personene må en ta hensyn til at folk som bor sammen har anledning til å dele på inntekter og utgifter. Store husholdninger vil gjerne ha stordriftsfordeler ved at flere personer kan dele utgifter. Utgifter til varige konsumgoder som bil og bolig utgjør en betydelig budsjettandel og muligheten for felles konsum av slike goder medfører at kost-

nadene for å opprettholde en gitt levestandard ikke dobles når størrelsen på en husholdning dobles, som fra én voksen til to voksne.

Inntekt etter skatt defineres slik:

Inntekt etter skatt

= Lønnsinntekt

+ netto næringsinntekt fratrukket eventuelt underskudd og avskrivninger

+ brutto kapitalinntekt (renteinntekter og avkastning på verdipapirer)

+ sum overføringer (pensjoner og stønader);

- utliknet skatt og negative overføringer (underholdsbidrag og pensjonspremier i arbeidsforhold)

Inntekt etter skatt består av markedsinntekter og kontantoverføringer med fradrag for skatter. Markedsinntekter omfatter lønnsinntekt, netto næringsinntekt og brutto kapitalinntekt. Kontantoverføringer består av ytelser fra folketrygden, tjenstepensjon, dagpenger ved arbeidsledighet, bidrag, barnetrygd, bostøtte, stipend, forsørgerfradrag, sosialhjelp, grunn- og hjelpestønad, kontantstøtte og engangsstønad ved fødsel. I tillegg inngår introduksjonsstønad for nyankomne flyktninger (innført i 2004) som en del av inntekt etter skatt.

For å sammenlikne de økonomiske ressursene til personer i husholdninger av forskjellig størrelse og sammensetning, brukes en ekvivalensskala som omregner de samlede inntektene i en husholdning til sammenliknbare personinntekter, såkalte ekvivalentinntekter som tilordnes hver person. En ekvivalensskala tilordner en forbruksvekt til hver husholdning som viser hvilket potensielle forbruk hvert av husholdningsmedlemmene har i forhold til personene i en referansehusholdning bestående av en enslig voksen. Vekten representerer en avveining mellom betydningen av felles konsum (stordriftsfordeler) og privat konsum. Ekvivalentinntekten til et individ konstrueres ved å dele husholdningsinntekten på skalafaktoren bestemt av en ekvivalensskala. I mangel av informasjon om faktisk fordeling av ressurser innad i husholdningene, er det imidlertid vanlig å anta at de økonomiske ressursene blir likt fordelt og at hvert husholdningsmedlem oppnår samme økonomiske velferd. Dette innebærer at ekvivalentinntekten er den samme for alle personene i husholdningen.

Ekvivalensskala: OECD-skalaen

Ekvivalentinntektene til medlemmene i en husholdning indikerer forbrukspotensialet til hvert husholdningsmedlem, forutsatt at forbruket skal fordeles likt på husholdningsmedlemmene. OECD-skalaen gir den første voksne i husholdningen vekten 1, øvrige voksne får vekten 0,7 og hvert barn får vekten 0,5. Ekvivalentinntekten beregnes ved å dele husholdningsinntekten på summen av vektene til husholdningen. Hvis vi benytter OECD-skalaen, er ekvivalentinntekten til et medlem av en gitt husholdning definert som:

$$y_j = \sum_{j \in h} x_j / (1 + 0,7(v - 1) + 0,5b)$$

Her betegner h husholdningen som individ j tilhører, x_j er individets inntekt, v er antall voksne og b er antall barn i husholdningen. Dette innebærer at ekvivalentinntekten, y_j , er identisk for alle medlemmene av samme husholdning. For eksempel: medlemmene i en husholdning med to voksne og to barn må ved en slik omregning ha en husholdningsinntekt etter skatt på 270 000 kroner for å ha et økonomisk forbrukspotensial tilsvarende en enslig med 100 000 kroner i inntekt etter skatt.

I Norge og andre OECD-land har det vært vanlig å ta utgangspunkt i *OECD-skalaen* i fordelingsanalyser. Denne ekvivalensskalaen er for eksempel benyttet i Bondevik-II regjeringens fattigdomsmelding (St.meld.nr.6, 2002-2003). I de siste årene har det blitt vanligere å også benytte en alternativ skala som betegnes som den *modifiserte OECD-skalaen* eller *EU-skalaen* som legger en annen vekt på stordriftsfordelene i en husholdning enn OECD-skalaen (se tekstboks). Dette fattigdomsmålet benyttes blant annet av den europeiske unionens statistikkontor (EUROSTAT). Også i Norge har det etter hvert blitt vanligere å bruke EU-skalaen

eller både OECD-skala og EU-skalaen for å belyse forskjeller i fattigdom basert på de ulike fattigdomsmålene. Fordelingsutvalget (NOU 2009:10) la eksempelvis hovedvekt på EU-skalaen, mens Fordelingsmeldingen (Meld. St. 30 (2010-2011)) benytter begge målene gjennomgående. Siden valg av ekvivalensskala påvirker fordelingen av inntekt vil dette valget også kunne ha betydning for omfanget av fattigdom og sammensetningen av de fattige i Norge.

Standard praksis i de fleste europeiske land består i å benytte en landspesifikk fattigdomsgrense hvor grensen for fattigdom blir bestemt som en andel av medianinntekten i fordelingen av inntekt for alle individer i hele landet, etter at husholdningsinntektene er blitt omregnet til sammenliknbare personinntekter ved hjelp av en ekvivalensskala. Videre er det slik at en ikke uten videre kan sammenlikne ekvivalentinntektene på tvers av land og over tid uten å ta hensyn til forskjeller i konsumpriser. Slike forskjeller vil også eksistere innad i et land. Analyser basert på landspesifikke fattigdomsgrenser hviler på en underliggende forutsetning om at kjøpekraften til personer er uavhengig av bosted, og at kravene til å delta i samfunnslivet er de samme, eller i hvert fall koster det samme, enten en bor i en liten eller stor kommune. Begge forutsetningene er diskutabile. Ideelt sett burde en derfor kontrollere for konsumpriser i studier av fattigdom. Dessverre har vi ikke regionale prisindekser i Norge. Et annet alternativ er å basere analysene på regionspesifikke fattigdomsgrenser som begrenser sammenlikningen av innbyggernes inntekter til personer som er bosatt i samme region. Et viktig argument for å benytte regionspesifikke fattigdomsgrenser er å øke sammenliknbarheten av økonomiske ressurser mellom individer bosatt i regioner med ulike priser.

I denne studien benytter vi en metode introdusert av Mogstad m.fl. (2006). Vi tar hensyn til betydningen av regionale forskjeller i priser i bestemmelsen av fattigdom og spesifiserer *regionsspesifikke fattigdomsgrenser*. Dette innebærer at vi beregner medianen i fordelingen av ekvivalentinntekter for hver region. En person vil identifiseres som fattig etter regionsspesifikk fattigdomsgrense dersom inntekten er mindre enn en gitt andel av medianinntekten i den regionen vedkommende bor i. Det benyttes en inndeling av Norge i 46 såkalte arbeidsmarkedsregioner foreslått av Bhuller (2009).¹ Litt over halvparten av innvandrere bor i Oslo-regionen, som omfatter Oslo, alle kommunene i Akershus, Drammen og 10 andre kommuner i Buskerud, de 12 nordligste kommunene i Østfold, Sande og Svelvik i Vestfold, og Gran, Jevnaker og Lunner i Oppland. Vi viser til Bhuller (2009) for nærmere beskrivelse av arbeidsmarkedsregionene.

Fattigdomstall basert på OECDs målemetode setter fattigdomsgrensen lik halvparten av medianen i fordelingen av individuelle inntekter etter at husholdningsinntektene har blitt korrigert for ulik husholdningsstørrelse og sammensetning ved hjelp av den tidligere diskuterte OECD-skalaen. Studier som benytter den alternative EU-skalaen setter fattigdomsgrensen til 60 prosent av medianinntekten. Det finnes ingen allment akseptert teoretisk eller empirisk begrunnelse for at man skal velge nettopp 50 eller 60 prosent av medianinntekten som fattigdomsgrense, utover det faktum at en slik grense gjør at andelen som defineres som fattige avhenger av det generelle inntektsnivået i det aktuelle samfunnet (arbeidsmarkedsregionen). I likhet med tidligere studier basert på tverrsnittsdata og Bondevik-II regjeringens fattigdomsmelding vil vi i denne analysen bruke OECD-skalaen.

Som kjent vil en del personer med lav inntekt kunne rå over betydelige formuer. Dette vil for eksempel kunne være tilfelle for mange eldre. Mangelfulle opplysninger om verdien på realkapital, og dermed også verdien av nettoformue, gjør at vi benytter

---

¹ Inndelingen i arbeidsmarkedsregioner er hovedsakelig basert på sammenslåing av nabokommuner som har tilstrekkelig stor pendling over kommunegrensene. En region består dermed av flere kommuner, som ikke nødvendigvis ligger i samme fylke. Tilstrekkelig stor pendling over kommunegrenser vil ofte indikere at individer kan bevege seg fritt uten store reisekostnader. Dette taler for at forskjellene i levekostnader mellom kommunene innad i hver region utjevnes over tid, noe som tillater oss å sammenlikne inntektsforskjeller innad i regionene uten å justere for prisforskjeller.

opplysninger om bruttofinanskapital som grunnlag for å bestemme om en person er formuende eller ikke. Resultater fra tidligere studier viser at denne betingelsen har relativ liten betydning for andelen fattige i Norge. *Vi vil likevel behandle de formuende som ikke-fattige i denne analysen.* Formuende er da definert som individer med ekvivalent bruttofinanskapital som overstiger fattigdomsgrensen i et gitt år. I fattigdomsstudier er det også vanlig at studenter ikke beregnes som fattige fordi det anses som legitimt at studenter har lav inntekt siden utdanning sees på som en investering i fremtidig inntekt (Andersen m.fl., 2003). Dessuten eksisterer det studiefinansieringsordninger der studenter gis gunstige lån, og slike lån regnes ikke som inntekt. *I denne studien behandler vi derfor også studenter som ikke-fattige.* Imidlertid inngår både formuende og studenter i analysepopulasjon.

Empiriske analyser av fattigdom er vanligvis basert på årlige tverrsnittsdata, det vil si data for årsinntekter. En person blir da klassifisert som fattig dersom personens årsinntekt er lavere enn den tilhørende fattigdomsgrensen, her halvparten av medianen i fordelingen av årsinntekter. I likhet med tidligere tverrsnittsstudier bruker vi inntektene opptjent over ett år som et mål på de økonomiske ressursene et hushold har disponibelt til forbruk det året. Imidlertid bør fattigdomsindikatorer basert på årsinntekt tolkes med varsomhet siden personer kan oppleve forbigående lave inntekter uten at det nødvendigvis er et uttrykk for at de har varige økonomiske problemer (Bhuller og Aaberge, 2010). I den dynamiske analysen presentert i kapittel 4 undersøker vi likevel dynamikk i fattigdom målt i årsinntekter, mens vi tar hensyn til at individer kan ha varige bakenforliggende faktorer som gjør at de i noen år har inntekter under fattigdomsgrensen.

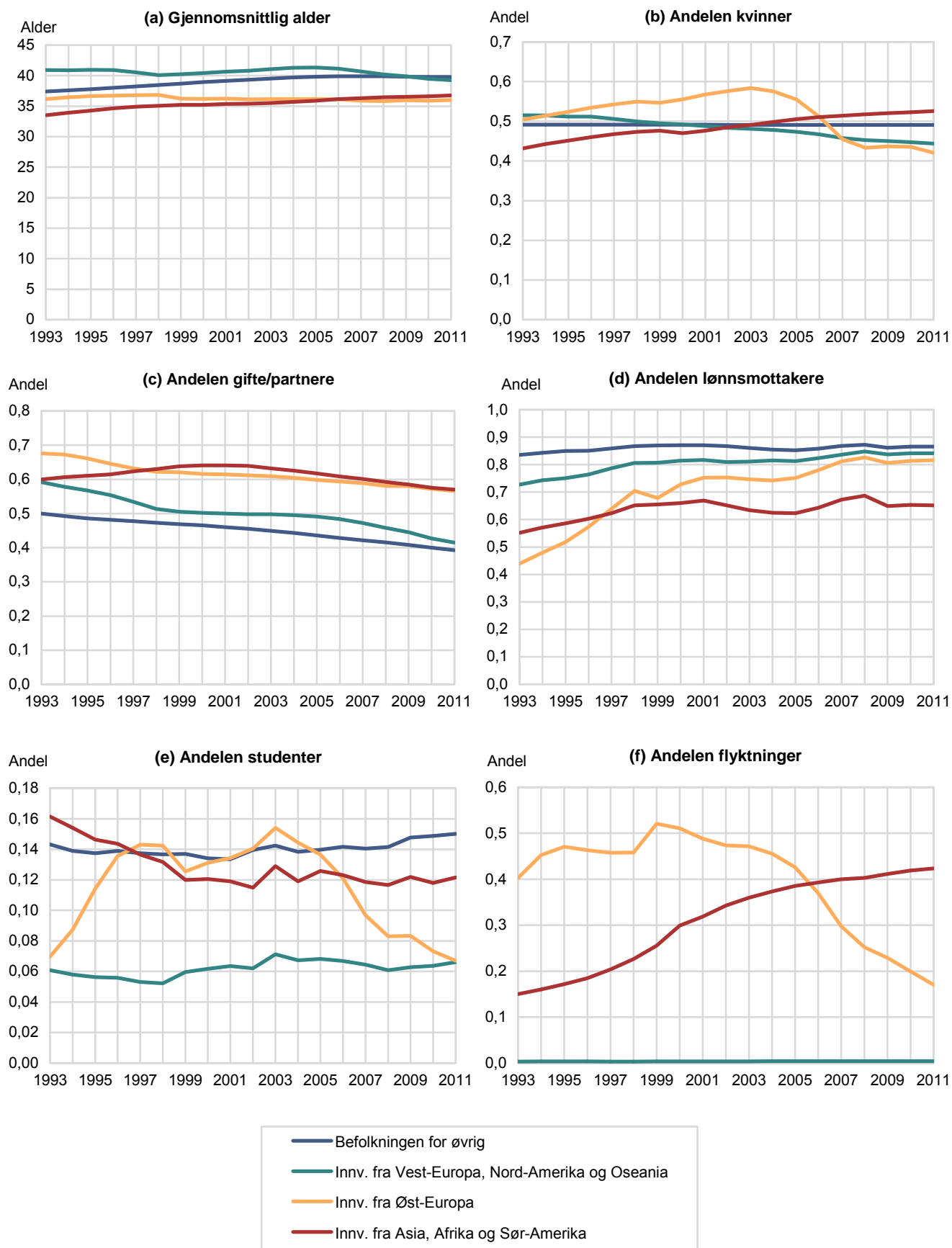
2.3. Deskriptiv statistikk

Figur 2.2 viser utviklingen i en rekke demografiske kjennetegn over perioden 1993-2011 for innvandrere og den øvrige befolkningen. Figur 2.2(a) viser at gjennomsnittlig alder har økt fra ca. 33 til 37 år blant innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika og fra ca. 37 til 40 år i den øvrige befolkningen, mens den har vært nokså stabil rundt 36 år blant innvandrere fra Øst-Europa og rundt 40 år blant innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania. Innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika, og Øst-Europa er dermed ved utgangen av 2011 ca. 2-3 år yngre enn innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania og den øvrige befolkningen.

Figur 2.2(b) viser utviklingen i andelen kvinner blant personer i yrkesaktiv alder. Denne andelen har ligget stabil rett i underkant av 50 prosent for den øvrige befolkningen, mens det har vært betydelige endringer i kjønns sammensetningen blant innvandrere over perioden 1993-2011. Spesielt blant innvandrere fra Øst-Europa registrerer vi store endringer. Andelen kvinner økte mellom 1993 og 2003 fra 50 til 58 prosent, mens det har vært en betydelig reduksjon mellom 2003 og 2011, slik at andelen kvinner var på 42 prosent ved utgangen av analyseperioden. Dette har sammenheng med en gradvis utvidelse av EU, med nye EU-land i Øst-Europa siden 2004 som medførte en betydelig tilstrømning av flere mannlige arbeidsinnvandrere til Norge de senere årene. Det har vært en reduksjon i andelen kvinner også blant innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania. Derimot har andelen kvinner blant innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika økt fra 43 til 53 prosent over perioden 1993-2011.

Figur 2.2(c) viser utviklingen i andelen gifte/registrerte partnere blant personer i yrkesaktiv alder. Denne andelen gikk ned fra ca. 50 prosent i 1993 til ca. 40 prosent i 2011 for den øvrige befolkningen. Dette kommer av at det enten har blitt flere enslige eller at flere velger å være samboere i stedet for å gifte seg. Denne andelen har også falt for innvandrere fra Øst-Europa, Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania. Samtidig var andelen gifte nokså stabil på ca. 60 prosent blant innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika. Det er dermed en høyere andel gifte blant innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika og Øst-Europa sammenliknet med innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania, og den øvrige befolkningen.

Figur 2.2. Utviklingen i demografiske kjennetegn, etter innvandrerbakgrunn. Aldersgruppen 17-62 år. 1993-2011

Figur 2.2(d) viser utviklingen i andel lønsmottakere blant personer i yrkesaktiv alder. Et individ regnes som en lønsmottaker hvis han/hun har hatt arbeidsinntekter i løpet av året. Andelen lønsmottakere lå nokså stabil på ca. 85 prosent i den øvrige befolkningen over perioden 1993 - 2011. Vi registrerer en del endringer i sysselsettingsandelen blant innvandrere. Det er spesielt blant innvandrere fra Øst-Europa vi finner de største endringene: Andelen lønsmottakere økte fra ca. 45 prosent i 1993 til over 80 prosent i 2011. Dette henger naturligvis sammen med endringene i sammensetningen av denne gruppen over tid. Det var bosatt en betydelig større andel arbeidsinnvandrere fra Øst-Europa etter EU-utvidelsen sammenliknet med på begynnelsen av 1990-tallet, da innvandrere fra Øst-Europa i større grad fikk opphold på humanitært grunnlag eller familiegjenforening. Tilsvarende finner vi en merkbart økning i sysselsettingsandelen over denne perioden fra henholdsvis 55 til 65 prosent og 72 til 85 prosent blant innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika og innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania. Likevel finner vi at det ved utgangen av 2011 var en betydelig lavere sysselsettingsandel på ca. 65 prosent blant innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika sammenliknet med de øvrige gruppene.

Figur 2.2(e) viser andelen studenter blant personer i yrkesaktiv alder. Studenter består av alle som tar en utdanning utenom doktorgradsstudier. Andelen studenter er nokså stabil på 14-15 prosent for den øvrige befolkningen. Vi finner også en stabil, men en lavere andel studenter på 7 prosent blant innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania. Blant innvandrere fra Asia, Afrika og Sør-Amerika har imidlertid andelen studenter gått markant ned fra 16 prosent i 1993 til 12 prosent rundt år 2000 og frem til 2011. Det er nok en gang blant innvandrere fra Øst-Europa vi ser de største endringene: I 1993 var det 7 prosent studenter i denne gruppen, mens det fra 1996 til 2005 var 12-15 prosent i utdanning. Deretter har andelen igjen falt til omtrent 7 prosent.

Figur 2.2(f) viser andelen flyktninger for hver av innvandringsgruppene. Et individ regnes her som flyktning hvis vedkommende selv er primærflyktning eller er tilknyttet en primærflyktning via familiegjenforening. For innvandrere fra Øst-Europa ser vi at andelen flyktninger varierer en del over tid, med en markant økning fra 1998 til 1999, da flyktninger utgjorde ca. 55 prosent av østeuropeiske innvandrere. Økningen skyldes en økt tilstrømming av nyankomne flyktninger grunnet Kosovokrigen. Deretter reduseres andelen flyktninger i innvandrerbefolkningen fra Øst-Europa gradvis, og i 2011 var den nede i 17 prosent fra 40 prosent i 1993. Samtidig har andelen flyktninger fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika økt gjennom hele analyseperioden fra 15 prosent til 43 prosent i 2011. Andelen flyktninger blant innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania var gjennom hele perioden under 0,5 prosent.

Vi oppsummerer dette avsnittet ved å påpeke at det har vært store endringer i den demografiske sammensetningen av innvandrere over perioden 1993 - 2011. Dette gjenspeiler seg både i antallet innvandrere som har vært bosatt i Norge over tid, men også de bosatte innvandrernes gjennomsnittlige alder, deres sysselsettingsandel, andel kvinner, andel gifte, andel studenter, og andel flyktninger. Fra tidligere studier vet vi at disse demografiske kjennetegnene henger sammen med risikoen for å være utsatt for fattigdom (Bhuller og Aaberge, 2010). Vi vil derfor forvente at de ulike innvandringsgruppene til dels har ulik fattigdomsutvikling over tid. Det gjør at vi velger å analysere både utviklingen i andelen fattige og dynamikk i fattigdom separat for hver innvandringsgruppe etter landbakgrunn og etter deres innvandrernes ankomstår og innvandringsgrunn til Norge.

3. Utviklingen i fattigdom blant innvandrere

I dette kapittelet presenterer vi en beskrivelse av utviklingen i fattigdom blant tre hovedgrupper av innvandrere og den øvrige befolkningen. Vi begynner avsnitt 3.1 med å diskutere utviklingen i fattigdom over perioden 1993 til 2011 og analyserer dette i sammenheng med utviklingen i noen viktige observerte karakteristikk ved gruppene. I avsnitt 3.2 presenterer vi resultater der innvandrergруппene er inndelt etter deres ankomstår til Norge. I denne delen av analysen følger vi utviklingen i fattigdom over tid for hver av disse ankomstkohortene. Herunder presenterer vi også resultater for personer med flyktningbakgrunn.

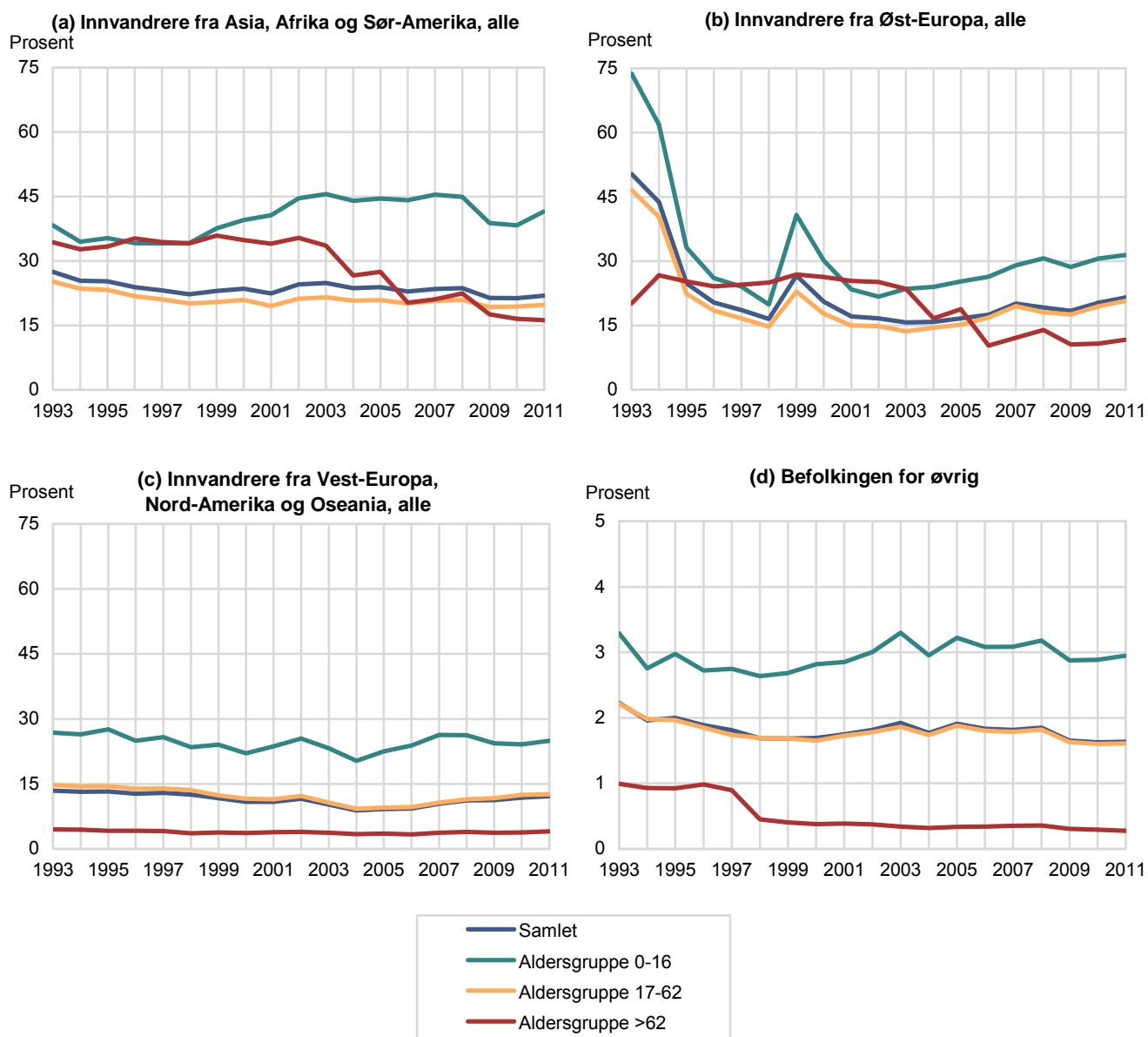
3.1. Utviklingen i andelen fattige over tid

Figur 3.1 viser andelen fattige for tre hovedgrupper av innvandrere og den øvrige befolkningen over perioden 1993 til 2011. De heltrukne linjene angir andel fattige samlet for hver innvandrergroupe. Vi finner den høyeste andelen fattige på rundt 20-27 prosent blant innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika, og den laveste andelen fattige på ca. 2 prosent i den øvrige befolkningen uten innvandrerbakgrunn. I samme periode var andelen fattige blant innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania mellom 10 og 15 prosent. Det er dessuten noen fellestrekk mellom gruppene som kommer tydelig frem. Vi finner at andelen fattige for disse tre gruppene har vært nokså stabil over perioden 1993 – 2011. Men for innvandrere fra Øst-Europa finner vi en del endringer i andelen fattige over analyseperioden. Vi finner at andelen fattige for denne gruppen var på rundt 45 prosent i årene 1993 – 1994, før det går ned til 17 prosent i 1998, øker til rundt 25 prosent i 1999, og deretter justerer seg gradvis til rundt 20 prosent i 2011. Her må vi merke oss det er innvandrere fra Øst-Europa som har hatt de største endringene i demografisk sammensetning over perioden 1993 – 2011 (se avsnitt 2.3). Dette vil kunne bidra til å forklare noen av de endringene vi ser i andelen fattige for denne gruppen over tid. Vi har i tillegg færre observasjoner for østeuropeiske innvandrere frem til midten av 1990-tallet og dermed også et mindre datagrunnlag for å måle fattigdom i de første årene av analyseperioden.

Videre presenterer vi andelen fattige innen hver innvandrergroupe oppdelt i tre aldersgrupper: (i) barn i alder 0-16 år, (ii) personer i yrkesaktiv alder, 17-62 år, og (iii) personer i pensjonsalder, over 62 år. Disse andelenes angis ved de tre stiplede linjene i figur 3.1. For samtlige befolkningsgrupper finner vi at det er størst andel fattige blant barn. Dette innebærer at barnefamilier i større grad er utsatt for fattigdom, sammenliknet med øvrige husholdninger. Dessuten finner vi at andelen fattige blant barn har økt blant innvandrere fra Øst-Europa og innvandrere fra Asia, Afrika og Sør-Amerika. Blant befolkningen for øvrig og innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania har andelen fattige barn vært nokså stabil, henholdsvis rundt 3 og 20-27 prosent. Blant innvandrerbarn fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika var rundt 34-45 prosent fattige over perioden 1993 - 2011.

Videre finner vi at det stort sett er en lavere andel fattige blant personer i pensjonsalder (over 62 år) sammenliknet med personer i øvrige aldersgrupper. Imidlertid er det til dels ulike utviklingstrekk blant de eldre på tvers av innvandringsgruppene og befolkningen for øvrig. Blant innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania og i befolkningen for øvrig er andelen fattige blant de over 62 år nokså lav. Andelen fattige har gått ned fra 1 til 0,25 prosent blant eldre i befolkningen for øvrig, mens den har vært stabil i underkant av 4 prosent for eldre innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania. Fra rundt år 2000 ser vi at eldre blant innvandrere fra Øst-Europa og Asia, Afrika og Sør-Amerika har hatt relativt lik utvikling seg i mellom som har redusert andelen fattige i disse gruppene. Dette kan være et resultat av at arbeidsinnvandrere som kom til Norge før 1993 blir eldre og når pensjonsalderen og dermed til dels får et inntektsnivå over fattigdomsgrensen. Fattigdomsutviklingen for eldre samsvarer altså i liten grad med fattigdomsutviklingen til de andre aldersgruppene.

Figur 3.1. Utviklingen i andelen fattige, etter aldersgruppe. Prosent av aldersgruppen. 1993-2011

Det er tydelig at personer i yrkesaktiv alder (17-62 år) utgjør den største delen av befolkningen og det er denne gruppen som dermed i stor grad påvirker den samlede fattigdomsutviklingen. Det er aldersgruppen 17-62 år vi vil ta for oss når vi analyserer fattigdomsdynamikk i kapittel 4. Vi finner også at andelen fattige blant personer i yrkesaktiv alder sammenfaller med andelen fattige samlet over alle aldersgrupper. Mer spesifikt finner vi at andelen fattige blant personer i yrkesaktiv alder er kun litt lavere enn andelen fattige samlet for alle befolkningsgrupper utenom for innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania. Andelen fattige blant innvandrere fra Øst-Europa i yrkesaktiv alder varierer imidlertid mer enn for de andre gruppene. Det er en betydelig nedgang i andelen fattige for denne gruppen fra 1993 og frem til 1998. Deretter øker andelen fattige blant individer i yrkesaktiv alder og blant barn med innvandringsbakgrunn fra Øst-Europa. Fra 2000 har andelen fattige blant innvandrere fra Øst-Europa i yrkesaktiv alder vært mellom 15 og 20 prosent. Rundt 2008/2009 var det en særegen, lav økning i andelen fattige for denne gruppen, noe som kan indikere at denne gruppen ble hardere rammet av finanskrisen i 2008 sammenliknet med de to andre innvandrerguppene.

Disse resultatene gir oss et sammensatt blikk på fattigdomsutviklingen blant innvandrere over tid. Samlet sett kan vi konkludere med at andelen fattige har holdt

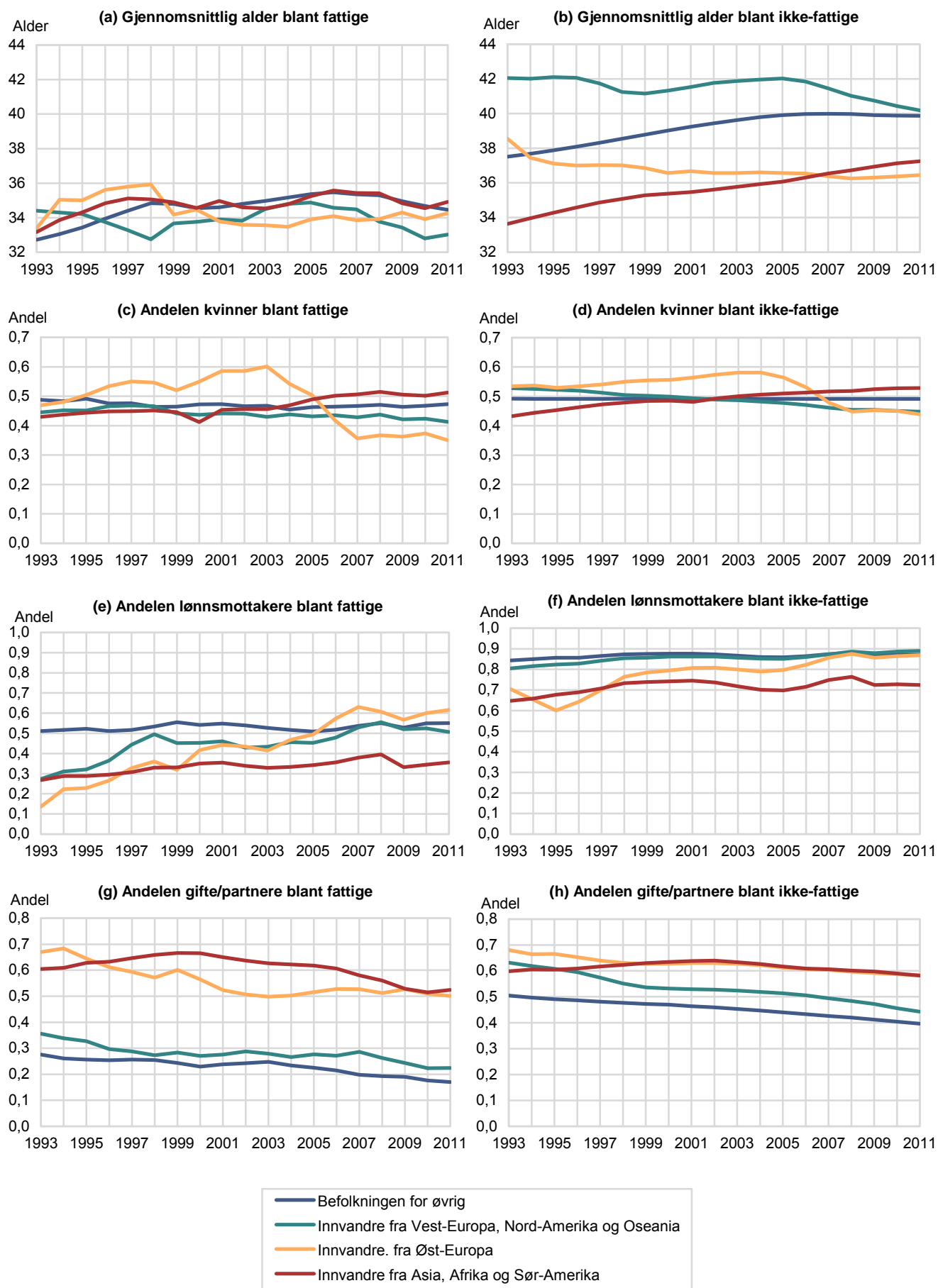
seg stabil gjennom perioden 1993-2011. I 2011 var andelen fattige tilnærmet identisk det den var i 1993 for innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania og befolkningen for øvrig. Blant innvandrere fra Øst-Europa ser vi at det har vært en markant nedgang i andelen fattige uavhengig av aldersoppdeling. Blant innvandrere fra Asia, Afrika og Sør-Amerika har andelen fattige gått ned fra 27 til 22 prosent i analyseperioden. Blant barn har andelen fattige økt noe eller vært uendret over analyseperioden. Blant innvandrere fra Afrika, Asia og Sør-Amerika har andelen fattige barn varierte mellom 33-34 prosent fra 1993 til 2011.

Figur 3.2 presenterer utviklingen i noen demografiske kjennetegn for innvandringsgruppene etter fattigdomsstatus. For denne delen begrenser vi analysen til kun personer i yrkesaktiv alder (17-62 år). Endringer i demografiske kjennetegn blant personer i yrkesaktiv alder kan dermed relateres til utviklingen i andelen fattige for denne gruppen for å få en mer deskriptiv forståelse av hvor vidt disse endringene påvirker utviklingen i fattigdom. Figurene 3.2(a)-(b) viser utviklingen i gjennomsnittlig alder over perioden 1993 - 2011 for de tre hovedgruppene av innvandrere etter landbakgrunn og den øvrige befolkningen, separat for de som var fattige og de som ikke var fattige innenfor hver av disse gruppene. Vi finner at de fattige i gjennomsnitt er noen år yngre; gjennomsnittlig alder blant fattige ligger rundt 32 til 36 år. Blant ikke-fattige har gjennomsnittlig alder gått ned fra 42 til 40 år for innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania, ned fra 38 til 36 år for innvandrere fra Øst-Europa, opp fra 38 til 40 år for befolkningen for øvrig, og økt fra 34 til 37 år blant innvandrere fra Asia, Afrika og Latin-Amerika. Dessuten finner vi at økningen i fattigdom blant innvandrere fra Øst-Europa i 1998/1999 inntreffer samtidig med en redusert gjennomsnittlig alder som spesielt utpreget blant de fattige.

Figur 3.2(c)-(d) viser kjønnsfordelingen blant innvandrere og den øvrige befolkningen etter fattigdomsstatus. Samlet sett er menn noe overrepresentert blant de fattige. I 2011 var det kun blant innvandrere fra Asia, Afrika og Sør-Amerika at det var flere fattige kvinner enn menn.. Imidlertid finner vi at det blant innvandrere fra Øst-Europa var relativt flere kvinner blant de fattige før 2004. Deretter økte tilstrømningen av arbeidsinnvandrere fra Øst-Europa (se avsnitt 2.1), noe som også medførte at kjønnsfordelingen blant østeuropeiske innvandrere bosatt i Norge endret seg betydelig. Andelen menn blant de fattige økte mer enn proporsjonalt. Dessuten ser det ut til at konjunktursvingninger ser ut til å ramme menn i yrkesaktiv alder relativt hardere enn kvinner i yrkesaktiv alder. Andelen menn blant de fattige øker etter finanskrisen i 2008 og lavkonjunkturen etter årtusenskiftet.

Figurene 3.2(e)-(f) viser utviklingen i andel lønsmottakere etter fattigdomsstatus. En person er her definert som en lønsmottaker dersom han/hun har hatt arbeidsinntekter i løpet av året. Dermed vil også personer med svært lav arbeidsinntekt inkluderes og kan følgelig ha inntekter under fattigdomsgrensen. Blant de tre hovedgruppene av innvandrere har andelen lønsmottakere blant de fattige økt over perioden 1993 - 2011, mens den for befolkning for øvrig har vært stabil i nærheten av 50 prosent. Utviklingen blant øst-europeiske fattige skiller seg spesielt ut: Andelen lønsmottakere har økt fra kun 10 prosent til i overkant av 60 prosent. En mindre økning i andel lønsmottakere fant sted for innvandrere fra Afrika, Asia og Latin-Amerika, der andelen gikk fra 25 til 35 prosent. For innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania har andelen lønsmottakere blant de fattige hatt en svak økning fra i underkant av 30 prosent til litt over 50 prosent. Blant ikke-fattige innvandrere har det også vært en økning i andelen lønsmottakere. Blant ikke-fattige innvandrere skiller innvandrere fra Afrika, Asia og Latin-Amerika seg ut med en lav andel lønsmottakere. Dessuten ser det ut til at konjunktursituasjonen kan endre andelen lønsmottakere: Blant de fattige finner vi at andelen lønsmottakere gikk ned for samtlige grupper etter lavkonjunkturen etter år 2000 og etter finanskrisen i 2008.

Figur 3.2. Utviklingen i demografiske kjennetegn, etter fattigdomsstatus. Aldersgruppen 17-62. 1993-2011

Figurene 3.2(g)-(h) viser utviklingen i andelen som er gift eller i et registrert partnerskap etter fattigdomsstatus. Vi finner at det er betydelig andel færre som er gifte/partnere blant de fattige sammenliknet med de ikke-fattige blant personer uten innvandrerbakgrunn og innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania. Blant innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika er andelen som er gift/partner derimot nokså lik på tvers av fattigdomsstatus. Dette impliserer at gifte innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika har omtrent samme risiko for å oppleve fattigdom som enslige innvandrere. Mulige forklaringer på dette kan være at innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika inngår ekteskap i yngre alder og/eller har flere barn, noe som også øker risikoen for å oppleve inntektsfattigdom som vist tidligere. Blant innvandrere fra Øst-Europa ser vi at andelen gifte blant fattige har vært ca. 10 prosentpoeng lavere enn for ikke-fattige innvandrere.

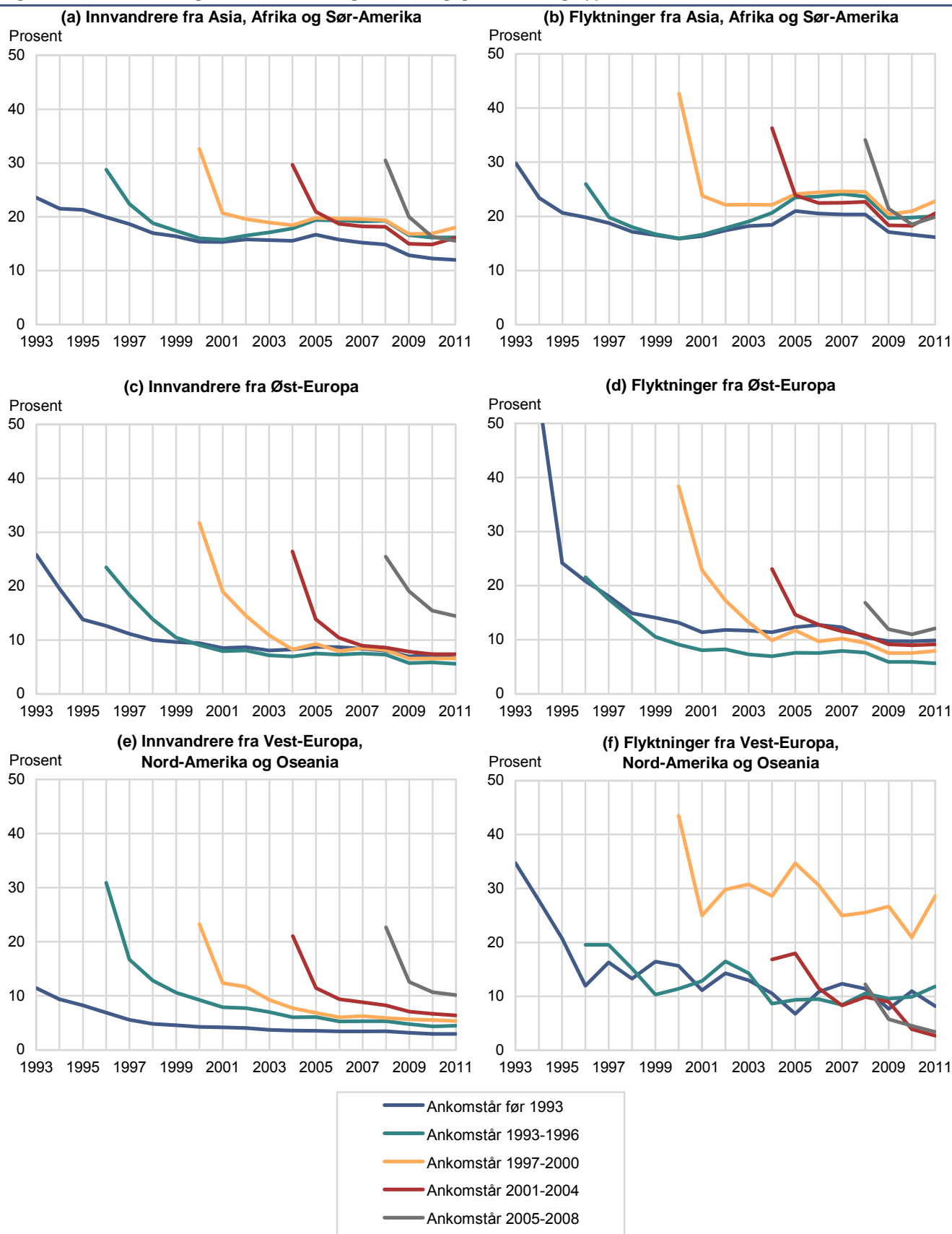
3.2. Utviklingen i andelen fattige etter botid og innvandringsgrunn

Tidligere forskning har påpekt et viktig trekk ved utviklingen i fattigdom blant innvandrere: Andelen fattige i en gruppe av innvandrere reduseres vanligvis etter som botiden i Norge øker (se bl.a. Bhuller og Aaberge, 2010). Det er trolig flere grunner til dette som: (i) med økt botid vil innvandrere kunne tilegne seg bedre norskkunnskaper som også gjør innvandrere mer konkurransedyktige i yrkeslivet, (ii) økt botid øker også muligheten til å fullføre utdanning eller yrkesopplæring og dermed oppnå en høyere kompetanse som er relevant i yrkeslivet, (iii) med økt botid vil innvandrerne antagelig også knytte sterkere relasjoner til sitt nærmiljø som kan øke den generelle integreringen til samfunnet, og samtidig vil (iv) noen innvandrere antagelig flytte ut av Norge etter flere år med, og antagelig på grunn av, vedvarende fattigdom. Vi vil derfor forvente at det er et samspill mellom flere av disse kanalene som påvirker den generelle fattigdomsutviklingen blant innvandrere etter botid. Dessuten vil vi også forvente at betydning av botid varierer etter innvandrernes landbakgrunn og innvandringsgrunn, i den grad disse kjennetegnene henger sammen med evnen til å gjennomføre norskopplæring, delta i yrkesopplæring, graden av integrering og utvandringstilbøyelighet.

I dette avsnittet vil vi beskrive utviklingen i fattigdom blant innvandrere etter deres ankomstår til Norge. For dette formålet inndeler vi innvandrere i fem grupper etter deres ankomstår: (i) innvandrere som ankom før 1993, (ii) innvandrere som bosatte seg i 1993 - 1996, (iii) innvandrere som bosatte seg i 1997 - 2000, (iv) innvandrere som bosatte seg i 2001 - 2004, og (v) innvandrere som bosatte seg i 2005 - 2008. Ved å gruppere innvandrere på denne måten kan vi analysere fattigdomsutvikling med hensyn til botid innenfor grupper av innvandrere etter deres landbakgrunn og innvandringsgrunn. Det er også naturlig å inndele innvandrere etter ankomstår ettersom den sterke og til dels heterogene innvandringen over tid har bidratt til endringer i sammensetning av innvandrere (se avsnitt 2.2) og kan dermed også ha påvirket den generelle fattigdomsutviklingen over tid. Nedenfor vil derfor trekke frem både botid og innvandringsgrunn som viktige demografiske kjennetegn i denne sammenhengen.

Figur 3.3 viser utviklingen i andel fattige over perioden 1993 - 2011 blant innvandrere etter deres landbakgrunn, innvandringsgrunn og ankomstår. Delfigurene (a)-(b), (c)-(d), og (e)-(f) viser andel fattige blant innvandrere fra henholdsvis (i) Asia, Afrika og Sør-Amerika, (ii) Øst-Europa, og (iii) Vest-Europa Nord-Amerika, og Oseania. Herunder viser delfigurene (b), (d), og (f) utviklingen i fattigdom kun for innvandrere med flyktningbakgrunn. I hver delfigur viser vi i tillegg utviklingen i andel fattige for hver av de fem ankomstkohortgruppene. I vår diskusjon nedenfor vil vi hovedsakelig bruke innvandrere som bosatte seg i Norge før 1993, og som dermed har lang botid, som en referansegruppe i sammenlikninger på tvers av ankomstkohorter. Andelen fattige for denne gruppen er derfor tegnet med en heltrukket svart linje, mens de øvrige ankomstkohortene som har kortere botid er tegnet med stiplede linjer.

Figur 3.3. Andelen fattige, etter ankomstår og innvandringsgrunn. Aldersgruppen 17-62 år. 1993-2011

Delfigurene 3.3(a), (c) og (e) viser at andelen fattige blant innvandrere som ankom før 1993 tilnærmet danner en nedre grense som senere ankomstkohorter beveger seg mot ettersom de får økt botid. Imidlertid for innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika i delfigur (a) har det over årene 2003-2011 dannet seg et signifikant og

vedvarende skille i andelen fattige blant de som ankom før 1993 og blant senere ankomstkohorter. Vi ser også at andelen fattige blant innvandrere med ankomstår 1993-2004 konvergerer til omtrent det samme nivå på rundt 17 prosent fra og med 2005 og frem til 2011. Andelen fattige for denne gruppen er imidlertid rundt 5 prosentpoeng høyere enn andel fattige blant innvandrerne fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika som kom før 1993. Dessuten ser vi at det også blant innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika som kom før 1993 er nærmere 12 prosent fattige i 2011. Dette kan tyde på at fattigdom er vedvarende selv etter lang botid for denne gruppen. For innvandrere som ankom 1993-2008 ser vi at det er en stor og markert nedgang i andelen fattige de første to-tre årene de bor i Norge. Etter de første "tilpasnings-årene" er det lite eller ingen reduksjon i andelen fattige blant denne gruppen av innvandrere. Dette kan tyde på at det er svak eller ingen botidseffekt utover de første årene i Norge. Andelen fattige for disse gruppene følger svingningene i fattigdomsraten for innvandrergruppen som helhet, men konvergerer øyensynlig ikke videre mot gulvet identifisert ved ankomstkohorten som kom før 1993. Et midlertidig unntak var kohorten som ankom Norge i årene 1993-1996. Rundt årtusenskiftet hadde denne kohorten en fattigdomsandel tilnærmet lik fattigdomsandelen blant innvandrere som kom før 1993. Etter dette har imidlertid andelen fattige økt i denne ankomstkohorten relativt mer enn for innvandrere bosatt før 1993.

Delfigur 3.3(c) viser andel fattige blant innvandrere fra Øst-Europa etter deres ankomstår. Vi finner at andelen fattige blant innvandrere fra Øst-Europa som ankom før 1993 har siden 1998 stabilisert seg på ca. 8 prosent. Dessuten finner vi at innvandrere fra Øst-Europa som kom mellom 1993-2004 etter nærmere fem års botid hadde omtrent samme fattigdomsandel som innvandrere som kom før 1993. Dermed ser det ut til at det er tydelig konvergens i andelen fattige på lang sikt blant innvandrere fra Øst-Europa. Det er heller ikke for denne gruppen en øyensynlig botidseffekt utover de første fem årene i Norge. Som påpekt i kapittel 2 har det vært en betydelig endring i sammensetningen av innvandrere fra Øst-Europa over tid, men dette ser ikke ut til å ha stor innvirkning på andelen fattige innvandrere. Imidlertid har innvandrere fra Øst-Europa som bosatte seg i Norge i årene 2005-2008 en noe lavere reduksjon i andel fattige enn de foregående kohortene fra Øst-Europa. En mulig forklaring på dette kan være at denne kohorten består hovedsakelig av nyankomne arbeidsinnvandrere som i større grad ble påvirket av finanskrisen rundt årene 2008/2009.

Delfigur 3.3(e) viser andel fattige blant innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania etter deres ankomstår. For innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania er det også en betydelig nedgang i andelen fattige de fem første årene de er bosatt i Norge. De fire ankomstkohortene etter 1993 har også hatt en nokså lik utvikling i deres første årene i Norge. Imidlertid et spesielt tydelig trekk for denne gruppen av innvandrere er at også etter lang botid kan vi registrere forskjeller i andel fattige etter ankomstår. For et gitt år har personer med ulik ankomstår ulik botid, der personer med lenger botid ser ut til å ha en systematisk lavere andel fattige. Andel fattige blant personer som ankom før 1993 ser ut til å danne en nedre grense som senere ankomstkohorter beveger seg mot ettersom de får økt botid. Dessuten ser vi at andel fattige blant innvandrere som kom før 1993 reduseres svakt fra 11 prosent i 1993 til nærmere tre prosent i 2011. Dette tilsvarer omtrent andelen fattige blant den øvrige befolkningen. Dersom denne utviklingen fortsetter kan det se ut til at det er en tydelig konvergens i andel fattige mot ca. tre prosent fattige på lang sikt blant innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania.

Delfigur 3.3(b) viser utviklingen i andelen fattige over perioden 1993-2011 blant flyktninger fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika etter deres ankomstår. For flyktninger fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika finner vi at utviklingen i andel fattige over tid stort sett samsvarer med fattigdomsutviklingen for den samlede gruppen av innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika i delfigur 3.3(a). Figur 2.2(f) i avsnitt 2.3 viser imidlertid at andelen flyktninger blant innvandrere fra Asia, Afrika, og Afrika har økt fra 15 prosent i 1993 til 43 prosent i 2011, noe som betyr at en større andel av de senere ankomstkohortene består av flyktninger. Dessuten finner vi at det blant

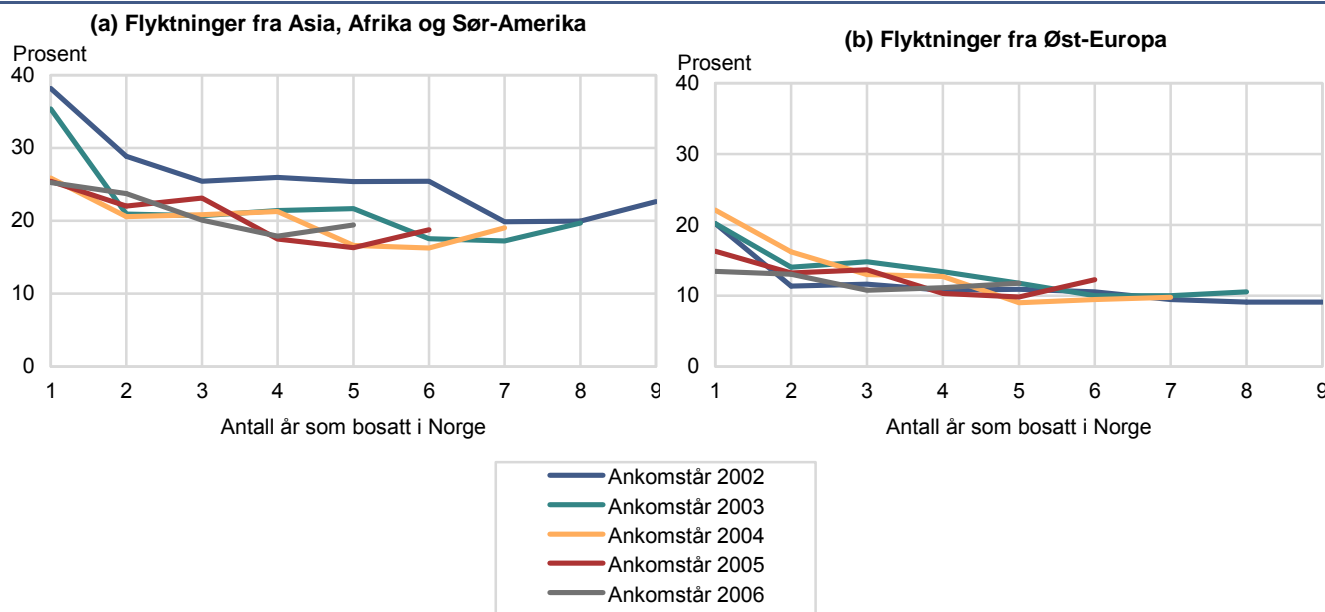
flyktninger fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika som ankom Norge før 1993 er en større andel fattige sammenliknet med innvandrerne fra disse landene som ankom før 1993 sett under ett. Videre finner vi at andel fattige blant flyktninger som kom til Norge før 1993 i mindre grad reduseres over tid. Det er også en tydelig økning i andel fattige på ca. fem prosentpoeng blant flyktninger mellom 2005 og 2008.

Delfigur 3.3(d) viser utviklingen i andelen fattige over perioden 1993 - 2011 blant flyktninger fra Øst-Europa etter deres ankomstår. Som påpekt i avsnitt 2.3 har det være en markant reduksjon i andel flyktninger blant innvandrere fra Øst-Europa i denne perioden: flyktninger utgjorde ca. 40 prosent av alle innvandrere fra Øst-Europa i 1993, mens flyktningandelen falt til 17 prosent i 2011. Dette skyldes en økt tilstrømning av nyankomne arbeidsinnvandrere fra Øst-Europa over denne perioden. Imidlertid er det noen viktige forskjeller på tvers av flyktningene fra Øst-Europa også etter ankomstkohort. En stor andel av flyktninger fra Øst-Europa som ankom Norge i årene 1999 - 2000 kom som et følge av Kosovokrigen. Denne gruppen hadde en høy fattigdomsandel de første årene. Etter årtusensskiftet falt antallet nyankomne flyktninger fra Øst-Europa. Andelen fattige blant flyktninger fra Øst-Europa ligger rundt to til fire prosentpoeng høyere enn innvandrere fra Øst-Europa sett under ett, men er vesentlig lavere enn andelen fattige blant flyktninger fra Asia, Afrika og Sør-Amerika. Allerede etter tre til fem år har østeuropeiske flyktninger som ankom etter 1993 lik eller lavere andel fattige enn flyktninger som kom før 1993 fra Øst-Europa. Dessuten ser vi at andelen fattige blant flyktninger fra Øst-Europa som kom før 1993 er høyere enn andelen fattige blant flyktningene som kom i årene 1993 - 2000 selv om den førstnevnte gruppen har lenger botid.

Delfigur 3.3(f) viser utviklingen i andelen fattige over perioden 1993-2011 blant flyktninger fra Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania. Vi ser her svært store forskjeller mellom de forskjellige kohortene. Dette skyldes at *antallet* flyktninger fra disse områdene er svært lavt, og at det trolig er store forskjeller mellom de forskjellige ankomstkohortene. Fra 1993 til 2011 har det vært under 0,5 prosent flyktninger blant innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania. Med unntak av flyktningene som ankom mellom 1997-2000 er andelen fattige lav og under andelen fattige blant flyktninger fra de to andre innvandrergroppene. Andelen fattige blant flyktninger fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania er i 2011 under 10 prosent (med unntak av de som kom mellom 1997-2000). Det er noe høyere enn tallene for alle innvandrere fra samme landgruppe, men samtidig lavere enn tilsvarende tall for flyktninger fra Øst-Europa og hele 10 prosentpoeng under andelen fattige blant flyktninger fra Afrika, Asia og Sør-Amerika.

Delfigur 3.4(a) viser utvikling i andel fattige blant flyktninger fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika etter deres botid, mens delfigur 3.4(b) viser tilsvarende for flyktninger fra Øst-Europa. Den horisontale akse måler antall år bosatt i Norge. Utvalget er nå kun flyktninger som ankom Norge i årene 2002 – 2006. Hver av linjene angir andel fattige etter ankomstår. I den foregående diskusjonen av figur 3.3 konkluderte vi blant med at det var en relativ stor grad av homogenitet blant flyktninger fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika, uavhengig av deres ankomstkohort. Delfigur 3.4(a) tydeliggjør at andelen fattige blant flyktninger fra denne gruppen i liten grad er påvirket av deres botid og at endringene i andel fattige over tid antagelig i større grad representerer årsspesifikke effekter. Det kan se ut som andel fattige blant flyktningene som ankom mellom 2002 og 2006 konvergerer mot et nivå rundt 20 prosent. For flyktninger fra Øst-Europa som ankom 2002 – 2008 finner vi også et nokså tydelig trekk at andel fattige i liten grad varierer etter ankomstår. Vi ser at botidseffekten er tilnærmet lik for alle flyktningene fra Øst-Europa. Allerede etter tre års botid er andelen fattige for samtlige ankomstår innenfor et intervall på 5 prosentpoeng som deretter reduseres ytterligere. Etter fem års botid er andelen fattige blant nyankomne flyktninger fra Øst-Europa på rundt 10 prosent, noe som er halvparten av andelen fattige blant flyktninger fra Asia, Afrika og Sør-Amerika. Vi ser også at flyktninger fra Øst-Europa har en svakere botidseffekt enn flyktninger fra Asia, Afrika og Sør-Amerika.

Figur 3.4. Andelen fattige blant flyktninger, etter ankomstår og botid i Norge. Aldersgruppen 17-62 år

I dette kapitlet har vi undersøkt hvordan utviklingen i fattigdom varierer på tvers av de forskjellige innvandringsgruppene fra (i) Asia, Afrika, og Sør-Amerika, (ii) Øst-Europa, og (iii) Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania samt (iv) befolkningen for øvrig. Samlet sett kan vi konkludere med at andelen fattige har holdt seg forholdsvis stabil gjennom perioden 1993 – 2011. I 2011 var andelen fattige blant innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania og for befolkningen for øvrig tilnærmet identisk med andelen fattige i 1993 for hver av disse gruppene. Mens andelen fattige har holdt seg nokså stabil blant befolkningen for øvrig og innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania har det vært en signifikant nedgang i fattigdom blant innvandrere fra Øst-Europa og innvandrere fra Asia, Afrika og Sør-Amerika. Imidlertid finner vi at andelen fattige blant barn i alderen 0 – 16 år har økt i nesten samtlige befolkningsgrupper. Økningen er spesielt markant blant innvandrere fra Afrika, Asia og Latin-Amerika hvor andelen fattige barn har økt fra 35 til 40 prosent.

Videre finner vi at det er nokså store variasjoner i andel fattige over tid innad i innvandreregruppene som kommer tydelig frem når utvalgene blir delt opp etter ankomstår/botid og innvandringsgrunn. Vi finner at andelen fattige blant samtlige grupper av innvandrere reduseres med antall år de har bodd i Norge. For flere av gruppene halveres andelen fattige over de første årene fra de har bosatt seg i Norge. Imidlertid tyder våre resultater også på at disse botidseffekter forsvinner tilnærmet helt etter de første fem tilpassningsårene. Andelen fattige ser derfor ut til å stabilisere seg på et nokså høyt nivå på henholdsvis rundt 15-20 prosent blant innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika, og rundt 7-10 prosent blant innvandrere fra Øst-Europa. For flyktninger fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika finner vi at utvikling i andel fattige over tid stort sett samsvarer med fattigdomsutviklingen for den samlede gruppen av innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika. Dessuten finner vi at andelen fattige blant flyktninger fra Øst-Europa ligger rundt to til fire prosentpoeng høyere enn innvandrere fra Øst-Europa sett under ett, men er vesentlig lavere enn andelen fattige blant flyktninger fra Asia, Afrika og Sør-Amerika. Til sammenlikning tyder våre resultater på at andelen fattige blant innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania konvergerer mot omtrent 3 prosent når de får en lang botid i Norge, noe som er tilnærmet lik andelen fattige i den øvrige befolkningen uten innvandrerbakgrunn.

For å oppsummere dette kapitlet kan vi si at resultatene presentert i foregående avsnittene gir oss et nokså sammensatt bilde av fattigdomsutviklingen blant innvandrere over tid. Disse deskriptive anslagene vil videre danne et empirisk bakteppe for den dynamiske analysen i kapittel 4 der vi vil nærmere undersøke tilstandsavhengighet i fattigdom blant innvandrere og den øvrige befolkningen.

4. Fattigdomsdynamikk blant innvandrere

En dynamisk analyse av fattigdom kan være krevende av flere grunner. Analysen bygger på en rekke metodiske valg og tilnærminger som trenger nærmere drøfting og begrunnelse. Noen begreper og definisjoner må også avklares før vi kan studere dynamikk. Det er eksempelvis ikke opplagt hvordan man skal måle dynamikk. Er det innstrømning, utstrømning, eller persistens i fattigdom som er av interesse? I avsnitt 4.1 vil vi derfor begynne med å drøfte sammenhengen mellom innstrømning, utstrømning, og såkalt tilstandsavhengighet i fattigdom. I avsnitt 4.2 presenterer vi en empirisk mikroøkonometrisk modell for fattigdomsdynamikk som tillater oss å undersøke og tallfeste betydningen av tilstandsavhengighet i fattigdom. Dette modellverktøyet gjør det også mulig å ta hensyn til at fattigdomsdynamikken påvirkes av både endringer i observerbare demografiske kjennetegn over tid og også som følge av vedvarende uobserverte forskjeller mellom individene (dvs. uobservert individuell heterogenitet). I avsnitt 4.3 presenterer vi anslag på tilstandsavhengighet i fattigdom for innvandrere etter landbakgrunn og ankomstår og den øvrige befolkningen. I avsnitt 4.4 undersøker vi betydningen av fattigdomstilstanden det første året personene er observert/bosatt i Norge mens vi i avsnitt 4.5 undersøker betydning av individers yrkesaktivitet.

4.1. Innstrømning, utstrømning, og tilstandsavhengighet

I dette avsnittet vil vi diskutere noen sentrale begreper som ofte benyttes i analyser av arbeidsmarkedsdynamikk. La oss først tenke oss et forenklet tilfelle: Vi ønsker å følge et gitt antall individer over to påfølgende perioder, for eksempel fra år $t-1$ til år t . La oss anta at disse individene er bosatt i Norge over disse to årene, slik at det er mulig å følge eventuelle endringer i fattigdomsstatus over hele denne perioden. Vi kan da tenke oss at det er fire forskjellige typer av individer. Den første gruppen består av personer som verken er fattige i år $t-1$ eller i år t . Den andre gruppen består av personer som er fattige i både i år $t-1$ og i år t . Ingen av disse personene endrer altså fattigdomsstatus over de to årene. Det er dermed ingen observert dynamikk i fattigdom og andelen fattige er uendret for disse to gruppene. Den tredje gruppen av individer er ikke-fattige i år t , men går over til å bli fattige i år $t-1$. Denne gruppen består av personer som "strømmer inn" til fattigdom. Tilsvarende er det en fjerde gruppe av individer som er fattige i år t , men som går over til å bli ikke-fattige i år $t-1$. Denne gruppen består av personer som "strømmer ut" fra fattigdom. Personer som enten strømmer inn eller ut av fattigdom vil påvirke den observerte fattigdomsdynamikken over tid. Endringer i andelen fattige i befolkningen vil dermed avhenge av antallet personer som strømmer inn til fattigdom relativt til antallet personer som strømmer ut av fattigdom. Både størrelsen og sammensetningen av befolkningen endrer seg imidlertid over tid som følge av innvandring, utvandring samt fødsler og dødsfall. Som antydning i kapittel 2 har det vært en betydelig innvandring til Norge over perioden 1993 - 2011, med ca. 175,000 bosatte innvandrere i Norge i 1993 og litt over 550,000 ved utgangen av 2011. Som påpekt tidligere er det også derfor vi observerer betydelige endringer i sammensetningen av innvandrerbefolkningen over tid. Likevel kan vi benytte oss av tilsvarende begreper når vi analyserer fattigdomsdynamikk ved å følge den samme populasjonen av individer over to påfølgende perioder. På denne måten kan vi beregne såkalte innstrømnings- og utstrømningsrater for hvert år og for hver befolkningsgruppe (se tekstboks).

Innstrømnings- og utstrømningsrate

Innstrømningsraten i år t er lik andelen fattige i år t blant personer som var ikke-fattige i år $t-1$. Utstrømningsraten i år t er lik andelen ikke-fattige i år t blant personer som var fattige i år $t-1$.

Sammen bidrar innstrømning og utstrømning til dynamikk i fattigdom over tid.

Figurene 4.1(a)-(d) viser innstrømnings- og utstrømningsrater for innvandrere og den øvrige befolkningen over perioden 1993-2011. I hver av delfigurene angis

innstrømningsraten ved en heltrukket linje som måles langs den venstre akselen og utstrømningsraten ved en stiplet linje som måles langs den høyre akselen. Utviklingen i innstrømnings- og utstrømningsrater over tid gir oss et empirisk bakteppe for å dekomponere endringene i andelen fattige over tid innenfor hver gruppe i endringer som skyldes (i) utviklingen i andelen som går inn i fattigdom og (ii) utviklingen i andelen som går ut av fattigdom.²

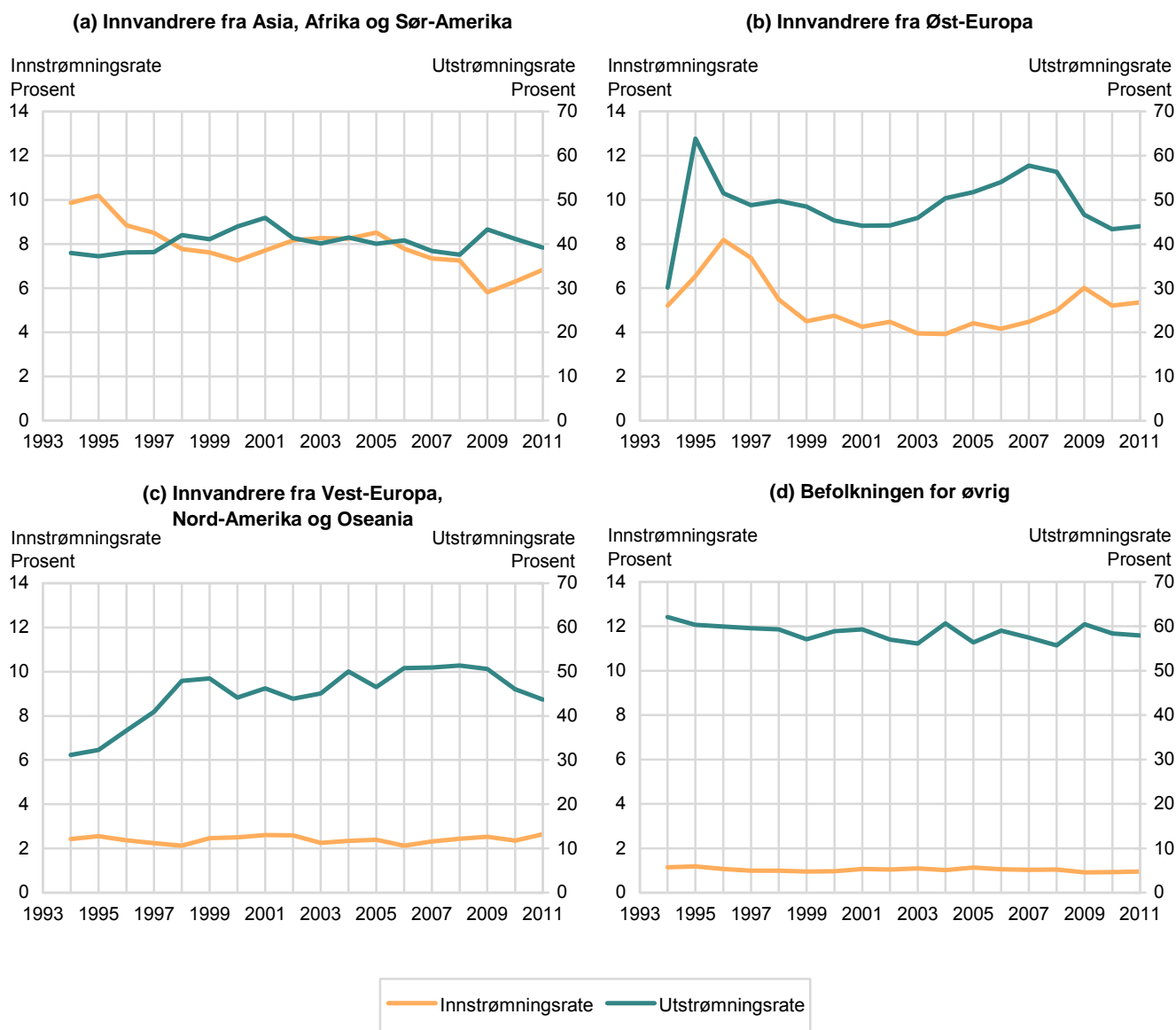
Vi finner at det er innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika som har høyest innstrømning til fattigdom. Siden midten av 1990-tallet har innstrømningsraten for denne gruppen variert fra 6 til 10 prosent, med lavest innstrømning rundt år 2000 og igjen rundt år 2006. Tilsvarende finner vi at innvandrere fra Øst-Europa har en innstrømningsrate som varierer fra 4 til 8 prosent. I motsetning til dette finner vi at innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika, og Sør-Amerika og den øvrige befolkningen har nokså lave og stabile innstrømningsrater til fattigdom på henholdsvis 2 og 1 prosent. Disse tallene impliserer at innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika, og Øst-Europa har en fem til ti ganger høyere sannsynlighet for å gå inn i fattigdom sammenliknet med den øvrige befolkningen. Dette tallet gjelder altså innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika, og Øst-Europa som har vært bosatt i Norge over to påfølgende perioder. Som påpekt i avsnitt 3.2, er det imidlertid en større andel som er fattige blant nyankomne innvandrere det første året de ankommer Norge.

Videre finner vi at det er personer uten innvandrerbakgrunn som har den høyest utstrømningen fra fattigdom på rundt 60 prosent. Denne utstrømningsraten har også vært nokså stabil over perioden 1993-2011, og innebærer at nærmere 6 av 10 personer i den øvrige befolkningen som var fattige ett år går over til å være ikke-fattige neste år. Til sammenlikning hadde de tre innvandrergruppene en betydelig lavere utstrømningsrate som varierte rundt 40-55 prosent over perioden 1993-2011. Dette innebærer at mens en fattig person uten innvandrerbakgrunn har ca. 60 prosent sannsynlighet for å gå ut av fattigdom i løpet av neste år, er den tilsvarende sannsynligheten for en fattig person med innvandrerbakgrunn kun ca. 45 prosent. Det impliserer at innvandrere har betydelig større sannsynlighet for å bli værende i fattigdom i mer enn ett år sammenliknet med personer uten innvandrerbakgrunn. Dessuten finner vi at utstrømningsraten har variert en del over tid for særlig innvandrere fra Øst-Europa og innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania, noe som eksempelvis kan skyldes endringene i sammensetning av disse gruppene over tid, eller at disse gruppene i større grad påvirkes av konjunktursvingningene.

Det er imidlertid noen fellestrekk på tvers av gruppene som kommer tydelig frem. Spesielt finner vi at andelen som blir værende i fattigdom mellom to påfølgende år, dvs. 1-utstrømningsraten, er betydelig større enn andelen som går inn i fattigdom mellom to påfølgende år, dvs. innstrømningsraten. Det innebærer at sannsynligheten for at en person som er fattig et år blir værende i fattigdom neste år er betydelig større enn sannsynligheten for at en person ikke er fattig et år blir fattig neste år. For eksempel er andelen som blir værende i fattigdom i to påfølgende år på ca. 40 prosent blant personer uten innvandrerbakgrunn, mens innstrømningsraten ligger på ca. 1 prosent for denne gruppen. Tilsvarende er andelen som blir værende i fattigdom på rundt 60 prosent blant innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika, mens innstrømningsraten ligger på ca. 6-9 prosent. Tilsvarende forskjeller i såkalt *persistens* og innstrømning finner man ofte også i en rekke andre arbeidsmarkedsanalyser av arbeidsledighet, sosialhjelpsmottak og yrkesdeltakelse. En slik dynamikk i arbeidsmarkedet kan indikere *tilstandsavhengighet* i fattigdom, dvs. det å være fattig i en periode påvirker sannsynligheten for at man er i denne tilstanden (fattigdom) i også senere perioder.

² Endringene i den totale andelen fattige i en befolkningsgruppe fra ett år til det neste vil i tillegg også avhenge av endringer i sammensetningen av befolkningen, og dermed av antallet nyankomne innvandrere det året, antallet som utvandrer det åretsamt antall fødte og dødsfall som påpekt tidligere.

Figur 4.1. Innstrømning til og utstrømning fra fattigdom. Aldersgruppen 17-62 år. 1993-2011

Tilstandsavhengighet i fattigdom

Anta at en person kan være i én av to *tilstander* i hver periode, dvs. enten fattig eller ikke-fattig. Det eksisterer tilstandsavhengighet i fattigdom dersom sannsynligheten for at personen er fattig i en periode avhenger av personens tilstandshistorie, for eksempel om personen var fattig eller ikke-fattig i forrige periode. I en empirisk analyse av fattigdomsdynamikk er det viktig å ta hensyn til betydningen av både observerbare demografiske kjennetegn og uobserverbar individuell heterogenitet for å kunne identifisere tilstandsavhengighet.

Heckman (1981) skiller imidlertid mellom to ulike kilder til slik persistens i individuelle arbeidsmarkedshistorier: For det første kan det eksistere en ren atferdsmessig effekt av å være i en tilstand på sannsynligheten for å være i denne tilstanden senere. Dette kan være tilfelle hvis det å ha lavinntekt i en periode fører til tap av motivasjon til å søke jobb og dermed bli yrkesaktiv. Dette kan også være tilfelle dersom det å være fattige en periode gjør at humankapitalen reduseres, slik at fremtidig yrkesaktivitet er mindre sannsynlig eller er forbundet med lavere inntekt. Tilsvarende persistens i fattigdom kan også oppstå dersom potensielle arbeidsgivere benytter lavinntekt eller arbeidsledighet som et tegn på lav produktivitet og deretter diskriminerer personen på grunnlag av dette. Vi kan tenke

på flere tilsvarende eksempler hvor det eksisterer en ren atferdsmessig tilstandsavhengighet i fattigdom. Slik atferd på arbeidsmarkedet vil bidra til å skape såkalte *fattigdomsfeller* og er dermed uønsket fra samfunnets side.

For det andre kan vi observere persistens i fattigdom dersom det eksisterer *vedvarende* forskjeller mellom individene som kan være enten observerbare eller uobserverte som påvirker sannsynligheten at en person blir fattig. For eksempel kan det være at en befolkningsgruppe over tid fortsetter å ha lavere utdanningsnivå og dermed har en lavere sannsynlighet å komme i arbeid og unngå fattigdom. I dette tilfelle vil vi kunne observere betydelig persistens i individenes fattigdomshistorie selv om det ikke er grunnet en ren tilstandsavhengighet. Videre kan slike individuelle forskjeller enten være *observerbare* som eksempelvis utdanningsnivå, familiesammensetning, eller *uobserverbare* som eksempelvis motivasjon, evner, osv. I en studie av fattigdomsdynamikk vil man typisk kunne kontrollere for en rekke observerbare demografiske kjennetegn som påvirker sannsynlighet for å være fattig. Heckman (1981) påpeker imidlertid at det å identifisere en ren atferdsmessig tilstandsavhengighet er vanskelig dersom det eksisterer vedvarende *uobservert* individuell heterogenitet. Dette er et grunnleggende identifiseringsproblem i analyser av fattigdomsdynamikk. I neste avsnitt presenterer vi en empirisk modell for fattigdomsdynamikk der vi kan ta hensyn til både observerbar og uobservert individuell heterogenitet, noe som gjør oss i stand til å undersøke tilstandsavhengighet i fattigdom på tvers av innvandrere og den øvrige befolkningen.

4.2. En empirisk modell for fattigdomsdynamikk

I empiriske studier av fattigdomsdynamikk er det vanlig å anvende en såkalt *dynamisk probit modell* med uobserverbar heterogenitet, se eksempelvis Cappellari og Jenkins (2004) for Storbritannia og Biewen (2009) for Tyskland. I denne studien vil vi også anvende en slik modell til å undersøke betydningen av tilstandsavhengighet i fattigdom på tvers av ulike innvandringsgrupper og den øvrige befolkningen. Dette modellverktøyet gjør oss i stand til å kontrollere for betydningen av en rekke demografiske kjennetegn, som alder, kjønn, utdanning, og familieforhold, for sannsynligheten for å gå inn og/eller ut av fattigdom. Ved å estimere modellen separat for ulike innvandringsgrupper og den øvrige befolkningen, kan vi tillate effektene av demografiske kjennetegn på fattigdomssannsynligheten til å variere på tvers av gruppene. I tillegg kan vi også kontrollere for effektene av permanent uobserverbar individuell heterogenitet ved å utnytte den longitudinelle dimensjonen av våre data. Dermed kan vi ta hensyn til Heckmans (1981) kritikk av dynamiske arbeidsmarkedsanalyser. Til slutt vil vi anvende de empiriske modellene til å tallfeste betydningen av tilstandsavhengighet for fattigdomsforløpene for ulike grupper av innvandrere, definert etter landbakgrunn og ankomstår, og for sammenliknbare referansegrupper fra den øvrige befolkningen.

Den empiriske modellen: La oss først definere en binær utfallsvariabel y_{it} som er lik 1 dersom individ i er fattig i år t og 0 ellers. Dette kan skrives i en såkalt latent variabel spesifisering som følger:

$$(1) \quad y_{it} = 1\{y_{it}^* > 0\} \\ = 1\{x_{i(t-1)}'\beta + \lambda y_{i(t-1)} + u_{it} > 0\} \quad \forall i = 1, \dots, N; t = 2, \dots, T.$$

der $u_{it} = \alpha_i + \varepsilon_{it}$. Individet er fattig dersom den latente variabelen y_{it}^* er større enn 0. Den latente variabelen y_{it}^* kan tenkes på som et mål på individets tilbøyelighet til å være fattig, som avhenger lineært av (i) en rekke observerbare kjennetegn $x_{i(t-1)}$ ved individet og husholdningen, (ii) en variabel $y_{i(t-1)}$ som viser om individet var fattig i år $t-1$ eller ikke, og (iii) uobserverte kjennetegn ved individet angitt ved u_{it} . De uobserverte karakteristikkene kan videre dekomponeres som

$u_{it} = \alpha_i + \varepsilon_{it}$, der α_i er *permanente* uobserverte kjennetegn ved individet, mens ε_{it} er den tidsvarierende uobserverte komponenten. Under antagelsen om at ε_{it} følger en såkalt standardnormalfordeling, kan vi skrive sannsynligheten for at individ i er fattig i år t som

$$(2) \quad \begin{aligned} P(y_{it} | y_{i0}, \dots, y_{iT}, x_i, \alpha_i) &= F(x_{i(t-1)}' \beta + \lambda y_{i(t-1)} + \alpha_i) \\ &= \Phi(x_{i(t-1)}' \beta + \lambda y_{i(t-1)} + \alpha_i), \end{aligned}$$

der $\Phi(\cdot)$ er fordelingsfunksjonen for standardnormalfordelingen.

I en slik modell kan koeffisienten λ til variabelen fattigdomstilstand i forrige periode $y_{i(t-1)}$ tolkes som et anslag på ren tilstandsavhengighet, etter å ha kontrollert for observerbar og uobserverbar individuell heterogenitet (Heckman, 1981). Den overflødige tilstandsavhengigheten som er forårsaket av permanent uobservert heterogenitet fanges opp av den individ-spesifikke permanente komponenten α_i , som kan tenkes å representere vedvarende forskjeller i eksempelvis individuelle preferanser, arbeidsmarkedsmuligheter, eller uobserverte faktorer som motivasjon, evner, osv.

Denne spesifikasjonen antar implisitt at fattigdomsdynamikk kan beskrives ved en såkalt førsteordens Markov prosess. Dette innebærer at betydningen av personens forhistorie i fattigdomstilstanden for videre fattigdomsforløp kan sammenfattes i forrige periodes tilstand. Etter at vi har kontrollert for personens fattigdomstilstand i forrige periode, vil eksempelvis fattigdomstilstanden for to perioder siden ikke være av betydning for videre fattigdomsforløp. Denne antagelsen er nokså diskutabel, og man bør kunne utvide en slik modell til å tillate høyereordenspersistens i videre analyser av fattigdomsdynamikk. Likevel gir en førsteordens Markov spesifikasjon oss mulighet til å studere fattigdomsdynamikk, og spesielt undersøke betydningen av tilstandsavhengighet, i et allerede nokså omfattende modellrammeverk.

Problemer knyttet til uobservert individuell heterogenitet: Noe som vanskeliggjør estimering av en slik dynamisk modell som i likning (2) er at den permanente individ-spesifikke heterogeniteten α_i er uobservert. Som påpekt av Heckman (1981) medfører dette et problem for identifikasjonen av tilstandsavhengighet i blant annet følgende to situasjoner: I det første tilfellet er den permanente individ-spesifikke heterogeniteten α_i korrelert med individets fattigdomstilstand i den første perioden (dvs. initialtilstanden) personen er observert (eller bosatt i Norge). Dette kan eksempelvis tenkes å være tilfellet dersom personen har vedvarende preferanser eller arbeidsmarkedsmuligheter som også fører til at personen har høyere sannsynlighet til å være fattig i den første perioden. I det andre tilfellet er den permanente individ-spesifikke heterogeniteten α_i korrelert med individets observerte kjennetegn $x_{i(t-1)}$ i forrige periode. Dette kan eksempelvis tenkes å være tilfellet dersom personen har vedvarende preferanser eller arbeidsmarkedsmuligheter som også er korrelert med yrkesaktivitet i forrige periode, som også påvirker sannsynlighet for å være fattig i periode t . La oss tenke at vi ønsker å benytte modellen i likning (2) til å undersøke betydningen av tilstandsavhengighet i fattigdom. Dette er umiddelbart ikke mulig siden vi *ikke* kan observere og dermed kontrollere for den permanente uobserverte komponenten. I det enkleste tilfelle i avsnitt 4.3 nedenfor vil vi derfor anta at individets permanente kjennetegn α_i er ukorrelert med både initialtilstanden og observerte kjennetegn som yrkesaktivitet i forrige periode. Dersom denne antagelsen ikke holder vil det bidra til en skjevhet i grad av estimert tilstandsavhengighet i fattigdom.

Wooldridge (2005) foreslår en relativ enkel metode for å løse dette identifikasjonsproblemet.³ Metoden går ut på å spesifisere en fordeling for individets permanente uobserverte kjennetegn betinget på observerbare kjennetegn og initialtilstanden. Den permanente individ-spesifikke heterogeniteten α_i kan dermed spesifiseres som følger

$$\alpha_i = \gamma_0 + \gamma_1 y_{i0} + x_i' \gamma_2 + a_i,$$

der y_{i0} er initialtilstanden i fattigdom og x_i' er verdiene av de tidsvarierende observerbare variable over alle perioder. Wooldridge sin metode hviler på antagelsen om at når vi kontrollerer for fattigdomsutfallet i initialtilstanden y_{i0} og samtlige verdier av de tidsvarierende variable over alle perioder som tilleggsvariable i modellen, vil gjenværende uobserverbar heterogenitet α_i være ukorrelert med personens fattigdomsutfall i initialtilstanden. Denne fremgangsmåten er konsistent med antagelsen om at individets permanente uobserverte kjennetegn følger en såkalt normalfordeling, betinget på initialtilstanden og observerte kjennetegn, dvs. $\alpha_i | y_{i0}, x_i = N(\gamma_0 + \gamma_1 y_{i0} + x_i' \gamma_2, \sigma_a^2)$. Dermed kan simultanfordelingen av fattigdomsutfallene for et individ $y_i' = (y_{i1}, \dots, y_{iT})$ over alle perioder skrives som tettheten av en standard probit modell med tilleggsvariable y_{i0} og x_i' lagt til i hver periode t . Siden gjenværende uobserverbar heterogenitet a_i er ukorrelert med fattigdomsutfallet i initialtilstanden og de øvrige observerte kjennetegnene, kan denne tettheten anvendes til estimering gjennom en såkalt sannsynlighetsmaksimeringsmetode (*maximum likelihood estimation*).

I avsnitt 4.4 nedenfor presenterer vi resultater for tilstandsavhengighet i fattigdom der vi tar hensyn til betydningen av *fattigdomstilstanden i initialperioden* ved å anvende Wooldridge-metoden. Dette gjør vi ved å kontrollere for både (i) fattigdomsutfallet y_{i0} i initialperioden, (ii) interaksjoner mellom fattigdomsutfallet y_{i0} og verdien av de tidsvarierende variable x_{i0} i initialperioden samt (iii) interaksjoner mellom fattigdomsutfallet y_{i0} i initialperioden og gjennomsnittet av tidsvarierende variable $\bar{x}_i$ over alle perioder (se Rabe-Hesketh og Skrondal, 2013). I avsnitt 4.5 presenterer vi resultater for tilstandsavhengighet i fattigdom der vi i tillegg også tar hensyn til betydningen av *yrkesaktivitet i forrige periode* ved å anvende en tilsvarende Wooldridgemetode (se bl.a. Biewen, 2009). I dette tilfellet kontrollerer vi i tillegg for både (i) yrkesaktivitet $z_{i(t-1)}$ i forrige periode og yrkesaktivitet z_{i0} i initialperioden, (ii) interaksjoner mellom yrkesaktivitet z_{i0} og verdien av de tidsvarierende variable x_{i0} i initialperioden samt (iii) interaksjoner mellom yrkesaktivitet z_{i0} i initialperioden og gjennomsnittet av tidsvarierende variable $\bar{x}_i$ over alle perioder.

Beregning av tilstandsavhengigheten: For å kunne undersøke betydning av tilstandsavhengighet i fattigdom vil vi først predikere både innstrømning- og utstrømningsrater basert de estimerte modellparameterne $(\hat{\beta}, \hat{\lambda}, \hat{\gamma}, \hat{\sigma}_a)$. Disse predikerte transisjonsratene kan deretter brukes til å beregne den gjennomsnittlige effekten av fattigdomstilstanden i forrige periode på sannsynligheten til å være

³ Alternative metoder for å løse dette problemet har vært foreslått av Heckman (1981) og Orme (2001). Simuleringsstudier av Arulampalam og Stewart (2009) og Akay (2011) viser at de ulike metodene gir tilnærmet de samme estimatene for tilstandsavhengighet, så lenge antall perioder benyttet i analysen overstiger fem.

fattig i nåværende periode. Videre ved å følge Wooldridge (2005) kan vi beregne den predikerte sannsynligheten til å være fattig for individ i som

$$\hat{P}(y_{it} = 1 | y_{i(t-1)}, x_{i(t-1)}, y_{i0}, \bar{x}_i) = \Phi\left((x'_{i(t-1)}\hat{\beta} + \hat{\lambda}y_{i(t-1)} + \hat{\gamma}_0 + \hat{\gamma}_1y_{i0} + \bar{x}'_i\hat{\gamma}_2)(1 - \hat{\rho})^{1/2}\right)$$

der $\hat{\rho} = \hat{\sigma}_a^2 / (1 + \hat{\sigma}_a^2)$ er et estimat på andelen av restleddsvariasjonen som skyldes uobservert heterogenitet (σ_ϵ^2 er da normalisert til 1). Vi kan deretter beregne en *gjennomsnittlig tilstandseffekt* (GTE) over alle individer ved å ta differensen mellom de predikerte sannsynlighetene til å være fattig og de predikerte sannsynlighetene til å være ikke-fattig, som følger

$$GTE = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \hat{P}(y_{it} = 1 | y_{i(t-1)} = 1, x_{i(t-1)}, y_{i0}, \bar{x}_i) - \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \hat{P}(y_{it} = 1 | y_{i(t-1)} = 0, x_{i(t-1)}, y_{i0}, \bar{x}_i)$$

Vi kan tolke den gjennomsnittlige tilstandseffekten (GTE) som et anslag på tilstandsavhengighet, som viser den gjennomsnittlige økningen i sannsynligheten for å være fattig i en periode t når individene går fra å være ikke-fattige til fattige i periode $t-1$.

Empirisk spesifisering og implementering: I avsnittene 4.3-4.5 nedenfor presenterer vi estimater for innstrømning, utstrømning, og tilstandsavhengighet (GTE) basert på en rekke spesifikasjoner av den dynamiske modellen for fattigdom som vi diskuterte ovenfor. I hver modellspesifisering vil vi inkludere en rekke variable som fanger opp betydning av demografiske kjennetegn som alder, kjønn, utdanningsnivå, og familiesammensetning. Ovenfor diskuterte vi også tre ulike spesifikasjoner av uobservert individuell heterogenitet: (i) permanent uobservert heterogenitet antas å være ukorrelert med individets initialtilstand og observerbare kjennetegn, (ii) permanent uobservert heterogenitet antas å være korrelert med individets initialtilstand, og (iii) permanent uobservert heterogenitet antas å være korrelert med både individets initialtilstand og yrkesaktivitet i forrige periode. For å vise hvor sensitive våre empiriske resultater er til spesifiseringen av uobservert heterogenitet vil vi estimere separate modeller for hver av disse spesifiseringene. Dette gir oss muligheten til å undersøke graden av tilstandsavhengighet i fattigdom kontrollert for både observerbare kjennetegn ved individene og permanent uobservert heterogenitet på tvers av individene.

Videre ønsker vi å undersøke om graden av tilstandsavhengighet varierer med innvandrerbakgrunn. Vi vil derfor estimere hver modellspesifisering separat også for tre hovedgrupper av innvandrere etter landbakgrunn: (i) Asia, Afrika, og Sør-Amerika, (ii) Øst-Europa, (iii) Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania. Innenfor hver av disse gruppene vil vi også estimere hver modellspesifisering separat også etter fire grupper av ankomstkohorter (og dermed også botid): (i) innvandrere bosatt før 1993, (ii) innvandrere bosatt 1993-1996, (iii) innvandrere bosatt 1997-2000, (iv) innvandrere bosatt 2001-2004. For hver av disse ankomstkohortene har vi en lang nok observasjonsperiode til å kunne evaluere innstrømning, utstrømning, og tilstandsavhengighet i fattigdom på en konsistent måte.

I tillegg til dette vil også estimere hver modellspesifisering for et representativt *etprosentutvalg* trukket tilfeldig fra den øvrige befolkningen uten innvandrerbakgrunn. For å kunne øke sammenliknbarhet av resultatene på tvers av innvandrere og den øvrige befolkningen har vi også estimert alle våre modeller for en rekke såkalte *referansegrupper fra den øvrige befolkningen*. Disse gruppene er konstruert gjennom tilfeldige stratifiserte utvalg som sørger for at fordelingene av alder, kjønn, og utdanning for disse gruppene er tilnærmet identisk med de observerte fordelingene av disse variable i hver av innvandrergruppene definert etter landbakgrunn og

ankomstkohort.⁴ Resultatene fra disse referansegruppene vil danne et empirisk sammenlikningsgrunnlag som vi kan bruke til å analysere forskjeller i tilstandsavhengighet på tvers av innvandrere og den øvrige befolkningen.

Samlet sett gir denne analysen et nokså omfattende empirisk grunnlag for å undersøke om det finnes forskjeller i tilstandsavhengighet i fattigdom på tvers av innvandreregrupper og den øvrige befolkningen uten innvandrerbakgrunn. Til sammen har vi altså tre ulike spesifikasjoner av uobservert heterogenitet, 12 innvandreregrupper etter landbakgrunn og ankomstkohort, 12 tilhørende referansegrupper fra den øvrige befolkningen, og også et representativt utvalg fra befolkningen for øvrig som amlet gir oss i alt 75 modellspekifikasjoner som vi har estimert separat. Detaljerte resultater fra disse estimeringene presenteres i vedlegget, mens nærmere diskusjon av de sentrale funnene gjøres i avsnittene 4.3-4.5 nedenfor..

4.3. Empiriske resultater: Betydning av individuell heterogenitet

I dette avsnittet presenterer vi de empiriske resultatene basert på den dynamiske fattigdomsmodellen beskrevet i avsnitt 4.2. Vi vil presentere estimater for utstrømning, innstrømning, og tilstandsavhengighet representert ved de gjennomsnittlige tilstandseffektene. Hvert av disse estimatene tar hensyn til både observerbar og uobservert heterogenitet. Ved å sammenlikne disse estimatene med deskriptive anslag presentert i avsnitt 4.1 kan vi analysere betydning av individuell heterogenitet for fattigdomsdynamikk. Denne modellspekifikasjonen forutsetter at permanent uobservert individuell heterogenitet er ukorrelert med både individets fattigdomsutfall i initialperioden og yrkesaktivitet i forrige periode. Denne problemstillingen vil vi igjen komme tilbake til i avsnittene 4.4-4.5 nedenfor.

Tabell 4.1. Innstrømning, utstrømning, og tilstandsavhengighet. Kontrollert for individuell heterogenitet. Prosent

Ankomstår:	Innvandrere			Referansegrupper fra befolkningen for øvrig			
	Asia, Afrika, og Sør-Amerika	Øst-Europa	Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania	Asia, Afrika, og Sør-Amerika	Øst-Europa	Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania	Befolkningen for øvrig (1% utvalg)
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Før 1993							
Utstrømning	60,6	69,0	73,7	89,6	91,4	91,9	89,3
Innstrømning	9,9	5,5	2,4	1,2	1,0	0,7	1,1
Tilstandseffekt	29,5	25,5	23,9	9,2	7,7	7,4	9,5
1993-1996							
Utstrømning	58,2	71,5	71,0	88,0	89,8	89,8	
Innstrømning	11,2	5,7	4,8	1,6	1,1	1,0	
Tilstandseffekt	30,6	22,8	24,2	10,4	9,1	9,2	
1997-2000							
Utstrømning	61,9	65,9	73,9	88,4	89,4	91,1	
Innstrømning	12,7	6,0	5,0	1,6	1,5	1,1	
Tilstandseffekt	25,4	28,2	21,2	10,0	9,1	7,7	
2001-2004							
Utstrømning	63,5	69,7	73,7	87,1	88,5	89,4	
Innstrømning	11,6	5,3	4,7	2,0	1,5	1,1	
Tilstandseffekt	24,9	25,0	21,6	10,9	9,9	9,5	

Tabell 4.1 presenterer estimater for innstrømning, utstrømning, og tilstandseffekter for innvandrere som ankom Norge før 1993, 1993-1996, 1997-2000 og 2001-2004. Disse er videre delt opp i de tre hovedgruppene av innvandrere etter landbakgrunn som vi har diskutert tidligere. Samtidig presenterer vi resultater for en rekke referansegrupper fra den øvrige befolkningen uten innvandrerbakgrunn. Hver av

⁴ Vi har antatt at innvandrere uten utdanningsinformasjon har tilsvarende fordeling som innvandrere med observert utdanning med samme alder, kjønn og ankomstperiode. Det er noen tilfeller der antallet personer uten innvandrerbakgrunn med tilsvarende utdanning, kjønn og alder er for lavt (det er eksempelvis få nordmenn som har barneskole som høyeste oppnådde utdanning).

disse referansegruppene er trukket slik at den har en lik fordeling av alder, kjønn, og utdanning som en av innvandrergруппene definert etter landbakgrunn og ankomstkohort. Til slutt presenterer vi resultater for et ett-prosents tilfeldig utvalg fra den øvrige befolkningen. Resultatene presenteres for hver av innvandrergруппene og referansegruppene/utvalgene fra den øvrige befolkningen slik at det er mulig å gjøre sammenlikninger av tilstandsavhengigheten i fattigdom. For eksempel, ved å sammenlikne resultatene fra en innvandrergруппe og den tilhørende referansegruppen fra den øvrige befolkningen kan vi fastslå hvordan estimatene av tilstandsavhengighet varierer med innvandrerbakgrunn etter å ha kontrollert for observerbare kjennetegn som alder, kjønn, og utdanning. Ved å sammenlikne tilstandseffektene for en innvandrergруппe med effektene for ett-prosents tilfeldig utvalget fra den øvrige befolkningen kan vi fastslå den totale differansen i tilstandseffektene for denne innvandrergруппen og den øvrige befolkningen. Dessuten kan vi fastslå hvorvidt disse forskjellene opptrer som følge av forskjeller i innstrømning eller utstrømning.

Resultatene for innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika presenteres i tabell 4.1, kolonne (1). Vi finner noen tydelige fellestrekk for samtlige ankomstkohorter. Utstrømningsratene er estimert til å ligge mellom 58,2 og 63,5 prosent. Det betyr at den estimerte sannsynligheten for at en innvandrere fra denne gruppen går ut av fattigdom ligger rundt 60 prosent, og er i liten grad avhengig av hvilken kohort individet tilhører. Til sammenlikning viste de deskriptive anslagene i figur 4.1 at utstrømningsraten for denne gruppen lå på rundt 40 prosent over perioden 1993-2011. Dette avviket i utstrømningsratene basert på henholdsvis modellprediksjoner og deskriptive anslag tyder på at *det å ikke ta hensyn til observerbare kjennetegn og uobservert individuell heterogenitet i en analyse av fattigdomsdynamikk kan føre til en underestimering av utstrømning og dermed en overestimering av fattigdomspersistens*. Dessuten finner vi at innstrømningsratene til fattigdom varierer mellom 9,9 prosent til 12,7 prosent. Her ser det ut til å være en svak positiv trend i ankomstår, slik at de senere ankomstkohortene som har en lavere botid har noe høyere innstrømningsrater til fattigdom. Videre finner vi at disse innstrømningsratene er litt høyere enn de deskriptive anslagene på 6-10 prosent innstrømning for denne gruppen. Disse estimatene impliserer at den "rene" tilstandsavhengigheten i fattigdom er estimert til å ligge mellom 24,9 og 30,6 prosent. Dette tallet betyr at det å ha vært fattig en periode øker sannsynligheten for å være fattig neste periode med 24,9 til 30,6 prosent, kontrollert for observerbare kjennetegn og uobservert heterogenitet. Det kan se ut til at senere ankomstkohorter har en noe lavere tilstandsavhengighet.

Resultatene for innvandrere fra Øst-Europa presenteres i tabell 4.1, kolonne (2). For denne gruppen varierer utstrømningsratene mellom 65,9 til 71,5 prosent og viser heller ingen tydelig trend over ankomstår. Til sammenlikning varierer de deskriptive anslagene presentert i figur 4.1 rundt 40 til 60 prosent, noe som igjen tyder på at det å ikke ta hensyn til individuell heterogenitet gir en betydelig underestimering av utstrømningsratene. Videre finner vi at innstrømningsratene varierer i et nokså lite intervall på 5,3 til 6,0 prosent, og befinner seg dermed omtrent på samme nivå som de deskriptive anslagene i figur 4.1. Estimaterne for den rene tilstandsavhengigheten for innvandrere fra Øst-Europa varierer mellom 22,8 og 28,2 prosent. Denne gruppen har dermed en noe lavere sannsynlighet for å være fattig i neste periode når en person blir fattig i en periode, sammenliknet med innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika. Innvandrere fra Øst-Europa som kom i årene 1997-2000 har imidlertid noe høyere tilstandsavhengighet sammenliknet med andre ankomstkohorter fra Øst-Europa.

Resultatene for innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania presenteres i tabell 4.1, kolonne (3). For denne gruppen er utstrømningsratene estimert til å ligge i et lite intervall mellom 71 og 73,9 prosent. Til sammenlikning er de deskriptive anslag på utstrømningsrater i figur 4.1 på mellom 35 og 45 prosent, noe som i likhet med for de øvrige innvandrergруппene også tyder på en betydelig grad

av underestimering av utstrømningsratene i de deskriptive anslagene. Innstrømningsratene er estimert til å være mellom 2,4 og 5,0 prosent, hvor innstrømningsraten til fattigdom er høyere for senere ankomstkohorter med lavere botid. Tilstandsavhengigheten er estimert til å ligge mellom 21,2 og 24,2 prosent, og viser en svak negativ trend i ankomstår, med lavere tilstandsavhengighet for senere ankomstkohorter. Til sammenlikning ser vi at innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika har høyere innstrømningsrater og lavere utstrømningsrater enn de to andre innvandrergroppene. Mens innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania har jevnt over lavere innstrømningsrater og høyere utstrømningsrater. Denne innvandrergroppen har også den laveste tilstandsavhengigheten sammenliknet med de øvrige innvandrergroppene.

Resultatene for referansegruppene er presentert i kolonnene (4)-(6) i tabell 4.1. Det er noen fellestrekk på tvers av referansegruppene og noen merkbare forskjeller sammenliknet med innvandrergroppene som også kommer tydelig frem. Samtlige referansegrupper fra den øvrige befolkningen har betydelig høyere utstrømningsrater på mellom 87,1 og 91,9 prosent og betydelig lavere innstrømningsrater på mellom 0,7 og 2 prosent sammenliknet med innvandrergroppene. Disse estimatene impliserer dermed nokså lave estimatene på tilstandsavhengighet på mellom 7,4 og 10,9 prosent. Disse resultatene betyr at det å være fattig i en periode øker sannsynligheten for å være fattig neste periode med kun mellom 7,4 og 10,9 prosent for disse groppene. Til sammenlikning fant vi at tilsvarende estimater for innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika lå mellom 24,9 og 30,6 prosent. Vi kan dermed fastslå at innvandrergroppene jevnt over har en betydelig høyere grad av tilstandsavhengighet i fattigdom sammenliknet med referansegruppene fra den øvrige befolkningen som har en lik fordeling av alder, kjønn, og utdanning som innvandrerne. Videre kan vi sammenlikne resultatene for befolkningen for øvrig presentert i kolonne (7) i tabell 4.1. Denne groppen har en utstrømningsrate på 89,3 prosent, en innstrømningsrate på 1,1 prosent, og en tilstandsavhengighet på 9,5 prosent. Disse estimatene er ikke vesentlig forskjellige fra estimatene for referansegruppene som har en lik fordeling av alder, kjønn, og utdanning som innvandrergroppene, noe som betyr at avviket i tilstandsavhengighet vi finner på tvers av innvandrere og den øvrige befolkningen skyldes i liten grad en ulik fordeling av alder, kjønn, og utdanning. For å oppsummere kan vi derfor fastslå at avviket i graden av tilstandsavhengighet mellom innvandrere og den øvrige befolkningen i liten grad skyldes ulik fordeling av observerbare kjennetegn som alder, kjønn og utdanning. Samtidig er det klare forskjeller i estimatene for innvandrere og referansegruppene slik at tilstandsavhengighet blant innvandrere ikke utelukkende kan tillegges forskjellene i de observerbare kjennetegnene.

4.4. Empiriske resultater: Betydning av initialtilstanden

I dette avsnittet presenterer vi empiriske resultatene som tar hensyn til at den permanente uobserverte individuelle heterogeniteten kan være korrelert med individets fattigdomsutfall i initialperioden (initialtilstanden). Ved å sammenlikne resultatene presentert i avsnitt 4.3, som ikke tar hensyn til en slik korrelasjon, kan vi anslå betydningen av initialtilstanden for fattigdomsdynamikk. Tabell 4.2 presenterer estimater for innstrømning, utstrømning, og tilstandsavhengighet for både innvandrere og referansegrupper/utvalgene fra den øvrige befolkningen. Som tidligere presenteres resultatene separat etter innvandreres ankomstår og landbakgrunn.

Tabell 4.2. Innstrømning, utstrømning, og tilstandsavhengighet. Kontrollert for initialtilstanden

Ankomstår:	Innvandrere			Referansegrupper fra befolkningen for øvrig			
	Asia, Afrika, og Sør-Amerika	Øst-Europa	Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania	Asia, Afrika, og Sør-Amerika	Øst-Europa	Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania	Befolkningen for øvrig (1% utvalg)
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Før 1993							
Utstrømning	63,2	72,7	84,7	90,9	92,6	93,5	91,0
Innstrømning	10,4	6,0	3,4	1,3	1,0	0,8	1,2
Tilstandseffekt	26,3	21,2	11,9	7,8	6,4	5,8	7,8
1993-1996							
Utstrømning	60,2	72,4	75,1	89,4	91,3	91,1	
Innstrømning	11,6	5,8	5,3	1,7	1,2	1,1	
Tilstandseffekt	28,2	21,8	19,6	8,9	7,5	7,8	
1997-2000							
Utstrømning	63,2	70,1	77,3	90,1	91,0	92,7	
Innstrømning	13,0	6,6	5,4	1,7	1,6	1,2	
Tilstandseffekt	23,8	23,3	17,3	8,2	7,4	6,1	
2001-2004							
Utstrømning	66,3	74,6	78,0	90,6	92,2	92,9	
Innstrømning	12,3	5,8	5,2	2,2	1,7	1,2	
Tilstandseffekt	21,3	19,6	16,8	7,3	6,1	5,9	

Før vi går over til å diskutere forskjeller mellom resultatene presentert i tabell 4.2 og resultatene presentert tidligere i avsnitt 4.3, tabell 4.1, vil vi sammenlikne resultatene i tabell 4.2 på tvers av gruppene. Etter å kontrollere for betydningen av initialtilstanden finner vi fortsatt at innvandrere fra Asia, Afrika og Sør-Amerika har (i) de laveste utstrømningsratene på 60,2 til 66,3 prosent, (ii) de høyeste innstrømningsratene på 10,4 til 13 prosent og (iii) også den høyeste tilstandsavhengigheten estimert mellom 21,3 og 28,2 prosent. Derne følger innvandrere fra Øst-Europa med tilstandsavhengighet estimert mellom 19,6 til 23,3 prosent. Blant innvandrere har fortsatt innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania de laveste estimatene for tilstandsavhengighet på 11,9 til 19,6 prosent. Dessuten finner vi igjen at det er en svak positiv trend i innstrømningsratene etter ankomstår for samtlige innvandrergupper, dvs. personer med kortere botid ser ut til å ha en litt høyere sannsynlighet for å gå inn i fattigdom. Videre finner vi at det er igjen nokså vedvarende forskjeller i tilstandsavhengighet mellom innvandrere og den øvrige befolkningen, selv etter å kontrollere for fordeling av alder, kjønn, og utdanning, og videre at den øvrige befolkningen har den laveste tilstandsavhengigheten estimert til 7,7 prosent. Disse resultatene tyder på at det tydelige mønstret av fattigdomsdynamikk som vi presenterte i avsnitt 4.3 igjen gjentar seg når vi tar hensyn til fattigdomstilstanden i initialperioden.

Imidlertid er det noen forskjeller fra resultatene presentert i tabell 4.1 som trenger nærmere diskusjon. For samtlige grupper, både blant innvandrere og i den øvrige befolkningen, finner vi at (i) estimert tilstandsavhengighet entydig reduseres, mens (ii) både innstrømnings- og utstrømningsratene til dels øker når vi tar hensyn til initialtilstanden. Den absolutte økningen i utstrømningsratene er imidlertid større enn økningen i innstrømningsratene slik at tilstandsavhengighet entydig reduseres for hver befolkningsgruppe. Den sterkeste reduksjonen i tilstandsavhengighet finner vi til dels blant innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania. Blant de som ankom før 1993 går estimatet på tilstandsavhengighet fra 23,9 til 11,9 prosent. Det er også for denne gruppen vi registrerer den sterkeste økningen i utstrømningsraten fra 73,7 til 84,7 prosent. Det ser også ut til at det er noe svakere reduksjon i tilstandsavhengighet blant innvandrere fra Øst-Europa, mens den svakeste reduksjon i estimatene finner vi for innvandrere fra Asia, Afrika og Sør-Amerika, der vi fortsatt estimerer en betydelig grad av tilstandsavhengigheten på mellom 21,3 og 28,2 prosent. Disse funnene indikerer at den permanente uobserverte individuelle heterogeniteten kan være noe ulikt korrelert med individenes fattigdomsutfall i initialperioden på tvers av innvandrerguppene. Dette tyder også på at uobservert heterogenitet (gjennom en slik korrelasjon) er en relativ

viktigere komponent for å forstå fattigdomsdynamikk blant innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania, mens fattigdomsdynamikk blant innvandrere fra Asia, Afrika og Sør-Amerika i relativ større grad kan relateres til ren tilstandsavhengighet.

4.5. Empiriske resultater: Betydning av yrkesaktivitet

I dette avsnittet presenterer vi empiriske resultatene som tar hensyn til at den permanente uobserverte individuelle heterogeniteten kan være korrelert både med individets fattigdomsutfall i initialperioden (initialtilstanden) og yrkesaktiviteten i forrige periode. Ved å sammenlikne resultatene presentert i avsnittene 4.3-4.5, kan vi anslå betydningen av initialtilstanden og tidligere yrkesaktivitet for dynamikk i fattigdom. Tabell 4.3 presenterer estimater for innstrømning, utstrømning, og tilstandsavhengighet for både innvandrere og referansegrupper/utvalg fra den øvrige befolkningen. Som tidligere presenteres resultatene separat etter innvandreres ankomstår og landbakgrunn.

Resultatene presentert i tabell 4.3 viser at det tydelige mønstret av fattigdomsdynamikk blant innvandrere og den øvrige befolkningen som vi beskrev i avsnitt 4.3 gjentar seg igjen når vi tar hensyn til både initialtilstanden og yrkesaktivitet i forrige periode. Vi finner igjen at innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika har (i) de laveste utstrømningsratene fra 61,7 til 67,4 prosent, (ii) de høyeste innstrømningsratene fra 10,3 til 13 prosent, og (iii) også den høyeste tilstandsavhengigheten estimert mellom 20,3 og 26,8 prosent. Derne st følger innvandrere fra Øst-Europa med tilstandsavhengighet estimert mellom 18,3 til 21,4 prosent. Blant innvandrere har fortsatt innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania de laveste estimatene for tilstandsavhengighet på 10,8 til 16,6 prosent. Dessuten finner vi igjen at det er en svak positiv trend i innstrømningsratene etter ankomstår for samtlige innvandreregrupper, dvs. personer med kortere botid ser ut til å ha en litt høyere innstrømning til fattigdom. Fortsatt finner vi betydelige forskjeller i tilstandsavhengighet mellom innvandrere og den øvrige befolkningen, selv når vi tar hensyn til ulik i fordeling av alder, kjønn, og utdanning.

Tabell 4.3. Innstrømning, utstrømning, og tilstandsavhengighet. Kontrollert for yrkesaktivitet

Ankomstår:	Innvandrere			Referansegrupper fra befolkningen for øvrig			
	Asia, Afrika, og Sør-Amerika	Øst-Europa	Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania	Asia, Afrika, og Sør-Amerika	Øst-Europa	Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania	Befolkningen for øvrig (1% utvalg)
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Før 1993							
Utstrømning	64,7	75,0	85,9	91,4	93,1	93,8	91,3
Innstrømning	10,3	6,0	3,3	1,2	1,0	0,7	1,2
Tilstandseffekt	25,1	19,0	10,8	7,4	5,9	5,5	7,6
1993-1996							
Utstrømning	61,7	75,2	78,1	89,7	91,5	91,5	
Innstrømning	11,5	5,7	5,4	1,7	1,2	1,0	
Tilstandseffekt	26,8	19,1	16,6	8,7	7,3	7,5	
1997-2000							
Utstrømning	64,8	72,1	80,1	90,2	91,2	92,9	
Innstrømning	13,0	6,5	5,2	1,7	1,5	1,2	
Tilstandseffekt	22,2	21,4	14,7	8,1	7,3	5,9	
2001-2004							
Utstrømning	67,4	75,9	80,2	90,6	92,1	92,9	
Innstrømning	12,3	5,8	5,2	2,1	1,7	1,2	
Tilstandseffekt	20,3	18,3	14,6	7,2	6,2	5,9	

Videre finner vi at når vi tar hensyn til yrkesaktivitet er det for nesten samtlige grupper en svak reduksjon i innstrømningsratene og en økning i utstrømningsratene. Imidlertid øker utstrømning mer enn innstrømning reduseres, slik at tilstandsavhengighet reduseres litt. Videre finner vi ingen klare indikasjoner på at det å ta hensyn til yrkesaktivitet påvirker estimatene for tilstandsavhengighet på tvers av innvandrere og den øvrige befolkningen ulikt.

Avslutningsvis kan vi oppsummere resultatene fra dette kapittelet som følger: Selv etter etter å ha kontrollert for en rekke demografiske kjennetegn, permanent uobservert individuell heterogenitet, initialtilstanden i fattigdom, historikken av yrkesaktivitet, finner vi en betydelig tilstandsavhengighet i fattigdom blant innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika. Tilstandsavhengigheten er estimert til å være mellom 20,3 og 26,8 prosent for denne gruppen. Disse resultatene kan tolkes som at hvis en gruppe med tilfeldige valgte personer blant innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika blir fattige i ett år vil dette i seg selv i snitt øke deres sannsynlighet for også å være fattige neste år med 20,3 til 26,8 prosentpoeng. Våre resultater tyder også på at det eksisterer en slik ren tilstandsavhengighet i fattigdom blant innvandrere fra Øst-Europa, som er estimert til å være mellom 19 til 21,4 prosent. Blant innvandrere har innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania de laveste estimatene for tilstandsavhengighet på 10,8 til 16,6 prosent. Utover disse forskjellene finner vi ingen klar sammenheng mellom ankomstår eller botid og graden av tilstandsavhengighet i fattigdom blant innvandrere.

Til sammenlikning finner vi en betydelig lavere grad av tilstandsavhengighet blant personer i den øvrige befolkningen uten innvandrerbakgrunn, som er estimert til rundt 7,6 prosent. Forskjellen i estimert tilstandsavhengighet på tvers av innvandrere og den øvrige befolkningen påvirkes i liten grad når vi sammenlikner resultatene for referansegrupper utvalgt fra den øvrige befolkningen slik de har en lik fordeling av alder, kjønn, og utdanning som innvandrergruppene. Referansegruppene for innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika er estimert til å ha en tilstandsavhengighet på 7,4 til 8,7 prosent, mens tilsvarende estimater for innvandrere er mellom 20,3 og 26,8 prosent. Med dette kan vi konkludere at avviket i tilstandsavhengigheten mellom innvandrere og den øvrige befolkningen kun i liten grad skyldes en ulik fordeling av kjønn, alder og utdanning.

Det er her igjen viktig å påpeke at en slik ren tilstandsavhengighet identifiserer en egen effekt av fattigdom i én periode på sannsynligheten for å være fattig i neste periode, uavhengig av individets observerbare eller uobserverte kjennetegn. Slik tilstandsavhengighet kan være forbundet med eksistens av såkalte fattigdomsfeller og er derfor uønsket fra samfunnets side. Dette kan eksempelvis være tilfelle ved at det å oppleve fattigdom gjør at individene mister motivasjon til å søke fremtidige jobber, opplever reduksjon i arbeidsspesifikk humankapital, eller diskrimineres av potensielle arbeidsgivere på grunnlag av tidligere lavinntekt/arbeidsledighet som et tegn på lav produktivitet. Det at vi finner større grad av tilstandsavhengighet i fattigdom blant innvandrere fra først og fremst Asia, Afrika, og Sør-Amerika, og dernest fra Øst-Europa, kan være en indikasjon på at personer fra disse gruppene i større grad opplever tap av motivasjon, reduksjon i arbeidsspesifikk humankapital, eller diskrimineres av potensielle arbeidsgivere når de blir fattige. Man kan tenke på flere andre slike *mekanismer* som sammen bidrar til at det eksisterer en ren tilstandsavhengighet i fattigdom. De metodene vi benytter i denne studien tillater oss ikke å avgrense hvilke mekanismer som bidrar til den totale tilstandsavhengigheten. Vi klarer imidlertid å identifisere og tallfeste betydningen av den rene tilstandsavhengighet for fattigdomsdynamikk ved å kontrollere for en rekke observerbare demografiske kjennetegn og permanent uobservert individuell heterogenitet.

5. Oppsummering og diskusjon

Siktemålet for denne studien har vært å analysere fattigdomsdynamikk blant innvandrere fra tidlig på 1990-tallet og frem til 2011. Rapporten inneholder en deskriptiv del, der vi har beskrevet utviklingen i fattigdomsforløp for ulike grupper av innvandrere og den øvrige befolkningen over tid. Dernest presenterte vi resultatene fra en dynamisk analyse der vi nærmere studerte strømmene inn i og ut av fattigdom. I denne analysen tok vi hensyn til hvordan sannsynligheten for å være fattigdom påvirkes av en rekke demografiske kjennetegn som utdanning, yrkesaktivitet, og familiesammensetning samt vedvarende uobserverte forskjeller mellom individene. Dette tillot oss å nærmere undersøke såkalt tilstandsavhengighet i fattigdom. Denne typen avhengighet er uønsket fra samfunnet side da det kan indikere at det finnes såkalte fattigdomsfeller som bidrar til å øke vedvarende fattigdom blant innvandrere, utover forskjeller i demografiske kjennetegn og permanent uobservert heterogenitet.

Det har til dels vært store endringer i den demografiske sammensetningen av innvandrere over perioden 1993 - 2011. I kapittel 2 diskuterte vi hvordan dette gjenspeiler seg både i antallet innvandrere som har vært bosatt i Norge over tid, men også de bosatte innvandrernes observerbare kjennetegn som alder, sysselsetting, kvinneandel, andel enslige, studentandel og andel flyktninger. Fra tidligere studier vet vi at disse demografiske kjennetegnene henger sammen med risikoen for å være utsatt for fattigdom (Bhuller og Aaberge, 2010). Vi vil derfor forvente at de ulike innvandrergruppene til dels har ulik fattigdomsutvikling over tid. Dette utgangspunktet gjør det naturlig for oss å analysere både utviklingen i andelen fattige og dynamikk i fattigdom separat for hver innvandrergruppe etter landbakgrunn og etter deres ankomstår og innvandringsgrunn til Norge.

I kapittel 3 undersøkte vi hvordan fattigdomsutviklingen varierer på tvers av de forskjellige innvandringsgruppene fra (i) Asia, Afrika, og Sør-Amerika, (ii) Øst-Europa, og (iii) Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania samt (iv) befolkningen for øvrig. Samlet sett fant vi at andelen fattige har holdt seg nokså stabil gjennom perioden 1993 - 2011. I 2011 var andelen fattige blant innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania og for befolkningen for øvrig tilnærmet identisk med andelen fattige i 1993 for hver av disse gruppene. Blant innvandrere fra Øst-Europa og innvandrere fra Asia, Afrika og Sør-Amerika at vi fant en nedgang i andelen fattige over denne perioden. Imidlertid fant vi at andelen fattige blant barn i alder 0 - 16 år hadde økt i nesten samtlige befolkningsgrupper. Innvandrerbarn fra Asia, Afrika og Sør-Amerika utviste også større variasjon i andelen fattige samt høyere andel sammenlignet med de andre gruppene.

Videre fant vi at det var nokså store variasjoner i andelen fattige over tid innad i innvandrergruppene som kom tydelig frem når utvalgene ble delt opp etter ankomstår/botid og innvandringsgrunn. Vi fant at andelen fattige blant samtlige grupper av innvandrere reduseres med antall år de har bodd i Norge. For flere av gruppene halveres andelen fattige over de første årene de er bosatt i Norge. Imidlertid tyder våre resultater også på at disse botidseffekter forsvinner tilnærmet helt etter de første fem tilpasningsårene. Andelen fattige ser derfor ut til å stabilisere seg på et nokså høyt nivå på henholdsvis rundt 12-20 prosent blant innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika, og rundt 5-10 prosent blant innvandrere fra Øst-Europa. For flyktninger fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika fant vi at utvikling i andel fattige over tid stort sett samsvarte med fattigdomsutviklingen for den samlede gruppen av innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika. Dessuten fant vi at andelen fattige blant flyktninger fra Øst-Europa lå rundt to til fire prosentpoeng høyere enn blant innvandrere fra Øst-Europa sett under ett, men var vesentlig lavere enn andelen fattige blant flyktninger fra Asia, Afrika og Sør-Amerika. Til sammenlikning tydet våre resultater på at andelen fattige blant innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania konvergerer mot omtrent 3 prosent når disse får en lang botid i Norge, noe som er tilnærmet lik andelen fattige i den

øvrige befolkningen uten innvandrerbakgrunn. Dette gir oss dermed et nokså sammensatt bilde av fattigdomsutviklingen blant innvandrere over tid.

I kapittel 4 presenterte vi resultatene fra en dynamisk analyse der vi nærmere undersøkte strømmene inn i og ut av fattigdom blant innvandrere og den øvrige befolkningen. Utviklingen i innstrømnings- og utstrømningsrater over tid er interessant fordi det gir oss et empirisk grunnlag for å kunne videre dekomponere endringene i andelen fattige over tid i endringer som skyldes utviklingen i andelen som går inn i fattigdom og utviklingen i andelen som går ut av fattigdom. Våre deskriptive anslag viser at andelen som blir værende i fattigdom mellom to påfølgende år er betydelig større enn andelen som går inn i fattigdom. Eksempelvis er andelen som blir værende i fattigdom i to påfølgende år på ca. 40 prosent blant personer uten innvandrerbakgrunn, mens innstrømningsraten ligger på ca. 1 prosent. Tilsvarende er andelen som blir værende i fattigdom på rundt 55-60 prosent blant innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika, mens innstrømningsraten ligger på ca. 6-10 prosent. En slik sammenheng mellom strømmene inn i og ut av fattigdom kan indikere det eksisterer *tilstandsavhengighet*, dvs. det å være fattig i en periode påvirker sannsynligheten for at man er i denne tilstanden (fattigdom) i også senere perioder. Siktemålet for vår analyse var dermed å nærmere undersøke og tallfeste betydningen av denne typen tilstandsavhengighet i fattigdom.

I denne studien anvendte vi en mikroøkonometrisk modell for fattigdomsdynamikk som gjorde det mulig for oss å tallfeste betydningen av tilstandsavhengighet i fattigdomsdynamikk etter å ha kontrollert for en rekke observerbare demografiske kjennetegn samt vedvarende uobserverte forskjeller mellom individene (dvs. uobservert individuell heterogenitet). Selv etter å ha kontrollert for en rekke demografiske kjennetegn, permanent uobservert individuell heterogenitet, initialtilstanden i fattigdom samt tidligere yrkesaktivitet, fant vi betydelig grad tilstandsavhengighet i fattigdom blant innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika. En slik ren tilstandsavhengighet er estimert til å være mellom 20,3 og 26,8 prosent for denne gruppen. Disse resultatene kan tolkes som at hvis en gruppe med tilfeldige valgte personer blant innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika blir fattige i ett år vil dette i seg selv i snitt øke deres sannsynlighet for også å være fattige neste år med 20,3 til 26,8 prosentpoeng. Våre resultater tyder også på at det eksisterer denne typen tilstandsavhengighet i fattigdom blant innvandrere fra Øst-Europa, som er estimert til å være mellom 19 til 21,4 prosent. Mens innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania hadde de laveste estimatene for tilstandsavhengighet på 10,8 til 16,6 prosent. Utover disse forskjellene fant vi ingen klar sammenheng mellom ankomstår eller botid og nivået på tilstandsavhengighet i fattigdom blant innvandrere.

Til sammenlikning fant vi at personer i den øvrige befolkningen uten innvandrerbakgrunn har en betydelig lavere grad av tilstandsavhengighet, estimert til rundt 7,6 prosent. Forskjellen i estimert tilstandsavhengighet på tvers av innvandrere og den øvrige befolkningen påvirkes i liten grad når vi sammenlikner resultatene for referansegrupper utvalgt fra den øvrige befolkningen slik de har en lik fordeling av alder, kjønn, og utdanning som innvandrergruppene. Referansegruppene for innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika er estimert til å ha en tilstandsavhengighet på 7,4 til 8,7 prosent, mens tilsvarende estimater for innvandrere er mellom 20,3 og 26,8 prosent. Med dette kan vi konkludere at avviket i tilstandsavhengigheten mellom innvandrere og den øvrige befolkningen kun i liten grad skyldes en ulik fordeling av kjønn, alder og utdanning.

Når vi videre analyserte strømmene inn i og ut av fattigdom fant vi at innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika har de laveste utstrømningsratene fra fattigdom på 61,7 til 67,4 prosent og de høyeste innstrømningsratene til fattigdom på 10,3 til 13 prosent. Til sammenlikning har referansegrupper fra den øvrige befolkningen uten innvandrerbakgrunn betydelig høyere utstrømningsrater på mellom 89,7 og 91,4 prosent og betydelig lavere innstrømningsrater på mellom 1,2 og 2,1 prosent.

Disse tallene betyr at den estimerte sannsynligheten for at en innvandrer fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika går ut av fattigdom fra ett år til neste ligger rundt 65 prosent. Sannsynligheten for at en person fra den øvrige befolkningen går ut av fattigdom fra ett år til neste ligger rundt 90 prosent. Dessuten har innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika nærmere 4-5 ganger høyere sannsynlighet for å gå inn i fattigdom fra ett år til neste, sammenliknet med personer uten innvandrerbakgrunn. Avviket i utstrømningsratene basert på henholdsvis modellprediksjoner og deskriptive anslag imidlertid tyder på at det å ikke ta hensyn til observerbare kjennetegn og uobservert individuell heterogenitet i en analyse av fattigdomsdynamikk kan føre til en underestimert utstrømning og dermed en overestimert av fattigdomspersistens. Dette tydeliggjør viktigheten av å kontrollere for både observerbar og uobservert heterogenitet slik vi gjør i denne studien.

Det er igjen viktig å påpeke at den rene tilstandsavhengigheter vi identifiserer i denne analysen viser en egen effekt av fattigdom i én periode på sannsynligheten for å være fattig i neste periode, utover betydningen av individets observerbare eller uobserverte kjennetegn. Slik tilstandsavhengighet kan være forbundet med eksistens av såkalte fattigdomsfeller og er derfor uønsket fra samfunnets side. Dette kan eksempelvis være tilfelle ved at det å oppleve fattigdom gjør at individene mister motivasjon til å søke fremtidige jobber, opplever reduksjon i humankapital, eller diskrimineres på grunnlag av tidligere fattigdom/arbeidsledighet ved at potensielle arbeidsgivere bruker dette som tegn på at personen har lav produktivitet. Det at vi finner større grad av tilstandsavhengighet i fattigdom blant innvandrere fra først og fremst Asia, Afrika, og Sør-Amerika, og dernest fra Øst-Europa, kan eksempelvis være en indikasjon på at personer fra disse gruppene i større grad opplever tap av motivasjon, reduksjon i arbeidsspesifikk humankapital, eller diskrimineres av potensielle arbeidsgivere når de blir fattige. Man kan tenke på flere andre slike mekanismer som sammen bidrar til at det eksisterer en ren tilstandsavhengighet i fattigdom. De metodene vi benytter i denne studien tillater oss ikke å avgrense hvilke mekanismer som bidrar til den totale tilstandsavhengigheten. Vi klarer imidlertid å identifisere og tallfeste betydningen av den rene tilstandsavhengighet for fattigdomsdynamikk ved å kontrollere for en rekke observerbare demografiske kjennetegn og permanent uobservert individuell heterogenitet. En nærmere undersøkelse av betydning av ulike bakenforliggende årsaker og mekanismer som bidrar til observert tilstandsavhengighet bør være siktemålet for videre studier av fattigdomsdynamikk blant innvandrere.

Det metodiske grunnlaget som vi har benyttet i denne studien har også vært anvendt i tidligere studier av fattigdomsdynamikk, se eksempelvis Cappellari and Jenkins (2004) for Storbritannia og Biewen (2009) for Tyskland. Vår studie er likevel interessant, da den presenterer robuste resultater som tyder på en betydelig grad av tilstandsavhengighet i fattigdom blant innvandrere bosatt i Norge. Videre studier av fattigdomsdynamikk for denne gruppen bør derfor også ta hensyn til at det eksisterer en slik sammenheng mellom strømmene inn i og ut av fattigdom. Likevel har vi i denne studien antatt at fattigdomsdynamikk kan beskrives ved en såkalt førsteordens Markov prosess (se avsnitt 4.2). Dette innebærer at betydningen av personens forhistorie i fattigdomstilstanden for videre fattigdomsforløp kan sammenfattes i forrige periodes tilstand. Etter at vi har kontrollert for personens fattigdomstilstand i forrige periode, vil eksempelvis fattigdomstilstanden for to perioder siden ikke være av betydning for videre fattigdomsforløp. Denne antagelsen er nokså diskutabel, og man bør kunne utvide en slik analyse til å tillate såkalt høyereordenspersistens i videre analyser av fattigdomsdynamikk samt også undersøke betydning av generell varighetsavhengighet i fattigdom blant innvandrere.

Referanser

Akay, A. (2012): Finite-sample comparison of alternative methods for estimating dynamic panel data models. *Journal of Applied Econometrics*, 27, 1189–1204.

Andersen, A., J. Epland, T. Wennemo og R. Aaberge (2003): “Økonomiske konjunkturer og fattigdom: En studie basert på norske inntektsdata, 1979-2000”, *Tidsskrift for Velferdsforskning*, 2, 89-107.

Arulampalam, W. og M. Stewart (2009): Simplified Implementation of the Heckman Estimator of the Dynamic Probit Model and a Comparison with Alternative Estimators. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 71, 659-681.

Bhuller, M. (2009): *Inndeling av Norge i arbeidsmarkedsregioner*, Notater 2009/24, Statistisk sentralbyrå.

Bhuller, M. og R. Aaberge (2010): *Vedvarende økonomisk fattigdom blant innvandrere. En empirisk analyse for perioden 1993-2007*, Rapporter 32/2010, Statistisk sentralbyrå.

Biewen, M. (2009): Measuring state dependence in individual poverty histories when there is feedback to employment status and household composition. *Journal of Applied Econometrics*, 24:1095-1116.

Cappellari, L. og S. Jenkins (2004): Modelling low income transitions. *Journal of Applied Econometrics*, 19:593-610.

Expert Group on Household Income Statistics (2001): *Final Report and Recommendations*, Ottawa.

Heckman, J. (1981): Heterogeneity and State Dependence. i Rosen (red.), *Studies in Labor Markets*. University of Chicago Press.

Iceland, J. (2000): “The ‘Family/Couple/Household’ Unit of Measurement in Poverty Estimation”, *Journal of Economic and Social Measurement*, 26, 253-265.

Meld. St. 30 (2010-2011): *Fordelingsmeldingen*, Finansdepartementet, Oslo.

Mogstad, M., A. Langørgen og R. Aaberge (2006): “Region-specific versus Country-specific Poverty Lines in Analysis of Poverty”, *Journal of Economic Inequality*, 5, 115-122.

NOU (2009:10): *Fordelingsutvalget*, Finansdepartementet, Oslo.

OECD (2012): *Settling In: OECD Indicators of Immigrant Integration 2012*, OECD Publishing.

Orme, C. (2001): *Two-Step Inference in Dynamic Non-Linear Panel Data Models*. Upublisert notat.

Rabe-Hesketh, S. og A. Skrondal (2013): Avoiding biased versions of Wooldridge’s simple solution to the initial conditions problem. *Economics Letters*, 20: 346-249.

St. meld. nr. 6 (2002-2003): *Tiltaksplan mot fattigdom*, Sosialdepartementet, Oslo.

St. prp. nr. 1 (2006-2007): *Handlingsplan mot fattigdom (Vedlegg Statsbudsjettet 2007)*, AID, Oslo.

Wooldridge, J. (2005): Simple solutions to the initial conditions problem in dynamic, nonlinear panel data models with unobserved heterogeneity. *Journal of Applied Econometrics*, 20 (1), 39-54.

Vedlegg A: Estimeringsresultater

Innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania

Tabell A.1. Innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania. Ankomstår før 1993

	Innvandrere			Referansegruppe fra befolkningen for øvrig		
	(1) Standard spesifikasjon	(2) Initialtilstand	(3) Yrkesaktivitet	(4) Standard spesifikasjon	(5) Initialtilstand	(6) Yrkesaktivitet
Tilstandsavhengighet						
Fattig(t-1)	1.860*** (0.015)	1.405*** (0.014)	1.320*** (0.014)	1.448*** (0.021)	1.319*** (0.020)	1.278*** (0.020)
Yrkesaktiv(t-1)			-0.519*** (0.013)			-0.449*** (0.018)
Kjønn og alder						
Mann	-0.179*** (0.014)	-0.160*** (0.017)	-0.198*** (0.016)	-0.098*** (0.018)	-0.099*** (0.020)	-0.114*** (0.019)
Alder/100	-1.343*** (0.439)	-2.242*** (0.505)	-1.129** (0.495)	-1.361** (0.592)	-1.792*** (0.647)	-1.164* (0.637)
Alder ² /10000	0.132 (0.498)	1.080* (0.563)	-0.567 (0.553)	-0.033 (0.678)	0.768 (0.723)	-0.385 (0.714)
Familiesituasjon						
Gift	-0.474*** (0.013)	-0.309*** (0.022)	-0.312*** (0.022)	-0.524*** (0.018)	-0.216*** (0.027)	-0.221*** (0.027)
Antall barn	0.031*** (0.006)	0.052*** (0.008)	0.046*** (0.008)	0.137*** (0.008)	0.116*** (0.010)	0.108*** (0.010)
Utdanning						
Videregående	-0.174*** (0.018)	0.069 (0.063)	0.106* (0.063)	-0.299*** (0.022)	0.050 (0.068)	0.075 (0.069)
Universitet	-0.259*** (0.018)	0.076 (0.073)	0.123* (0.073)	-0.547*** (0.024)	0.022 (0.091)	0.067 (0.091)
Manglende	1.227*** (0.024)	0.324*** (0.079)	0.341*** (0.079)	1.215*** (0.298)	1.322*** (0.303)	1.395*** (0.299)
Initialtilstander						
Fattig(t=1)		1.457*** (0.055)	1.157*** (0.053)		1.156*** (0.073)	0.963*** (0.069)
Yrkesaktiv(t=1)			-0.250*** (0.041)			-0.171*** (0.042)
Konstantledd	-1.476*** (0.093)	-1.578*** (0.111)	-1.111*** (0.111)	-2.029*** (0.123)	-2.017*** (0.139)	-1.616*** (0.140)
Tidstrener	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Kontrollerer for initialtilstand	Nei	Ja	Ja	Nei	Ja	Ja
Kontrollerer for yrkesaktivitet	Nei	Nei	Ja	Nei	Nei	Ja
Ant. observasjoner	584 364	584 364	584364	719 212	719 212	719 212
Ant. individer	48 584	48 584	48584	50 193	50 193	50 193
Log-Likelihood	-53 756	-50 462	-49174	-28 727	-28 102	-27 488
ρ	0.356	0.461	0.407	0.404	0.422	0.375
σ_a	0.744	0.924	0.828	0.823	0.854	0.775

Kommentarer: Grunnskoleutdanning er brukt som referansegruppen i alle spesifikasjonene. I spesifikasjon (2) og (5) tar vi hensyn til endogeniteten av fattigdomsstatus i periode t-1 ved å kontrollere for initialtilstand i fattigdom og interaksjoner mellom initialstanden og tidsvarierende eksogene variable som foreslått av Wooldridge (2005). Tilsvarende, vi tar hensyn til endogeniteten av yrkesaktivitet i periode t-1 i spesifikasjon (3) og (6) ved å kontrollere for initialtilstanden av yrkesaktivitet og interaksjoner mellom initialstanden i yrkesaktivitet og tidsvarierende eksogene variable. Standardfeil i parenteser. * p<0.10, ** p<0.05, *** p<0.01

Tabell A.2. Innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania. Ankomstår 1993-1996

	Innvandrere			Referansegruppe fra befolkningen for øvrig		
	(1) Standard spesifikasjon	(2) Initialtilstand	(3) Yrkesaktivitet	(4) Standard spesifikasjon	(5) Initialtilstand	(6) Yrkesaktivitet
Tilstandsavhengighet						
Fattig(t-1)	1.565*** (0.018)	1.434*** (0.019)	1.281*** (0.019)	1.375*** (0.029)	1.287*** (0.029)	1.251*** (0.029)
Yrkesaktiv(t-1)			-0.712*** (0.020)			-0.466*** (0.025)
Kjønn og alder						
Mann	-0.065*** (0.022)	-0.051** (0.024)	-0.103*** (0.023)	-0.030 (0.025)	-0.027 (0.026)	-0.039 (0.025)
Alder/100	-6.208*** (0.642)	-7.947*** (0.691)	-5.707*** (0.678)	-2.684*** (0.834)	-5.453*** (0.912)	-4.919*** (0.895)
Alder2 /10000	8.440*** (0.794)	10.032*** (0.844)	6.729*** (0.829)	1.264 (1.055)	4.606*** (1.123)	3.738*** (1.105)
Familiesituasjon						
Gift	-0.267*** (0.022)	-0.338*** (0.033)	-0.359*** (0.033)	-0.339*** (0.026)	-0.171*** (0.036)	-0.166*** (0.036)
Antall barn	-0.000 (0.010)	0.055*** (0.013)	0.051*** (0.013)	0.090*** (0.011)	0.107*** (0.014)	0.103*** (0.014)
Utdanning						
Videregående	-0.236*** (0.035)	0.234*** (0.087)	0.276*** (0.086)	-0.366*** (0.031)	0.181** (0.076)	0.197*** (0.075)
Universitet	-0.419*** (0.034)	0.347*** (0.094)	0.389*** (0.094)	-0.588*** (0.031)	0.195** (0.097)	0.237** (0.096)
Manglende	0.845*** (0.035)	0.390*** (0.097)	0.397*** (0.097)	-6.042 (747.051)	-6.451 (14 182.226)	-5.537 (1 973.412)
Initialtilstand						
Fattig(t=1)		0.090 (0.070)	0.106 (0.065)		1.065*** (0.105)	0.853*** (0.101)
Yrkesaktiv(t=1)			-0.413*** (0.065)			-0.085 (0.065)
Konstantledd	-0.945*** (0.120)	-0.533*** (0.133)	-0.035 (0.132)	-1.709*** (0.146)	-1.153*** (0.167)	-0.788*** (0.169)
Tidstrener	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Kontrollerer for initialtilstand	Nei	Ja	Ja	Nei	Ja	Ja
Kontrollerer for yrkesaktivitet	Nei	Nei	Ja	Nei	Nei	Ja
Ant. observasjoner	145 198	145 198	145 198	265 000	265 000	265 000
Ant. individer	16 694	16 694	16 694	17 515	17 515	17 515
Log-Likelihood	-24 160	-23 663	-22 625	-14 603	-14 391	-14 129
ρ	0.397	0.438	0.374	0.355	0.365	0.321
σ_a	0.812	0.882	0.772	0.742	0.758	0.687

Kommentarer: Grunnskoleutdanning er brukt som referansegruppen i alle spesifikasjonene. I spesifikasjon (2) og (5) tar vi hensyn til endogeniteten av fattigdomsstatus i periode t-1 ved å kontrollere for initialtilstand i fattigdom og interaksjoner mellom initialstanden og tidsvarierende eksogene variable som foreslått av Wooldridge (2005). Tilsvarende, vi tar hensyn til endogeniteten av yrkesaktivitet i periode t-1 i spesifikasjon (3) og (6) ved å kontrollere for initialtilstanden av yrkesaktivitet og interaksjoner mellom initialstanden i yrkesaktivitet og tidsvarierende eksogene variable. Standardfeil i parenteser. * p<0.10, ** p<0.05, *** p<0.01

Tabell A.3. Innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania. Ankomstår 1997-2000

	Innvandrere			Referansegruppe fra befolkningen for øvrig		
	(1) Standard spesifikasjon	(2) Initialtilstand	(3) Yrkesaktivitet	(4) Standard spesifikasjon	(5) Initialtilstand	(6) Yrkesaktivitet
Tilstandsavhengighet						
Fattig(t-1)	1.484*** (0.018)	1.357*** (0.019)	1.204*** (0.019)	1.251*** (0.028)	1.128*** (0.028)	1.097*** (0.028)
Yrkesaktiv(t-1)			-0.752*** (0.020)			-0.478*** (0.025)
Kjønn og alder						
Mann	-0.131*** (0.022)	-0.131*** (0.024)	-0.155*** (0.022)	0.009 (0.024)	0.027 (0.026)	0.004 (0.024)
Alder/100	-3.138*** (0.669)	-4.771*** (0.725)	-3.583*** (0.694)	0.362 (0.858)	-2.605*** (0.961)	-2.840*** (0.934)
Alder ² /10000	5.088*** (0.837)	6.183*** (0.896)	4.048*** (0.859)	-2.285** (1.110)	1.345 (1.210)	1.256 (1.179)
Familiesituasjon						
Gift	-0.266*** (0.023)	-0.362*** (0.036)	-0.368*** (0.036)	-0.317*** (0.026)	-0.148*** (0.038)	-0.139*** (0.038)
Antall barn	-0.004 (0.010)	0.090*** (0.014)	0.089*** (0.014)	0.064*** (0.010)	0.100*** (0.015)	0.097*** (0.015)
Utdanning						
Videregående	-0.292*** (0.036)	0.150* (0.085)	0.188** (0.083)	-0.431*** (0.030)	0.216*** (0.080)	0.238*** (0.079)
Universitet	-0.406*** (0.035)	0.239*** (0.088)	0.296*** (0.087)	-0.644*** (0.032)	0.579*** (0.096)	0.601*** (0.094)
Manglende	0.509*** (0.035)	0.166* (0.085)	0.192** (0.084)	0.604 (0.479)	1.033* (0.533)	0.960* (0.541)
Initialtilstander						
Fattig(t=1)		0.186** (0.073)	0.117* (0.067)		0.995*** (0.102)	0.786*** (0.096)
Yrkesaktiv(t=1)			-0.403*** (0.070)			-0.103 (0.065)
Konstantledd	-1.429*** (0.124)	-1.054*** (0.139)	-0.157 (0.139)	-2.291*** (0.149)	-1.698*** (0.172)	-1.113*** (0.173)
Tidstrener	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Kontrollerer for initialtilstand	Nei	Ja	Ja	Nei	Ja	Ja
Kontrollerer for yrkesaktivitet	Nei	Nei	Ja	Nei	Nei	Ja
Ant. observasjoner	167140	167140	167140	281286	281286	281286
Ant. individer	23223	23223	23223	24318	24318	24318
Log-Likelihood	-27810	-27309	-26155	-16982	-16627	-16298
ρ	0.487	0.522	0.448	0.405	0.425	0.375
σ _a	0.975	1.045	0.900	0.825	0.859	0.775

Kommentarer: Grunnskoleutdanning er brukt som referansegruppen i alle spesifikasjonene. I spesifikasjon (2) og (5) tar vi hensyn til endogeniteten av fattigdomsstatus i periode t-1 ved å kontrollere for initialtilstand i fattigdom og interaksjoner mellom initialstanden og tidsvarierende eksogene variable som foreslått av Wooldridge (2005). Tilsvarende, vi tar hensyn til endogeniteten av yrkesaktivitet i periode t-1 i spesifikasjon (3) og (6) ved å kontrollere for initialtilstanden av yrkesaktivitet og interaksjoner mellom initialstanden i yrkesaktivitet og tidsvarierende eksogene variable.

Standardfeil i parenteser. * p<0.10, ** p<0.05, *** p<0.01

Tabell A.4. Innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania. Ankomstår 2001-2004

	Innvandrere			Referansegruppe fra befolkningen for øvrig		
	(1) Standard spesifikasjon	(2) Initialtilstand	(3) Yrkesaktivitet	(4) Standard spesifikasjon	(5) Initialtilstand	(6) Yrkesaktivitet
Tilstandsavhengighet						
Fattig(t-1)	1.460*** (0.022)	1.303*** (0.024)	1.161*** (0.024)	1.325*** (0.043)	1.077*** (0.042)	1.065*** (0.042)
Yrkesaktiv(t-1)			-0.719*** (0.025)			-0.406*** (0.035)
Kjønn og alder						
Mann	-0.050** (0.025)	-0.054** (0.027)	-0.074*** (0.026)	-0.023 (0.028)	-0.030 (0.031)	-0.035 (0.030)
Alder/100	-8.708*** (0.785)	-9.865*** (0.893)	-7.387*** (0.856)	1.465 (1.050)	-1.590 (1.235)	-1.662 (1.193)
Alder ² /10000	11.880*** (0.994)	12.913*** (1.117)	9.326*** (1.072)	-3.604** (1.414)	0.081 (1.624)	-0.186 (1.573)
Familiesituasjon						
Gift	-0.302*** (0.027)	-0.299*** (0.052)	-0.294*** (0.052)	-0.254*** (0.036)	-0.113* (0.065)	-0.110* (0.065)
Antall barn	0.030** (0.012)	0.085*** (0.021)	0.082*** (0.020)	0.043*** (0.014)	0.066*** (0.024)	0.062*** (0.024)
Utdanning						
Videregående	-0.247*** (0.044)	0.329*** (0.100)	0.403*** (0.099)	-0.479*** (0.036)	0.331*** (0.106)	0.370*** (0.105)
Universitet	-0.312*** (0.041)	0.590*** (0.105)	0.665*** (0.103)	-0.656*** (0.036)	0.820*** (0.141)	0.845*** (0.138)
Manglende	0.584*** (0.038)	0.490*** (0.095)	0.539*** (0.094)	-6.337 (2528.016)	-4.599 (927.179)	-4.484 (1248.594)
Initialtilstander						
Fattig(t=1)		0.282*** (0.089)	0.230*** (0.084)		0.906*** (0.103)	0.747*** (0.097)
Yrkesaktiv(t=1)			-0.253*** (0.081)			-0.168** (0.066)
Konstantledd	-0.869*** (0.141)	-0.630*** (0.163)	-0.203 (0.160)	-2.233*** (0.180)	-1.702*** (0.214)	-1.202*** (0.211)
Tidstrener	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Kontrollerer for initialtilstand	Nei	Ja	Ja	Nei	Ja	Ja
Kontrollerer for yrkesaktivitet	Nei	Nei	Ja	Nei	Nei	Ja
Ant. observasjoner	99721	99721	99721	145465	145465	145465
Ant. individer	17874	17874	17874	18686	18686	18686
Log-Likelihood	-18060	-17740	-17196	-9059	-8815	-8640
ρ	0.430	0.480	0.421	0.328	0.378	0.328
σ _a	0.868	0.960	0.852	0.698	0.779	0.699

Kommentarer: Grunnskoleutdanning er brukt som referansegruppen i alle spesifikasjonene. I spesifikasjon (2) og (5) tar vi hensyn til endogeniteten av fattigdomsstatus i periode t-1 ved å kontrollere for initialtilstand i fattigdom og interaksjoner mellom initialstanden og tidsvarierende eksogene variable som foreslått av Wooldridge (2005). Tilsvarende, vi tar hensyn til endogeniteten av yrkesaktivitet i periode t-1 i spesifikasjon (3) og (6) ved å kontrollere for initialtilstanden av yrkesaktivitet og interaksjoner mellom initialstanden i yrkesaktivitet og tidsvarierende eksogene variable.

Standardfeil i parenteser. * p<0.10, ** p<0.05, *** p<0.01

Innvandrere fra Øst-Europa

Tabell A.5. Innvandrere fra Øst-Europa. Ankomstår før 1993

	Innvandrere			Referansegruppe fra befolkningen for øvrig		
	(1) Standard spesifikasjon	(2) Initialtilstand	(3) Yrkesaktivitet	(4) Standard spesifikasjon	(5) Initialtilstand	(6) Yrkesaktivitet
Tilstandsavhengighet						
Fattig(t-1)	1.450*** (0.016)	1.336*** (0.016)	1.242*** (0.016)	1.333*** (0.035)	1.238*** (0.035)	1.193*** (0.035)
Yrkesaktiv(t-1)			-0.547*** (0.016)			-0.446*** (0.031)
Kjønn og alder						
Mann	-0.263*** (0.021)	-0.200*** (0.023)	-0.263*** (0.022)	-0.058* (0.034)	-0.056 (0.036)	-0.078** (0.035)
Alder/100	-2.670*** (0.596)	-3.702*** (0.636)	-1.738*** (0.631)	-2.900*** (1.063)	-4.290*** (1.147)	-4.039*** (1.136)
Alder ² /10000	1.324* (0.692)	3.025*** (0.724)	0.372 (0.722)	1.906 (1.256)	3.673*** (1.325)	2.949** (1.314)
Familiesituasjon						
Gift	-0.256*** (0.018)	-0.121*** (0.023)	-0.105*** (0.023)	-0.471*** (0.033)	-0.232*** (0.047)	-0.234*** (0.047)
Antall barn	0.127*** (0.007)	0.125*** (0.009)	0.121*** (0.009)	0.165*** (0.014)	0.148*** (0.018)	0.145*** (0.018)
Utdanning						
Videregående	-0.205*** (0.026)	0.040 (0.078)	0.082 (0.079)	-0.323*** (0.039)	-0.083 (0.106)	-0.075 (0.106)
Universitet	-0.333*** (0.027)	0.179* (0.095)	0.220** (0.095)	-0.529*** (0.044)	0.227 (0.148)	0.251* (0.148)
Manglende	0.667*** (0.036)	0.128* (0.076)	0.124 (0.077)	0.781 (0.658)	0.995 (0.649)	1.025 (0.644)
Initialtilstander						
Fattig(t=1)		0.599*** (0.063)	0.526*** (0.063)		1.045*** (0.124)	0.867*** (0.119)
Yrkesaktiv(t=1)			-0.034 (0.057)			-0.220*** (0.077)
Konstantledd	-0.655*** (0.119)	-0.541*** (0.134)	-0.564*** (0.136)	-1.856*** (0.205)	-1.618*** (0.230)	-1.135*** (0.233)
Tidstrener	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Kontrollerer for initialtilstand	Nei	Ja	Ja	Nei	Ja	Ja
Kontrollerer for yrkesaktivitet	Nei	Nei	Ja	Nei	Nei	Ja
Ant. observasjoner	158052	158052	158052	175470	175470	175470
Ant. individer	10932	10932	10932	11203	11203	11203
Log-Likelihood	-30793	-30092	-29340	-9058	-8873	-8707
ρ	0.353	0.366	0.321	0.407	0.416	0.378
σ_a	0.739	0.760	0.688	0.829	0.843	0.779

Kommentarer: Grunnskoleutdanning er brukt som referansegruppen i alle spesifikasjonene. I spesifikasjon (2) og (5) tar vi hensyn til endogeniteten av fattigdomsstatus i periode t-1 ved å kontrollere for initialtilstand i fattigdom og interaksjoner mellom initialstanden og tidsvarierende eksogene variable som foreslått av Wooldridge (2005). Tilsvarende, vi tar hensyn til endogeniteten av yrkesaktivitet i periode t-1 i spesifikasjon (3) og (6) ved å kontrollere for initialtilstanden av yrkesaktivitet og interaksjoner mellom initialstanden i yrkesaktivitet og tidsvarierende eksogene variable. Standardfeil i parenteser. * p<0.10, ** p<0.05, *** p<0.01

Tabell A.6 Innvandrere fra Øst-Europa. Ankomstår 1993-1996

	Innvandrere			Referansegruppe fra befolkningen for øvrig		
	(1) Standard spesifikasjon	(2) Initialtilstand	(3) Yrkesaktivitet	(4) Standard spesifikasjon	(5) Initialtilstand	(6) Yrkesaktivitet
Tilstandsavhengighet						
Fattig(t-1)	1.255*** (0.015)	1.233*** (0.015)	1.139*** (0.015)	1.314*** (0.034)	1.211*** (0.033)	1.187*** (0.033)
Yrkesaktiv(t-1)			-0.676*** (0.015)			-0.357*** (0.029)
Kjønn og alder						
Mann	-0.020 (0.018)	0.001 (0.019)	-0.055*** (0.018)	-0.039 (0.030)	-0.030 (0.031)	-0.043 (0.030)
Alder/100	-3.636*** (0.476)	-5.317*** (0.522)	-3.704*** (0.513)	-0.781 (0.878)	-3.214*** (0.965)	-3.165*** (0.949)
Alder ² /10000	6.197*** (0.574)	8.058*** (0.607)	5.289*** (0.600)	-0.626 (1.117)	2.482** (1.193)	2.172* (1.175)
Familiesituasjon						
Gift	-0.251*** (0.018)	-0.123*** (0.024)	-0.106*** (0.024)	-0.402*** (0.031)	-0.215*** (0.044)	-0.216*** (0.044)
Antall barn	0.117*** (0.007)	0.128*** (0.009)	0.118*** (0.009)	0.099*** (0.012)	0.099*** (0.016)	0.095*** (0.016)
Utdanning						
Videregående	-0.162*** (0.022)	0.178*** (0.055)	0.235*** (0.055)	-0.379*** (0.033)	0.153* (0.081)	0.174** (0.080)
Universitet	-0.305*** (0.024)	0.401*** (0.064)	0.461*** (0.064)	-0.589*** (0.039)	0.397*** (0.106)	0.427*** (0.105)
Manglende	0.500*** (0.033)	-0.091 (0.071)	-0.075 (0.071)	0.590 (0.625)	0.726 (0.661)	0.710 (0.664)
Initialtilstander						
Fattig(t=1)		-0.142*** (0.054)	-0.163*** (0.052)		0.882*** (0.112)	0.704*** (0.107)
Yrkesaktiv(t=1)			0.150** (0.062)			-0.139** (0.070)
Konstantledd	-0.790*** (0.087)	-0.179* (0.101)	-0.226** (0.101)	-2.051*** (0.153)	-1.521*** (0.176)	-1.117*** (0.178)
Tidstrener	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Kontrollerer for initialtilstand	Nei	Ja	Ja	Nei	Ja	Ja
Kontrollerer for yrkesaktivitet	Nei	Nei	Ja	Nei	Nei	Ja
Ant. observasjoner	155637	155637	155637	170427	170427	170427
Ant. individer	11896	11896	11896	11535	11535	11535
Log-Likelihood	-33434	-33133	-32040	-10398	-10149	-10018
ρ	0.293	0.295	0.241	0.349	0.346	0.311
σ _a	0.643	0.647	0.563	0.732	0.727	0.672

Kommentarer: Grunnskoleutdanning er brukt som referansegruppen i alle spesifikasjonene. I spesifikasjon (2) og (5) tar vi hensyn til endogeniteten av fattigdomsstatus i periode t-1 ved å kontrollere for initialtilstand i fattigdom og interaksjoner mellom initialstanden og tidsvarierende eksogene variable som foreslått av Wooldridge (2005). Tilsvarende, vi tar hensyn til endogeniteten av yrkesaktivitet i periode t-1 i spesifikasjon (3) og (6) ved å kontrollere for initialtilstanden av yrkesaktivitet og interaksjoner mellom initialstanden i yrkesaktivitet og tidsvarierende eksogene variable.

Standardfeil i parenteser. * p<0.10, ** p<0.05, *** p<0.01

Tabell A.7. Innvandrere fra Øst-Europa. Ankomstår 1997-2000

	Innvandrere			Referansegruppe fra befolkningen for øvrig		
	(1) Standard spesifikasjon	(2) Initialtilstand	(3) Yrkesaktivitet	(4) Standard spesifikasjon	(5) Initialtilstand	(6) Yrkesaktivitet
Tilstandsavhengighet						
Fattig(t-1)	1.388*** (0.017)	1.261*** (0.018)	1.186*** (0.018)	1.202*** (0.036)	1.096*** (0.035)	1.077*** (0.036)
Yrkesaktiv(t-1)			-0.539*** (0.017)			-0.417*** (0.031)
Kjønn og alder						
Mann	-0.049*** (0.019)	0.038* (0.021)	-0.031 (0.020)	0.005 (0.030)	0.005 (0.031)	-0.028 (0.030)
Alder/100	-0.046 (0.582)	-2.930*** (0.663)	-1.756*** (0.648)	1.978* (1.043)	-2.560** (1.180)	-2.510** (1.154)
Alder ² /10000	1.617** (0.747)	4.934*** (0.823)	2.887*** (0.807)	-5.042*** (1.439)	0.263 (1.570)	-0.080 (1.536)
Familiesituasjon						
Gift	-0.336*** (0.019)	-0.263*** (0.027)	-0.256*** (0.027)	-0.344*** (0.035)	-0.227*** (0.051)	-0.216*** (0.051)
Antall barn	0.188*** (0.008)	0.138*** (0.011)	0.137*** (0.011)	0.102*** (0.013)	0.093*** (0.018)	0.087*** (0.018)
Utdanning						
Videregående	-0.195*** (0.023)	0.237*** (0.056)	0.257*** (0.056)	-0.442*** (0.032)	0.185*** (0.072)	0.216*** (0.071)
Universitet	-0.234*** (0.025)	0.584*** (0.065)	0.550*** (0.065)	-0.672*** (0.039)	0.312*** (0.093)	0.339*** (0.092)
Manglende	0.280*** (0.029)	0.207*** (0.064)	0.171*** (0.064)	2.292*** (0.546)	2.513*** (0.547)	2.548*** (0.543)
Initialtilstander						
Fattig(t=1)		0.164*** (0.052)	0.129** (0.051)		1.026*** (0.111)	0.852*** (0.107)
Yrkesaktiv(t=1)			0.064 (0.052)			-0.059 (0.068)
Konstantledd	-1.423*** (0.097)	-0.811*** (0.115)	-0.691*** (0.114)	-2.401*** (0.167)	-1.510*** (0.196)	-1.095*** (0.197)
Tidstrener	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Kontrollerer for initialtilstand	Nei	Ja	Ja	Nei	Ja	Ja
Kontrollerer for yrkesaktivitet	Nei	Nei	Ja	Nei	Nei	Ja
Ant. observasjoner	107290	107290	107290	134434	134434	134434
Ant. individer	11819	11819	11819	11685	11685	11685
Log-Likelihood	-25226	-24742	-24200	-10158	-9942	-9797
ρ	0.257	0.289	0.245	0.343	0.352	0.316
σ _a	0.589	0.638	0.570	0.723	0.738	0.679

Kommentarer: Grunnskoleutdanning er brukt som referansegruppen i alle spesifikasjonene. I spesifikasjon (2) og (5) tar vi hensyn til endogeniteten av fattigdomsstatus i periode t-1 ved å kontrollere for initialtilstand i fattigdom og interaksjoner mellom initialstanden og tidsvarierende eksogene variable som foreslått av Wooldridge (2005). Tilsvarende, vi tar hensyn til endogeniteten av yrkesaktivitet i periode t-1 i spesifikasjon (3) og (6) ved å kontrollere for initialtilstanden av yrkesaktivitet og interaksjoner mellom initialstanden i yrkesaktivitet og tidsvarierende eksogene variable.

Standardfeil i parenteser. * p<0.10, ** p<0.05, *** p<0.01

Tabell A.8 Innvandrere fra Øst-Europa. Ankomstår 2001-2004

	Innvandrere			Referansegruppe fra befolkningen for øvrig		
	(1) Standard spesifikasjon	(2) Initialtilstand	(3) Yrkesaktivitet	(4) Standard spesifikasjon	(5) Initialtilstand	(6) Yrkesaktivitet
Tilstandsavhengighet						
Fattig(t-1)	1.304*** (0.018)	1.143*** (0.019)	1.086*** (0.019)	1.217*** (0.041)	0.968*** (0.040)	0.966*** (0.040)
Yrkesaktiv(t-1)			-0.480*** (0.018)			-0.306*** (0.034)
Kjønn og alder						
Mann	-0.090*** (0.017)	-0.031 (0.019)	-0.071*** (0.019)	0.046 (0.028)	0.031 (0.031)	0.023 (0.030)
Alder/100	-1.377** (0.590)	-5.311*** (0.702)	-3.383*** (0.691)	2.800*** (1.063)	-2.469* (1.264)	-1.471 (1.231)
Alder ² /10000	2.907*** (0.782)	7.410*** (0.897)	4.736*** (0.885)	-5.907*** (1.527)	0.651 (1.758)	-0.923 (1.717)
Familiesituasjon						
Gift	-0.313*** (0.019)	-0.227*** (0.030)	-0.238*** (0.030)	-0.321*** (0.038)	-0.231*** (0.067)	-0.231*** (0.067)
Antall barn	0.199*** (0.008)	0.171*** (0.013)	0.164*** (0.013)	0.084*** (0.013)	-0.001 (0.022)	-0.009 (0.022)
Utdanning						
Videregående	-0.213*** (0.023)	0.268*** (0.056)	0.296*** (0.056)	-0.457*** (0.032)	0.090 (0.076)	0.098 (0.075)
Universitet	-0.299*** (0.024)	0.458*** (0.064)	0.451*** (0.064)	-0.683*** (0.037)	0.562*** (0.109)	0.555*** (0.107)
Manglende	0.309*** (0.023)	0.367*** (0.053)	0.374*** (0.053)	1.311** (0.532)	1.705*** (0.591)	1.767*** (0.601)
Initialtilstander						
Fattig(t=1)		0.287*** (0.049)	0.262*** (0.048)		0.867*** (0.093)	0.726*** (0.089)
Yrkesaktiv(t=1)			0.097** (0.046)			-0.224*** (0.059)
Konstantledd	-1.439*** (0.098)	-0.672*** (0.117)	-0.739*** (0.116)	-2.496*** (0.170)	-1.621*** (0.206)	-1.359*** (0.202)
Tidstrener	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Kontrollerer for initialtilstand	Nei	Ja	Ja	Nei	Ja	Ja
Kontrollerer for yrkesaktivitet	Nei	Nei	Ja	Nei	Nei	Ja
Ant. observasjoner	103521	103521	103521	115726	115726	115726
Ant. individer	15002	15002	15002	14801	14801	14801
Log-Likelihood	-23565	-23055	-22645	-9365	-9041	-8896
ρ	0.220	0.258	0.224	0.318	0.362	0.320
σ _a	0.531	0.590	0.538	0.683	0.753	0.685

Kommentarer: Grunnskoleutdanning er brukt som referansegruppen i alle spesifikasjonene. I spesifikasjon (2) og (5) tar vi hensyn til endogeniteten av fattigdomsstatus i periode t-1 ved å kontrollere for initialtilstand i fattigdom og interaksjoner mellom initialstanden og tidsvarierende eksogene variable som foreslått av Wooldridge (2005). Tilsvarende, vi tar hensyn til endogeniteten av yrkesaktivitet i periode t-1 i spesifikasjon (3) og (6) ved å kontrollere for initialtilstanden av yrkesaktivitet og interaksjoner mellom initialstanden i yrkesaktivitet og tidsvarierende eksogene variable.

Standardfeil i parenteser. * p<0.10, ** p<0.05, *** p<0.01

Innvandrere for Afrika, Asia og Latin-Amerika

Tabell A.9. Innvandrere fra Afrika, Asia og Latin-Amerika. Ankomstår før 1993

	Innvandrere			Referansegruppe fra befolkningen for øvrig		
	(1) Standard spesifikasjon	(2) Initialtilstand	(3) Yrkesaktivitet	(4) Standard spesifikasjon	(5) Initialtilstand	(6) Yrkesaktivitet
Tilstandsavhengighet						
Fattig(t-1)	1.309*** (0.005)	1.234*** (0.005)	1.184*** (0.005)	1.318*** (0.014)	1.232*** (0.013)	1.188*** (0.014)
Yrkesaktiv(t-1)			-0.446*** (0.005)			-0.448*** (0.012)
Kjønn og alder						
Mann	-0.241*** (0.008)	-0.243*** (0.008)	-0.314*** (0.008)	-0.047*** (0.014)	-0.041*** (0.014)	-0.073*** (0.014)
Alder/100	0.672*** (0.212)	-0.171 (0.222)	0.812*** (0.218)	-1.853*** (0.425)	-2.679*** (0.453)	-2.155*** (0.446)
Alder ² /10000	-0.951*** (0.248)	-0.035 (0.255)	-1.639*** (0.252)	0.182 (0.518)	1.426*** (0.540)	0.401 (0.533)
Familiesituasjon						
Gift	-0.132*** (0.006)	-0.020** (0.008)	0.000 (0.008)	-0.416*** (0.013)	-0.218*** (0.018)	-0.219*** (0.018)
Antall barn	0.139*** (0.002)	0.143*** (0.002)	0.139*** (0.003)	0.110*** (0.005)	0.111*** (0.007)	0.103*** (0.007)
Utdanning						
Videregående	-0.261*** (0.009)	0.198*** (0.023)	0.251*** (0.023)	-0.352*** (0.014)	0.022 (0.035)	0.051 (0.035)
Universitet	-0.424*** (0.010)	0.282*** (0.031)	0.370*** (0.031)	-0.540*** (0.018)	0.031 (0.051)	0.084 (0.051)
Manglende	0.543*** (0.012)	0.025 (0.024)	0.006 (0.024)	1.044*** (0.238)	1.072*** (0.246)	1.085*** (0.244)
Initialtilstander						
Fattig(t=1)		0.573*** (0.022)	0.463*** (0.021)		1.050*** (0.042)	0.892*** (0.040)
Yrkesaktiv(t=1)			-0.118*** (0.018)			-0.127*** (0.027)
Konstantledd	-1.431*** (0.042)	-1.213*** (0.046)	-1.023*** (0.046)	-1.893*** (0.079)	-1.745*** (0.088)	-1.351*** (0.088)
Tidstrener	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Kontrollerer for initialtilstand	Nei	Ja	Ja	Nei	Ja	Ja
Kontrollerer for yrkesaktivitet	Nei	Nei	Ja	Nei	Nei	Ja
Ant. observasjoner	930897	930897	930897	944559	944559	944559
Ant. individer	61329	61329	61329	56800	56800	56800
Log-Likelihood	-266231	-261562	-257119	-59377	-58339	-57294
ρ	0.348	0.340	0.292	0.377	0.377	0.335
σ _a	0.730	0.717	0.643	0.778	0.777	0.710

Kommentarer: Grunnskoleutdanning er brukt som referansegruppen i alle spesifikasjonene. I spesifikasjon (2) og (5) tar vi hensyn til endogeniteten av fattigdomsstatus i periode t-1 ved å kontrollere for initialtilstand i fattigdom og interaksjoner mellom initialstanden og tidsvarierende eksogene variable som foreslått av Wooldridge (2005). Tilsvarende, vi tar hensyn til endogeniteten av yrkesaktivitet i periode t-1 i spesifikasjon (3) og (6) ved å kontrollere for initialtilstanden av yrkesaktivitet og interaksjoner mellom initialstanden i yrkesaktivitet og tidsvarierende eksogene variable. Standardfeil i parenteser. * p<0.10, ** p<0.05, *** p<0.01

Tabell A.10 Innvandrere fra Afrika, Asia og Latin-Amerika. Ankomstår 1993-1996

	Innvandrere			Referansegruppe fra befolkningen for øvrig		
	(1) Standard spesifikasjon	(2) Initialtilstand	(3) Yrkesaktivitet	(4) Standard spesifikasjon	(5) Initialtilstand	(6) Yrkesaktivitet
Tilstandsavhengighet						
Fattig(t-1)	1.238*** (0.010)	1.189*** (0.010)	1.138*** (0.010)	1.224*** (0.024)	1.141*** (0.024)	1.117*** (0.024)
Yrkesaktiv(t-1)			-0.460*** (0.010)			-0.411*** (0.020)
Kjønn og alder						
Mann	-0.155*** (0.014)	-0.123*** (0.015)	-0.185*** (0.014)	0.045** (0.022)	0.039 (0.024)	0.005 (0.023)
Alder/100	0.556 (0.388)	-1.733*** (0.420)	-1.197*** (0.412)	-0.688 (0.759)	-4.407*** (0.828)	-3.577*** (0.810)
Alder ² /10000	0.378 (0.498)	2.633*** (0.523)	1.530*** (0.514)	-1.511 (1.040)	3.130*** (1.098)	1.881* (1.076)
Familiesituasjon						
Gift	-0.135*** (0.012)	-0.070*** (0.014)	-0.060*** (0.014)	-0.336*** (0.024)	-0.200*** (0.032)	-0.200*** (0.032)
Antall barn	0.147*** (0.004)	0.144*** (0.005)	0.141*** (0.005)	0.089*** (0.009)	0.092*** (0.012)	0.082*** (0.012)
Utdanning						
Videregående	-0.116*** (0.016)	0.234*** (0.031)	0.283*** (0.031)	-0.297*** (0.023)	0.172*** (0.045)	0.203*** (0.045)
Universitet	-0.246*** (0.019)	0.344*** (0.042)	0.395*** (0.042)	-0.551*** (0.029)	0.322*** (0.064)	0.359*** (0.063)
Manglende	0.596*** (0.019)	0.072* (0.037)	0.047 (0.037)	0.810* (0.414)	1.183*** (0.431)	1.198*** (0.426)
Initialtilstander						
Fattig(t=1)		0.268*** (0.036)	0.206*** (0.035)		1.026*** (0.076)	0.925*** (0.072)
Yrkesaktiv(t=1)			-0.082** (0.038)			-0.190*** (0.045)
Konstantledd	-1.668*** (0.066)	-1.181*** (0.074)	-0.953*** (0.073)	-2.109*** (0.121)	-1.367*** (0.139)	-1.020*** (0.137)
Tidstrener	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Kontrollerer for initialtilstand	Nei	Ja	Ja	Nei	Ja	Ja
Kontrollerer for yrkesaktivitet	Nei	Nei	Ja	Nei	Nei	Ja
Ant. observasjoner	207472	207472	207472	228599	228599	228599
Ant. individer	15958	15958	15958	14874	14874	14874
Log-Likelihood	-67754	-66861	-65766	-18866	-18498	-18172
ρ	0.286	0.287	0.242	0.322	0.324	0.279
σ _a	0.633	0.635	0.566	0.690	0.692	0.622

Kommentarer: Grunnskoleutdanning er brukt som referansegruppen i alle spesifikasjonene. I spesifikasjon (2) og (5) tar vi hensyn til endogeniteten av fattigdomsstatus i periode t-1 ved å kontrollere for initialtilstand i fattigdom og interaksjoner mellom initialstanden og tidsvarierende eksogene variable som foreslått av Wooldridge (2005). Tilsvarende, vi tar hensyn til endogeniteten av yrkesaktivitet i periode t-1 i spesifikasjon (3) og (6) ved å kontrollere for initialtilstanden av yrkesaktivitet og interaksjoner mellom initialstanden i yrkesaktivitet og tidsvarierende eksogene variable.

Standardfeil i parenteser. * p<0.10, ** p<0.05, *** p<0.01

Tabell A.11 Innvandrere fra Afrika, Asia og Latin-Amerika. Ankomstår 1997-2000

	Innvandrere			Referansegruppe fra befolkningen for øvrig		
	(1) Standard spesifikasjon	(2) Initialtilstand	(3) Yrkesaktivitet	(4) Standard spesifikasjon	(5) Initialtilstand	(6) Yrkesaktivitet
Tilstandsavhengighet						
Fattig(t-1)	1.052*** (0.008)	1.011*** (0.008)	0.954*** (0.008)	1.208*** (0.022)	1.104*** (0.022)	1.089*** (0.022)
Yrkesaktiv(t-1)			-0.469*** (0.008)			-0.407*** (0.019)
Kjønn og alder						
Mann	-0.206*** (0.011)	-0.126*** (0.011)	-0.218*** (0.011)	0.025 (0.018)	0.022 (0.019)	-0.001 (0.018)
Alder/100	0.744** (0.327)	-1.527*** (0.356)	-0.753** (0.348)	1.157* (0.665)	-3.608*** (0.750)	-3.360*** (0.730)
Alder ² /10000	0.854** (0.425)	3.302*** (0.451)	1.741*** (0.442)	-3.766*** (0.929)	2.098** (1.006)	1.456 (0.981)
Familiesituasjon						
Gift	-0.106*** (0.009)	-0.059*** (0.012)	-0.041*** (0.012)	-0.294*** (0.022)	-0.163*** (0.032)	-0.165*** (0.032)
Antall barn	0.196*** (0.003)	0.201*** (0.004)	0.199*** (0.004)	0.066*** (0.008)	0.053*** (0.011)	0.048*** (0.011)
Utdanning						
Videregående	-0.224*** (0.013)	0.164*** (0.026)	0.205*** (0.026)	-0.404*** (0.020)	0.138*** (0.042)	0.169*** (0.041)
Universitet	-0.318*** (0.014)	0.365*** (0.037)	0.404*** (0.036)	-0.599*** (0.024)	0.427*** (0.059)	0.455*** (0.059)
Manglende	0.252*** (0.014)	0.102*** (0.027)	0.058** (0.027)	1.211*** (0.287)	1.559*** (0.299)	1.489*** (0.296)
Initialtilstander						
Fattig(t=1)		0.138*** (0.026)	0.074*** (0.025)		0.865*** (0.061)	0.732*** (0.058)
Yrkesaktiv(t=1)			-0.058** (0.026)			-0.067* (0.038)
Konstantledd	-1.687*** (0.055)	-1.200*** (0.062)	-0.953*** (0.061)	-2.329*** (0.106)	-1.422*** (0.124)	-1.028*** (0.123)
Tidstrener	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Kontrollerer for initialtilstand	Nei	Ja	Ja	Nei	Ja	Ja
Kontrollerer for yrkesaktivitet	Nei	Nei	Ja	Nei	Nei	Ja
Ant. observasjoner	311683	311683	311683	312154	312154	312154
Ant. individer	31188	31188	31188	26946	26946	26946
Log-Likelihood	-110085	-108973	-107122	-25893	-25341	-24969
ρ	0.309	0.303	0.264	0.335	0.344	0.302
σ _a	0.669	0.659	0.599	0.710	0.725	0.658

Kommentarer: Grunnskoleutdanning er brukt som referansegruppen i alle spesifikasjonene. I spesifikasjon (2) og (5) tar vi hensyn til endogeniteten av fattigdomsstatus i periode t-1 ved å kontrollere for initialtilstand i fattigdom og interaksjoner mellom initialstanden og tidsvarierende eksogene variable som foreslått av Wooldridge (2005). Tilsvarende, vi tar hensyn til endogeniteten av yrkesaktivitet i periode t-1 i spesifikasjon (3) og (6) ved å kontrollere for initialtilstanden av yrkesaktivitet og interaksjoner mellom initialstanden i yrkesaktivitet og tidsvarierende eksogene variable. Standardfeil i parenteser. * p<0.10, ** p<0.05, *** p<0.01

Tabell A.12. Innvandrere fra Afrika, Asia og Latin-Amerika. Ankomstår 2001-2004

	Innvandrere			Referansegruppe fra befolkningen for øvrig		
	(1) Standard spesifikasjon	(2) Initialtilstand	(3) Yrkesaktivitet	(4) Standard spesifikasjon	(5) Initialtilstand	(6) Yrkesaktivitet
Tilstandsavhengighet						
Fattig(t-1)	1.039*** (0.009)	0.943*** (0.009)	0.900*** (0.009)	1.164*** (0.024)	0.954*** (0.024)	0.945*** (0.024)
Yrkesaktiv(t-1)			-0.403*** (0.009)			-0.336*** (0.020)
Kjønn og alder						
Mann	-0.141*** (0.010)	-0.076*** (0.010)	-0.151*** (0.010)	0.055*** (0.017)	0.043** (0.019)	0.024 (0.018)
Alder/100	-1.693*** (0.322)	-3.149*** (0.365)	-1.749*** (0.358)	3.645*** (0.671)	-2.166*** (0.764)	-1.524** (0.744)
Alder ² /10000	3.641*** (0.436)	5.226*** (0.482)	3.172*** (0.473)	-7.024*** (0.986)	0.296 (1.084)	-0.850 (1.059)
Familiesituasjon						
Gift	-0.179*** (0.010)	-0.111*** (0.015)	-0.095*** (0.015)	-0.330*** (0.024)	-0.216*** (0.040)	-0.221*** (0.040)
Antall barn	0.231*** (0.003)	0.211*** (0.005)	0.210*** (0.005)	0.080*** (0.008)	0.030** (0.013)	0.023* (0.013)
Utdanning						
Videregående	-0.242*** (0.013)	0.277*** (0.027)	0.317*** (0.027)	-0.393*** (0.019)	0.246*** (0.045)	0.266*** (0.044)
Universitet	-0.307*** (0.014)	0.564*** (0.038)	0.583*** (0.038)	-0.642*** (0.024)	0.556*** (0.069)	0.570*** (0.068)
Manglende	0.257*** (0.011)	0.204*** (0.023)	0.198*** (0.023)	0.183 (0.456)	0.302 (0.472)	0.321 (0.471)
Initialtilstander						
Fattig(t=1)		0.172*** (0.022)	0.113*** (0.022)		0.820*** (0.050)	0.707*** (0.049)
Yrkesaktiv(t=1)			0.020 (0.023)			-0.145*** (0.032)
Konstantledd	-1.139*** (0.053)	-0.827*** (0.061)	-0.833*** (0.060)	-2.691*** (0.106)	-1.689*** (0.123)	-1.402*** (0.121)
Tidstrener	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Kontrollerer for initialtilstand	Nei	Ja	Ja	Nei	Ja	Ja
Kontrollerer for yrkesaktivitet	Nei	Nei	Ja	Nei	Nei	Ja
Ant. observasjoner	280771	280771	280771	260621	260621	260621
Ant. individer	40059	40059	40059	33428	33428	33428
Log-Likelihood	-98801	-97168	-95975	-25857	-25084	-24733
ρ	0.255	0.269	0.240	0.316	0.349	0.313
σ _a	0.586	0.607	0.561	0.680	0.732	0.674

Kommentarer: Grunnskoleutdanning er brukt som referansegruppen i alle spesifikasjonene. I spesifikasjon (2) og (5) tar vi hensyn til endogeniteten av fattigdomsstatus i periode t-1 ved å kontrollere for initialtilstand i fattigdom og interaksjoner mellom initialstanden og tidsvarierende eksogene variable som foreslått av Wooldridge (2005). Tilsvarende, vi tar hensyn til endogeniteten av yrkesaktivitet i periode t-1 i spesifikasjon (3) og (6) ved å kontrollere for initialtilstanden av yrkesaktivitet og interaksjoner mellom initialstanden i yrkesaktivitet og tidsvarierende eksogene variable.

Standardfeil i parenteser. * p<0.10, ** p<0.05, *** p<0.01

Tabell A.13. 1 prosents utvalg av befolkningen for øvrig

	Befolkningen for øvrig		
	(1) ..... Standard spesifikasjon ...	(2) Initialtilstand	(3) Yrkesaktivitet
Tilstandsavhengighet			
Fattig(t-1)	1.309*** (0.021)	1.206*** (0.021)	1.179*** (0.021)
Yrkesaktiv(t-1)			-0.380*** (0.017)
Kjønn og alder			
Mann	-0.010 (0.017)	-0.006 (0.018)	-0.022 (0.017)
Alder/100	0.939** (0.422)	-1.802*** (0.454)	-0.980** (0.448)
Alder ² /10000	-2.551*** (0.554)	0.919 (0.586)	-0.417 (0.581)
Familiesituasjon			
Gift	-0.398*** (0.020)	-0.163*** (0.028)	-0.167*** (0.029)
Antall barn	0.080*** (0.008)	0.056*** (0.010)	0.046*** (0.010)
Utdanning			
Videregående	-0.282*** (0.018)	0.224*** (0.040)	0.268*** (0.040)
Universitet	-0.475*** (0.024)	0.389*** (0.056)	0.433*** (0.055)
Manglende	0.440*** (0.096)	-0.277 (0.329)	-0.260 (0.340)
Initialtilstander			
Fattig(t=1)		0.995*** (0.067)	0.810*** (0.064)
Yrkesaktiv(t=1)			-0.163*** (0.036)
Konstantledd	-2.406*** (0.076)	-1.867*** (0.083)	-1.579*** (0.083)
Tidstrener	Ja	Ja	Ja
Kontrollerer for initialtilstand	Nei	Ja	Ja
Kontrollerer for yrkesaktivitet	Nei	Nei	Ja
Ant. observasjoner	445954	445954	445954
Ant. individer	33407	33407	33407
Log-Likelihood	-28301	-27650	-27211
ρ	0.332	0.332	0.295
σ _a	0.705	0.705	0.647

Kommentarer: Grunnskoleutdanning er brukt som referansegruppen i alle spesifikasjonene. I spesifikasjon (2) og (5) tar vi hensyn til endogeniteten av fattigdomsstatus i periode t-1 ved å kontrollere for initialtilstand i fattigdom og interaksjoner mellom initialstanden og tidsvarierende eksogene variable som foreslått av Wooldridge (2005). Tilsvarende, vi tar hensyn til endogeniteten av yrkesaktivitet i periode t-1 i spesifikasjon (3) og (6) ved å kontrollere for initialtilstanden av yrkesaktivitet og interaksjoner mellom initialstanden i yrkesaktivitet og tidsvarierende eksogene variable. Standardfeil i parenteser. * p<0.10, ** p<0.05, *** p<0.01

Figurregister

2.1. Antall individer bosatt i Norge, etter landbakgrunn. 1993-2011	13
2.2. Utviklingen i demografiske kjennetegn, etter innvandrerbakgrunn. Aldersgruppen 17-62 år. 1993-2011	17
3.1. Utviklingen i andelen fattige, etter aldersgruppe. Prosent av aldersgruppen. 1993-2011	20
3.2. Utviklingen i demografiske kjennetegn, etter fattigdomsstatus. Aldersgruppen 17-62. 1993-2011	22
3.3. Andelen fattige, etter ankomstår og innvandringsgrunn. Aldersgruppen 17-62 år. 1993-2011	24
3.4. Andelen fattige blant flyktninger, etter ankomstår og botid i Norge. Aldersgruppen 17-62 år	27
4.1. Innstrømning til og utstrømning fra fattigdom. Aldersgruppen 17-62 år. 1993-2011.....	30

Tabellregister

4.1. Innstrømning, utstrømning, og tilstandsavhengighet. Kontrollert for individuell heterogenitet. Prosent	35
4.2. Innstrømning, utstrømning, og tilstandsavhengighet. Kontrollert for initialtilstanden ...	38
4.3. Innstrømning, utstrømning, og tilstandsavhengighet. Kontrollert for yrkesaktivitet	39

Vedlegg

A.1. Innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania. Ankomstår før 1993.....	45
A.2. Innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania. Ankomstår 1993-1996.....	46
A.3. Innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania. Ankomstår 1997-2000.....	47
A.4. Innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania. Ankomstår 2001-2004.....	48
A.5. Innvandrere fra Øst-Europa. Ankomstår før 1993	49
A.6. Innvandrere fra Øst-Europa. Ankomstår 1993-1996.....	50
A.7. Innvandrere fra Øst-Europa. Ankomstår 1997-2000.....	51
A.8. Innvandrere fra Øst-Europa. Ankomstår 2001-2004.....	52
A.9. Innvandrere fra Afrika, Asia og Latin-Amerika. Ankomstår før 1993.....	53
A.10. Innvandrere fra Afrika, Asia og Latin-Amerika. Ankomstår 1993-1996.....	54
A.11. Innvandrere fra Afrika, Asia og Latin-Amerika. Ankomstår 1997-2000.....	55
A.12. Innvandrere fra Afrika, Asia og Latin-Amerika. Ankomstår 2001-2004.....	56
A.13. 1 prosents utvalg av befolkningen for øvrig	57

B Returadresse:
Statistisk sentralbyrå
NO-2225 Kongsvinger

Avsender:
Statistisk sentralbyrå

Postadresse:
Postboks 8131 Dep
NO-0033 Oslo

Besøksadresse:
Kongens gate 6, Oslo
Oterveien 23, Kongsvinger

E-post: ssb@ssb.no
Internett: www.ssb.no
Telefon: 62 88 50 00

ISBN 978-82-537-8749-7 (trykt)
ISBN 978-82-537-8750-3 (elektronisk)
ISSN 0806-2056

ISBN 978-82-537-8749-7

9 788253 787497

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway